

UCHWAŁA Nr 0007.XLI.36.2018

**Rady Gminy Krzyżanowice
z dnia 24 kwietnia 2018 roku**

w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji Gminy Krzyżanowice na lata 2016-2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 i art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1875).

Rada Gminy Krzyżanowice

uchwala co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Program Rewitalizacji Gminy Krzyżanowice na lata 2016-2023, w brzmieniu określonym jak w załączniku nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Krzyżanowice.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Narzędziem planowania, koordynowania i realizacji różnorodnych projektów z zakresu rewitalizacji są programy rewitalizacji opracowywane i przyjmowane przez samorządy gminne w drodze uchwały. Podjęcie przez Radę Gminy Krzyżanowice Uchwały w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji Gminy Krzyżanowice na lata 2016-2023 jest warunkiem koniecznym do aplikowania o dofinansowanie inicjatyw ze środków zewnętrznych. Dokument został opracowany z uwzględnieniem założeń do „Narodowego Planu Rewitalizacji” oraz „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych” określonych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

Program Rewitalizacji Gminy Krzyżanowice na lata 2016-2023

Spis treści

I.	Wprowadzenie	- 6 -
II.	Charakterystyka gminy	- 9 -
II.1.	Historia.....	- 9 -
II.2.	Dziedzictwo kulturowe	- 10 -
II.3.	Położenie oraz środowisko naturalne.....	- 13 -
III.	Diagnoza sfery społecznej	- 18 -
III.1.	Wstęp	- 18 -
III.2.	Sytuacja demograficzna	- 18 -
III.3.	Bezrobocie	- 23 -
III.4.	Przestępczość	- 24 -
III.5.	Przemoc.....	- 26 -
III.6.	Pomoc społeczna.....	- 27 -
III.7.	Zdiagnozowane problemy.....	- 30 -
IV.	Diagnoza sfery przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej	- 32 -
IV.1.	Wstęp	- 32 -
IV.2.	Infrastruktura techniczna	- 32 -
IV.2.1.	Infrastruktura komunikacyjna	- 32 -
IV.2.2.	Infrastruktura energetyczna, gazowa i ciepłownicza	- 35 -
IV.2.3.	Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	- 35 -
IV.3.	Degradacja przestrzeni w wyniku szkód górniczych.....	- 36 -
IV.4.	Osuwiska na terenie gminy Krzyżanowice.....	- 36 -
IV.4.	Jakość powietrza na terenie gminy Krzyżanowice	- 37 -
IV.5.	Tereny rekreacyjno- wypoczynkowe	- 41 -
VI.5.	Zasoby mieszkaniowe	- 42 -
VI.6.	Zdiagnozowane problemy.....	- 44 -
VII.	Diagnoza sfery gospodarczej	- 46 -
VII.1.	Wstęp	- 46 -

VII.2.	Charakterystyka rynku pracy	- 46 -
VII.3.	Działania na rzecz wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości.....	- 48 -
VII.4.	Kierunki kształcenia zawodowego	- 50 -
VII.5.	Zdiagnozowane problemy.....	- 52 -
VIII.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji	- 53 -
VIII.1.	Wstęp	- 53 -
VIII.2.	Metodologia wytyczenia obszaru zdegradowanego	- 54 -
VIII.2.1.	Wskaźniki w sferze społecznej	- 55 -
VIII.2.2.	Posumowanie wskaźników w sferze społecznej.....	- 59 -
VIII.2.3.	Wskaźniki w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej oraz gospodarczej	- 60 -
VIII.2.4.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	- 66 -
VIII.3.	Obszar zdegradowany - mapa.....	- 69 -
VIII.4.	Metodologia wytyczenia obszaru rewitalizacji.....	- 70 -
VIII.4.1.	Kluczowe problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji wraz z wybranymi wskaźnikami określającymi zjawiska kryzysowe oraz odpowiadającymi im potencjałami ...	- 73 -
VIII.5.	Obszar rewitalizacji-mapa	- 74 -
IX.	Charakterystyka obszaru rewitalizacji	- 75 -
IX.1.	Sołectwo Krzyżanowice.....	- 76 -
IX.2.	Sołectwo Chałupki.....	- 82 -
X.	Cele i zadania PR.....	- 85 -
X.1.	Wizja – stan docelowy obszaru rewitalizacji.....	- 85 -
X.2.	Cele i kierunki rewitalizacji	- 85 -
XI.	Partycypacja społeczna	- 88 -
XI.1.	Uspołeczniiony proces prac nad programem rewitalizacji	- 88 -
XI.2.	Podsumowanie spotkań diagnozujących ze stronami procesu rewitalizacji.....	- 90 -

XII.	Analiza ryzyka	93
XIII.	Zarządzanie Programem Rewitalizacji	95
XIII.1.	System wdrażania PR	95
XIII.2.	Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji.....	98
XIII.3.	Polityka promocji Programu Rewitalizacji.....	98
XIII.4.	Monitoring oraz raportowanie realizacji Programu	99
XIII.1.	Raporty.....	101
XIII.2.	Ewaluacja realizacji Programu	101
XIII.3.	Wskaźniki	102
XIV.	Opis projektów.....	105
XIV.1.	Lista projektów głównych.....	106
XIV.2.	Lokalizacja projektów	- 115 -
XIV.3.	Źródła finansowania projektów głównych.....	- 116 -
XIV.4.	Lista projektów uzupełniających (rezerwowych)	- 119 -
XV.	Komplementarność	- 124 -
XV.1.	Komplementarność przestrzenna	- 129 -
XV.2.	Komplementarność problemowa	- 129 -
XV.3.	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	- 130 -
XV.4.	Komplementarność międzyokresowa	- 130 -
XV.5.	Komplementarność źródeł finansowania	- 131 -
XVI.	Nawiązania do dokumentów strategicznych.....	- 132 -
XVI.1.	Strategia Rozwoju Gminy Krzyżanowice oraz Plan zagospodarowania przestrzennego..	- 132 -
XVI.2.	Krzyżanowice 2020 – na skrzyżowaniu szlaków i kultury - Strategia Rozwoju Gminy Krzyżanowice do roku 2020.....	140
XVI.2.	Plan rozwoju turystyki Gminy Krzyżanowice do 2020 roku.....	140
XVI.3.	Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Krzyżanowice na lata 2014-2022	141
XVI.2.	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”	142

XVI.3.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020	143
XVI.4.	Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju .	144
XVI.5.	Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020	145
XVI.6.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	146
XVI.7.	Krajowa Polityka Miejska.....	146
XVI.8.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 - 2020.....	147
XVII.	Indeksy i spisy.....	- 149 -
XVII.1.	Spis map.....	- 149 -
XVII.2.	Spis tabel.....	- 149 -
XVII.3.	Spis wskaźników.....	- 150 -
XVII.4.	Spis wykresów	- 151 -
XVIII.	Załączniki.....	- 152 -
XVIII.1.	Raport monitoringowy realizacji zadania ujętego w Programie Rewitalizacji.....	- 152 -
XVIII.2.	Raport monitoringowy realizacji PR	- 153 -

WPROWADZENIE

I. Wprowadzenie

Program Rewitalizacji (PR) jest dokumentem wyznaczającym cele i kierunki kompleksowej odnowy na trzech płaszczyznach: gospodarczej, przestrzennej i społecznej obszarów wyznaczonych do objęcia procesem rewitalizacji. Kompleksowość wskazanych działań rewitalizacyjnych ma na celu zapewnienie rozwoju zdegradowanych obszarów, terenów poprzemysłowych, itp.

Przy tworzeniu PR zastosowano cztery podstawowe zasady:

1. **Partycypacja społeczna**, która stanowi fundament działań na każdym etapie procesu rewitalizacji: diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i oceniania.
2. **Dokładna diagnoza**. Dokument wyznacza najbardziej zdegradowane obszary w gminie, tj. takie, w ramach których skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa.
3. **Koncentracja** - dokument ujmuje działania w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego i kulturowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.
4. **Planowanie** w oparciu o realnie możliwe do uzyskania środki; dokument przedstawia ramy finansowe z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł.

Całość procesu opracowywania Programu Rewitalizacji oparta była o dokładną diagnozę problemów społecznych, gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych oraz środowiskowych, stworzoną we współpracy ze społecznością terenów zdegradowanych oraz z zaangażowaniem wszystkich interesariuszy działających na tych obszarach. w ten sposób zapewnione zostało skuteczne uwzględnienie potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej, nie tylko na etapie identyfikacji obszarów zdegradowanych, ale również na etapie planowania, wdrażania i monitorowania skuteczności środków zaradczych w postaci projektów.

Poszczególne etapy prac opracowania Programu Rewitalizacji były następujące:

1. Przygotowanie szczegółowej diagnozy społeczno-ekonomicznej w układzie sołectw i miejscowości, bazującej na informacjach ilościowych, w tym wskaźnikach opisujących koncentrację zjawisk w układzie gospodarczym, społecznym oraz przestrzennym. Wykorzystano w tym celu dane statystyczne, dane generowane przez urząd gminy i współpracujące z nim jednostki oraz na podstawie ankietyzacji przeprowadzonej na wybranej losowo próbie statystycznej.

2. Wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszarów będących w stanie kryzysowym, które zostało wykonane w ten sposób, że ujęto w formie syntetycznej wyniki diagnozy społeczno-ekonomicznej.
3. Wyznaczenie obszarów rewitalizacji w ramach sołectw oparte o:
 - a. wyniki diagnozy społeczno-ekonomicznej,
 - b. konsultacje społeczne, wizyty studialne,
 - c. przeprowadzone metodą bezpośrednią badanie ankietowe mieszkańców.

W ten sposób wyodrębniono obszary cechujące się wysokim nasileniem negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych, sporządzono ich charakterystykę oraz bilans.

W dokumencie wskazano, w jakim stopniu powiązane są działania rewitalizacyjne z zachodzącymi w otoczeniu procesami, po to, by rewitalizacja przebiegała w sposób najbardziej efektywny. Ważnym elementem tego etapu była identyfikacja możliwości i barier stawianych przez przepisy prawa, które warunkują realizację procesu rewitalizacji oraz nadają mu określonej formy.

Po zidentyfikowaniu problemów oraz określeniu, w jakich mieszczą się ramach, wyznaczono cel główny, stawiany przed procesem rewitalizacji oraz cele szczegółowe.

Na podstawie identyfikacji celów poszczególnych osób i grup wypracowano cele rewitalizacji, które zostały opisane wskaźnikami kwantyfikowalnymi i niekwantyfikowalnymi, obrazującymi postęp w ich realizacji. Wskazano ich wartości wyjściowe i docelowe, terminy osiągnięcia oraz etapy dla wartości częściowych. Wskazano również podmiot odpowiedzialny za ich osiągnięcie. Przy identyfikacji celów zastosowano metodę SMART.

Po wyznaczeniu celów procesu rewitalizacji przystąpiono do identyfikacji sposobów ich osiągnięcia. Podstawą do rozwiązania problemów (wskazanych we wcześniejszej części dokumentu) oraz osiągnięcia wyznaczonych celów są projekty przedstawione w *Rozdziale XVI* przedmiotowego dokumentu. Dokonano ich identyfikacji oraz przyporządkowania do poszczególnych obszarów rewitalizacji, w podziale na zadania WPI/WPF¹, zadania ZIT² oraz propozycje zgłoszone w ramach konsultacji społecznych.

Lista projektów to działania, których realizacja służy optymalnemu i efektywnemu rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów, popieranych przez interesariuszy obszaru rewitalizacji i które charakteryzują się jasno określonym, realnym i mierzalnym efektem, o określonym terminie realizacji.

¹ WPI / WPF -- Wieloletni Program Inwestycyjny, Wieloletnia Prognoza Finansowa.

² ZIT – Zintegrowany Obszar Terytorialny

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji działań wskazanych w Programie Rewitalizacji dokonano analizy oraz wybrano podmiot odpowiedzialny za proces rewitalizacji. W rozdziale XV, *Zarządzanie Programem Rewitalizacji* przedstawiono:

- charakterystykę, kompetencje, dane kontaktowe tego podmiotu,
- ustalone sposoby komunikacji z partnerami programu,
- źródła pozyskiwania danych o realizacji projektów i osiągania wskaźników,
- wzór sprawozdania rocznego dla Rady Gminy z postępów w realizacji PR,
- zasady modyfikacji PR, w tym zasady przyjmowania nowych projektów, z uwzględnieniem dopuszczalnej częstotliwości tych zmian.

Przedostatnim etapem prac było opracowanie planu finansowego Programu Rewitalizacji. Przedstawiono indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa we wcześniejszym rozdziale, z wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji *zasady dodatkowości* środków UE). Dane te wynikają i są spójne z informacjami dotyczącymi finansowania projektów. Tam, gdzie to było możliwe, wskazano program operacyjny, priorytet/działanie oraz sposób ubiegania się o dofinansowanie (procedura pozakonkursowa/konkurs; planowany termin zawarcia umowy o dofinansowanie/terminy konkursu).

Na ostatnim etapie prac podjęto próbę identyfikacji ryzyk, jakie mogą się zrealizować podczas wdrażania Programu Rewitalizacji. Dalej, ryzyka te powiązano z działaniami, których celem ma być minimalizacja możliwości wystąpienia negatywnych scenariuszy lub ich neutralizacja. Przy zarządzaniu ryzykiem niezbędna jest również lista działań zaradczych, które zostaną podjęte w sytuacji, kiedy dojdzie do niekorzystnego scenariusza. w tej części opisano również procedurę, jaką przeprowadzono w związku ze strategiczną oceną oddziaływania na środowisko.

II. Charakterystyka gminy

II.1. Historia

Dzieje ziem Górnej Odry sięgają czasów epoki kamiennej. Na terenie gminy Krzyżanowice, w okolicach Bieńkowic, Bolesławia, Krzyżanowic i Tworkowa odkryto narzędzia kamienne, pochodzące z okresu 240 000 - 180 000 lat p.n.e. W rejonie Owsiszczy odnaleziono tzw. „pięściak” (narzędzie służące do krojenia mięsa i rąbania kości oraz do polowania na słonie leśne i mamuty), będący wytworem kultury aszelskiej, która rozwijała się w Afryce i Europie od około 1,5 mln do 40 000 lat temu. Wśród wielu kultur zamieszkujących i migrujących przez te tereny wyróżnić można dwie: kulturę unietycką oraz kulturę łużycką. Z czasów tej ostatniej, pochodzi cmentarzysko urn z prochami zmarłych, odkryte w Krzyżanowicach podczas wykopalisk archeologicznych w 1936 r.

W okresie cesarstwa rzymskiego przez gminę przebiegał szlak bursztynowy. We wczesnym średniowieczu, (V - IX w. n.e.), tereny te były dość gęsto zaludnione, zamieszkiwane przez Gołęszyców. Do końca X w. cała ziemia raciborska była częścią Państwa Wielkomorawskiego, później stanowiła własność czeskich Przemyślidów.

Pierwsze pisemne wzmianki o poszczególnych sołectwach tworzących gminę Krzyżanowice pochodzą z XII - XIV w., kiedy ziemia raciborska była częścią piastowskiego księstwa raciborskiego. w 1532 r. księstwo przejął margrabia brandenburski Jerzy Hohenzollern, który w 1512 r. wygrał spór o sukcesję raciborsko-opolską. W 1551 r. księstwo przejęli Habsburgowie. Ziemia raciborska przez wiele lat stanowiła zabezpieczenie w kłopotach finansowych i interesach dynastycznych, dotyczyła ją również kataklizmy historyczne (np. końcowy okres wojny trzydziestoletniej 1633-1644, kiedy wojska szwedzkie i duńskie niszczyły wsie na terenie obecnej gminy Krzyżanowice). W latach 1645-1666 ziemia krzyżanowicka rządzona była przez królewską dynastię Wazów. Wówczas odbył się przemarsz przez Bramę Morawską wojsk króla Jana III Sobieskiego. w II poł. XVIII w. ziemie weszły w skład państwa pruskiego. W I połowie XIX w. w Tworkowie miały miejsce rozruchy antyfeudalne, które miały charakter buntów chłopskich, których największe nasilenie przypadło na 1811 r. (tzw. zmowa tworkowska). Widoczny był na tych terenach także wpływ rewolucji przemysłowej, jednym z jej przejawów było powstanie w 1847 r. linii kolejowej relacji Racibórz-Bohumin, przebiegającej przez Tworków, Krzyżanowice, Roszków i Chałupki. Po I wojnie światowej, na mocy traktatu wersalskiego z 1919 r., cały obszar gminy został objęty plebiscytem. Część mieszkańców głosowała za Polską, część za Niemcami.

Decyzją mocarstw wszystkie wsie wchodzące dzisiaj w skład gminy Krzyżanowice przyznano państwu niemieckiemu.

Mimo to, na podstawie konwencji genewskiej z 1922 roku, w Zabełkowie funkcjonowała polska szkoła mniejszościowa w latach 1923-24 i odbywały się w niej kursy języka polskiego. Kolejną zmianę granic i przynależności państwowej przyniosło zakończenie II wojny światowej. Po zakończeniu wojny na terenie Krzyżanowic, należących do ówczesnego woj. śląskiego, powołano Zarząd Gminy. W 1950 r. na mocy reformy administracyjnej, gmina Krzyżanowice weszła w skład woj. opolskiego. W 1955 r., zlikwidowano gminę Krzyżanowice i utworzono trzy Gromadzkie Rady Narodowe: w Chałupkach, Krzyżanowicach i Tworkowie. Działały one aż do 31 grudnia 1972 r., kiedy zostały rozwiązane, a w ich miejsce powstała ponownie gmina Krzyżanowice. Niezapomnianym dniem dla mieszkańców był 21 sierpnia 1968 r., kiedy wojska radzieckie przejeżdżały przez terytorium Krzyżanowic do Czechosłowacji, aby stłumić tzw. „praską wiosnę”. Nie doszło wtedy do wojny, czego się powszechnie obawiano, ale mieszkańcy ulegli panice i zaczęli masowo wykupywać żywność ze sklepów. W wyniku reformy administracyjnej z 1975 r. gmina Krzyżanowice została wyłączona z woj. opolskiego i włączona do woj. katowickiego. Po reformie samorządowej z 1999 r., gminę przyłączono do województwa śląskiego. Na przestrzeni wieków obszar gminy należał do Polski, Czech, Habsburgów, Prus, Niemiec..

II.2. Dziedzictwo kulturowe

Złożone dzieje tej ziemi sprawiły, że przybrała ona bogaty, wielokulturowy charakter z elementami kultury polskiej, czeskiej i niemieckiej, co znalazło swoje odbicie w obiektach historycznych i zabytkowych występujących na terenie gminy. Na szczególną uwagę zasługują:

- zespoły zamkowo-parkowe w Krzyżanowicach i Chałupkach,
- ruiny zamku w Tworkowie,
- zabytkowe kościoły w Krzyżanowicach, Tworkowie i Bieńkowicach
- spichlerze z XVIII i XIX w. w Bolesławiu i Bieńkowicach,
- stary cmentarz z obiektami z XIX w. w Zabełkowie .

Na terenie Gminy zostały wyznaczone strefy ochrony konserwatorskiej:

- 1) **Strefa „A”** – ścisłej ochrony konserwatorskiej. Obejmuje ona obszary, na których elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w stanie nienaruszalnym lub nieznacznie zniekształconym. Jest to obszar uznany za szczególnie ważny jako materialne świadectwo

historyczne. w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej znajdują się obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków wraz z ich bezpośrednim otoczeniem – zgodnie z rysunkiem planu. W strefie tej zakłada się nadrzędność wymagań konserwatorskich nad wszelką prowadzoną współcześnie działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową.

2) **Strefa „B”** – pośredniej ochrony konserwatorskiej. Obejmuje ona obszary, w których elementy dawnego układu przetrwały w stosunkowo dobrym stanie. w strefie „B” można wyróżnić:

a) centralny układ urbanistyczny wsi Bieńkowice; obejmuje budynki mieszkalne i gospodarcze w pierwszej linii zabudowy w odniesieniu do układu ulic:

- i) ul. Raciborska 33-69 (nieparzyste) oraz 50-78 (parzyste),
- ii) ul. Pomnikowa 1-41a (nieparzyste) oraz 4a-32 (parzyste),
- iii) ul. Raciborska 29-33 (nieparzyste),
- iv) zabudowania gospodarcze (stodoły) od strony ul. Szkolnej oraz budynek mieszkalny przy

b) centralny układ urbanistyczny wsi Tworków:

- i) ul. Raciborska 2,4
- ii) ul. Dworcowa 1,
- iii) ul. Św. Jana 2-44 (parzyste),
- iv) ul. Główna 2-58 (parzyste), 3-59 (nieparzyste),
- v) ul. Krzyżanowska 2-12 (parzyste), ul. Krzyżanowska 1,

c) zespół jednorodnej zabudowy w Chałupkach, obejmuje:

- i) ul. Powstańców 2-26 (parzyste), 1-25 (nieparzyste)
- ii) Plac Warszawski 1-22³,
- iii) ul. Długa 3-37 (nieparzyste),
- iv) cmentarz rzymskokatolicki (1889), Krzyżanowice, ul. Ogrodowa,
- v) cmentarz rzymskokatolicki (1896), Bolesław, przy kościele parafialnym,
- vi) cmentarz rzymskokatolicki (1810), Rudyszwałd, przy kościele parafialnym,
- vii) cmentarz rzymskokatolicki (XV w.), Bieńkowice, ul. Raciborska,
- viii) cmentarz rzymskokatolicki (1870), Tworków, przy kościele parafialnym,⁴
- ix) cmentarz rzymskokatolicki (1765), Zabełków, ul. Rymera,

³ Źródło: <http://www.krzyzanowice.pl/turystyka/zabytki.html>

⁴ Na podstawie: Miejsowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Krzyżanowice w granicach administracyjnych z wyłączeniem terenu planowanego zbiornika retencyjnego „Racibórz Dolny”, str. 10 ul.Szkolnej 56.

x) cmentarz rzymskokatolicki (1925), Owsiszcze, przy kościele parafialnym.

3) **Strefa „E”** – ochrony ekspozycji (ochrona ekspozycji panoram). Obejmuje ona obszary stanowiące zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych o dużych wartościach kulturowych, wskazanych do ochrony na mocy przepisów szczególnych lub prawem miejscowym. Wyznaczono następujące strefy ekspozycji:

- a) E 1 - strefa ekspozycji krajobrazu w Bieńkowicach, w kierunku północno-wschodnim. W gminie występuje kilka form krajobrazowych, w których dominują pola uprawne, a to jest jedno z nich. Obok E4 jedno z większych obszarowo otwarc krajobrazowych na terenie gminy. Charakteryzuje się szczególnymi walorami krajobrazowo-przyrodniczymi.
- b) E 2 - strefa ekspozycji krajobrazu w Bieńkowicach, w kierunku południowym. Do większych, interesujących otwarć można zaliczyć otwarcie pomiędzy Bieńkowicami, a Bolesławiem m.in. na Aleję Hajkowiec.
- c) E 3 - strefa ekspozycji krajobrazu w Bolesławiu, w kierunku wschodnim. Do większych, interesujących otwarć można zaliczyć otwarcie pomiędzy Bieńkowicami, a Bolesławiem m.in. na Aleję Hajkowiec.
- d) E 4 - strefa ekspozycji krajobrazu w Owsiszczach w kierunku południowo – zachodnim.

Na obszarze gminy można znaleźć wiele niewielkich miejsc, ograniczonych wzgórzami lub zadrzewieniami, które posiadają niepowtarzalne cechy naturalnego krajobrazu; elementy wymagające zachowania w stanie naturalnym. Posiada ona walory przyrodnicze strefy.

4) **Strefa „K”** – ochrony krajobrazu. Obejmuje obszar doliny Odry i Psiny o dużych walorach krajobrazowych, gdzie można wyróżnić:

- a) K 1 - „aleja Hajkowiec” w Tworkowie,
- b) K 2 - „aleja Zamkowa” w Tworkowie,
- c) K 3 - „aleja Lipowa” w Nowej Wiosce,
- d) K 4 - „aleja Hroza I” w Tworkowie,
- e) K 5 - „aleja Hroza II” w Tworkowie.

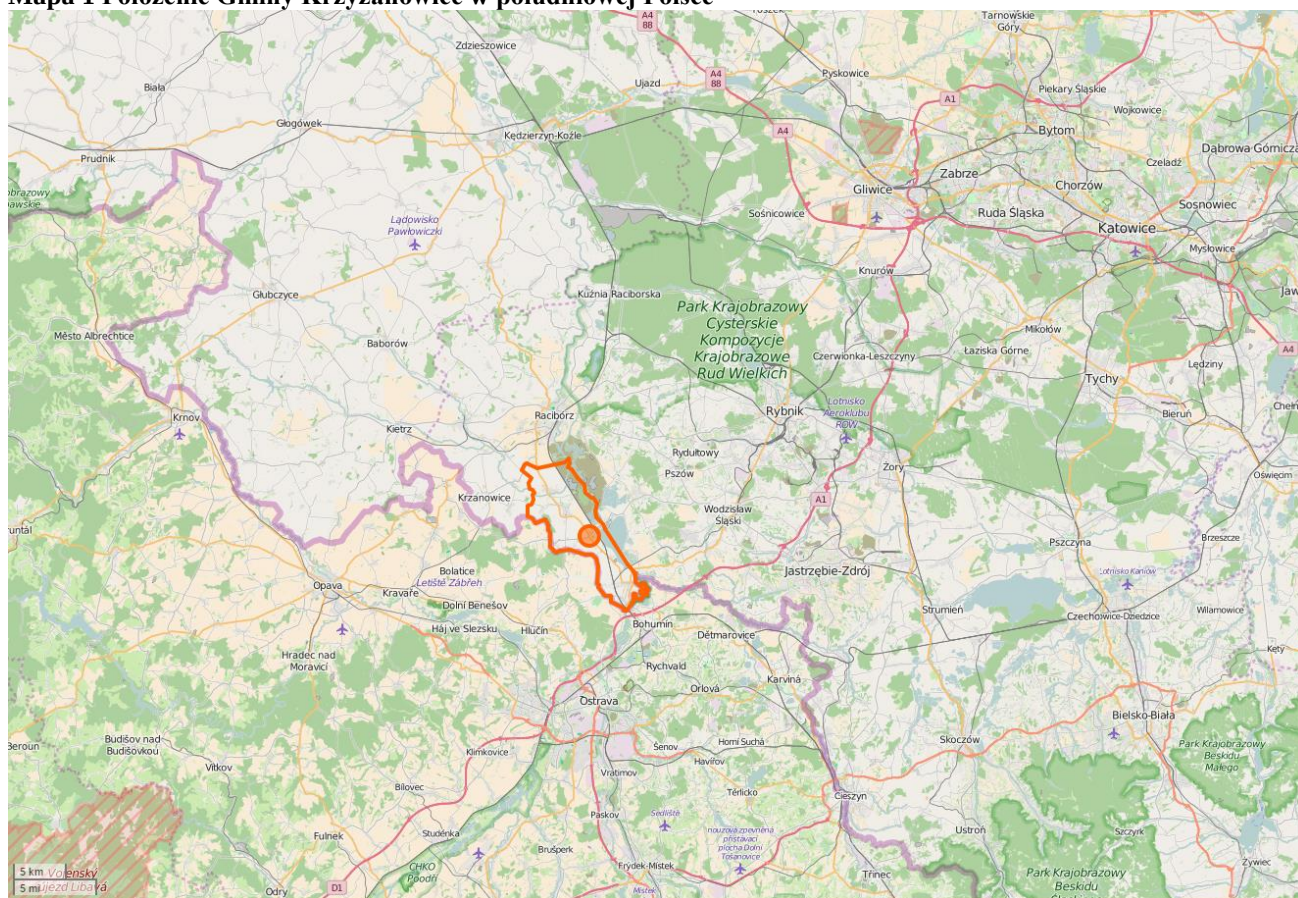
5) **Strefa OW** – ochrony i obserwacji stanowisk archeologicznych. Strefą OW objęto całą gminę Krzyżanowice.

II.3. Położenie oraz środowisko naturalne

Gmina Krzyżanowice położona jest w zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie raciborskim. Zlokalizowana jest w tzw. Bramie Morawskiej, na południu Kotliny Raciborskiej, w górnym biegu rzeki Odry. Według danych z roku 2010 powierzchnia gminy wynosi 69 km², co plasuje ją wśród średnich gmin w granicach województwa.

Od południowego zachodu graniczy bezpośrednio z Republiką Czeską, od zachodu – z gminą Krzanowice, od północy – z miastem Racibórz. Granicę wschodnią wyznacza rzeka Odra, oddzielająca gminę od gmin Lubomia i Gorzyce.

Mapa 1 Położenie Gminy Krzyżanowice w południowej Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://OpenStreetMap.org>

W skład gminy wchodzi 10 sołectw:

- Bienkówice,
- Bolesław,
- Chałupki,
- Krzyżanowice (siedziba urzędu gminy),
- Nowa Wioska,

- Owsiszczce,
- Roszków,
- Rudyszwałd,
- Tworków,
- Zabełków.

Mapa 2 Gmina Krzyżanowice z podziałem na sołectwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Przez obszar gminy przebiegają dwie drogi krajowe nr 45 i 78, a także drogi wojewódzkie nr 936 i 917. Dzięki temu możliwa jest komunikacja ze wszystkimi większymi miastami w regionie: Rybnikiem, Raciborzem, Wodzisławiem Śląskim, oraz po stronie czeskiej: Bohuminem i Ostrawą. Dodatkowo w odległości ok. 0,1 km od gminy przebiega autostrada A1. Przekraczanie granicy polsko-czeskiej (po wejściu Polski i Czech do strefy Schengen) jest możliwe dzięki drogom łączącym oba kraje poprzez dawne przejścia graniczne:

- Nowe Chałupki - Bohumin (ruch samochodowy z wyłączeniem ruchu pieszego),
- Chałupki - Stary Bohumin (ruch pieszy, rowerowy i samochodowy do 3,5 tony),
- Chałupki/Rudyszwałd - Šilheřovice (ruch samochodowy do 3,5 tony),
- Rudyszwałd - Hať (ruch samochodowy do 3,5 tony),
- Tworków - Hať (ruch samochodowy do 3,5 tony),
- Owsiszcze - Pišť (ruch samochodowy do 3,5 tony),
- Bolesław - Pišť (ruch pieszy, rowerowy i transportu rolnego).

Gmina Krzyżanowice ma charakter wiejski, ponad 80% jej powierzchni stanowią użytki rolne.

Według danych GUS z 2010 r. grunty ogółem zajmują ok. 5 620,19 ha, z czego użytki rolne stanowią 5 376,54 ha. Na terenie gminy znajduje się 960 gospodarstw rolnych. Rolnictwo rozwinęło się w zasadzie równomiernie na całym jej obszarze, chociaż można zauważyć też niewielką jego dominację w czterech sołectwach: Bieńkowicach, Zabełkowie, Bolesławiu i Krzyżanowicach.

Oprócz indywidualnych gospodarstw rolnych, użytkowaniem ziemi na terenie gminy zajmują się:

- Agromax Racibórz,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Krzyżanowice,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Zabełków,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Bieńkowice.

Ogółem podmioty te gospodarują na powierzchni ponad 1.600 ha. Większość terenów gminy przeznaczonych jest pod uprawę zbóż (pszenica, jęczmień, kukurydza), roślin okopowych (buraki, ziemniaki) i rzepak. w hodowli zwierząt dominują: trzoda chlewna, bydło i produkcja brojlerów.

Powierzchnia gruntów leśnych w roku 2014 wynosiła 219,84 ha, z czego:

- grunty leśne publiczne stanowiły ogółem 209,96 ha,
- grunty leśne publiczne Skarbu Państwa 202,06 ha,
- grunty leśne prywatne 9,88 ha.

Gleby występujące na terenie gminy to tzn. mady nadodrzańskie o wysokiej bonitacji.

Głównymi emitorami gazów i pyłów na terenie gminy Krzyżanowice są lokalne kotłownie i indywidualne źródła grzewcze (kotły i piece). Na jakość powietrza atmosferycznego wpływają również źródła emisji z obszaru produkcji i usług oraz rolnictwa i ruchu komunikacyjnego.

Ze względu na rzeźbę terenu i warunki klimatyczne, jakie panują na obszarze gminy oraz z uwagi na stosunkowo liczne nagromadzenie źródeł tego rodzaju emisji, zanieczyszczenia mogą mieć tendencję do kumulowania się. Dane dotyczące wielkości emisji zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw szczegółowo przedstawiono w „Planie gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Krzyżanowice” przyjętego Uchwałą Nr 0007.VIII.31.2015 Rady Gminy Krzyżanowice z dnia 30 czerwca 2015r.

Bioróżnorodność gminy Krzyżanowice na tle kraju można ocenić jako dużą. Główne bogactwo przyrodnicze i ornitologiczne występuje w pasie nadbrzeżnym, rozlewiskach i starorzeczach meandrów Odry. Wartość przyrodniczą i krajobrazową tych terenów podkreślono przez nadanie im statusu obszarów chronionych w randze europejskiej sieci Natura 2000. Na terenie gminy występuje obszar ustalony na podstawie Dyrektywy Ptasiej pod nazwą „Stawy Wielikąt i Las Tworkowski” oraz dwa wytypowane na podstawie Dyrektywy Siedliskowej o nazwie: ”Las koło Tworkowa” i „Graniczne meandry Odry”.

DIAGNOZA SYTUACJI NA OBSZARZE GMINY

Celem tej części programu rewitalizacji jest prawidłowa i dokładana diagnoza obszarów zdegradowanych. Pierwszym etapem tej diagnozy jest weryfikacja danych pochodzących ze statystyk publicznych lub od podmiotów powiązanych i współpracujących z jednostką samorządu terytorialnego. Na tej podstawie wytypowano obszar gminy charakteryzujący się koncentracją problemów, które w dalszym etapie pracy stały się przedmiotem dogłębnej analizy w oparciu o metody inne niż statystyczne.

Rozdział ten przeprowadza rozważania w obszarach życia gminy:

- społecznym,*
- przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym,*
- gospodarczym.*

III. Diagnoza sfery społecznej

III.1. Wstęp

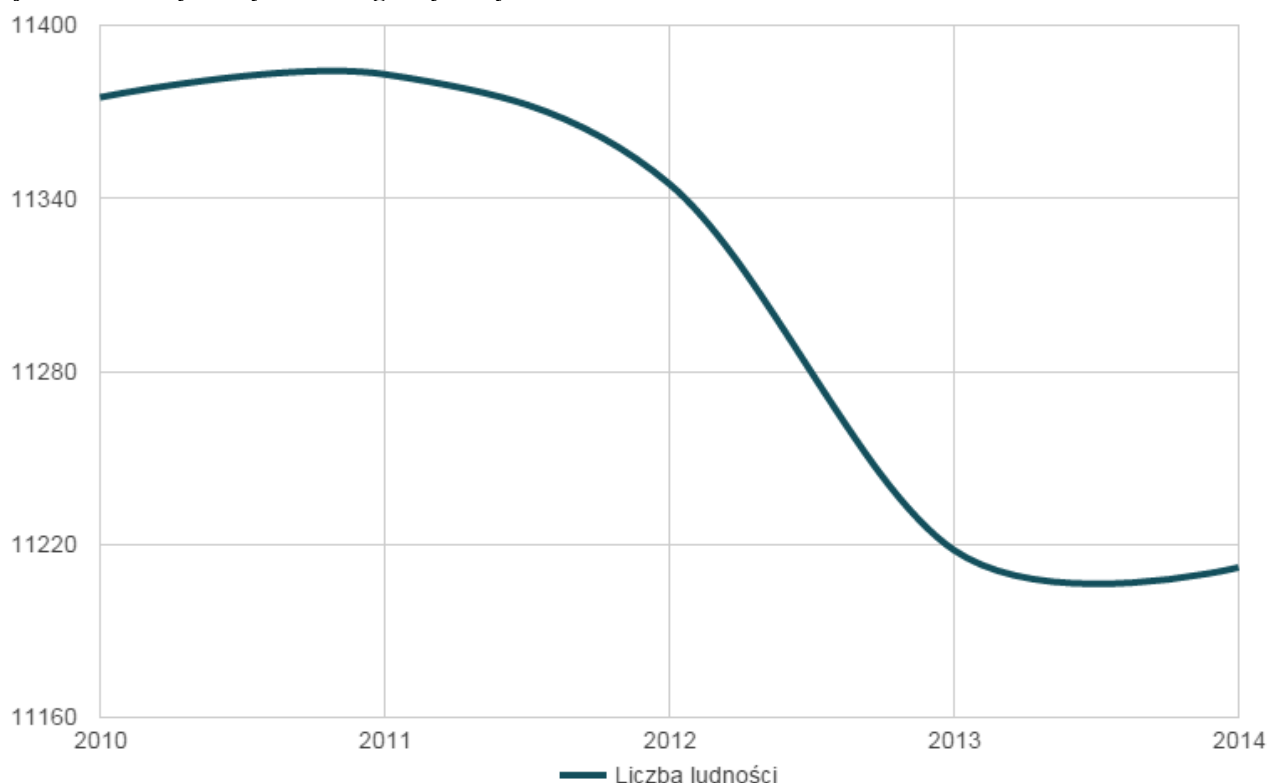
W niniejszej części opracowania dokonano analizy sytuacji demograficznej i społecznej gminy Krzyżanowice oraz zbadano kwestię prowadzonej na jej obszarze polityki mieszkaniowej. Prawidłowa diagnoza sytuacji społecznej panującej w gminie, prowadzi do wskazania grup docelowych interwencji, czyli potencjalnych beneficjentów procesu rewitalizacji. Identyfikacja problemów społecznych i obszarów ich występowania, będąca wynikiem studium źródeł opisowych i danych statystycznych, skutkuje wyznaczeniem zakresu przedmiotowego rewitalizacji.

Wnikliwa analiza wspomnianych aspektów stanowi podstawę dla formułowania działań rewitalizacyjnych, które będą się charakteryzowały maksymalną efektywnością oddziaływania w obszarze ożywienia społecznego.

Dane ukazano z podziałem na poszczególne sołectwa. Uchwycenie zmian i trendów demograficznych oraz udowodnienie istnienia problemów społecznych na badanym obszarze możliwe było dzięki analizie danych uzyskanych z Urzędu Gminy oraz ze statystyk Głównego Urzędu Statystycznego.

III.2. Sytuacja demograficzna

W grudniu 2014 r. gminę Krzyżanowice zamieszkiwało 11.212 osób. Biorąc pod uwagę okres ostatnich 5 lat, liczba mieszkańców charakteryzowała się tendencją malejącą, z gwałtownym spadkiem liczebności populacji na przełomie lat 2012/2013, sięgającym ponad 100 osób. Od roku 2013 liczba ludności utrzymuje się na względnie stałym poziomie.

Wykres 1 Zmiany liczby ludności gminy Krzyżanowice w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Opisywany wyżej trend potwierdza *Prognoza Ludności w Województwie Śląskim w latach 2014-2050*, której przewidywania wskazują na spadek liczby ludności w skali całego województwa. Taką zmianę trwającą w dłuższej perspektywie czasowej określa się mianem depopulacji.

Kolejną charakterystyką statystyczną struktury demograficznej jest liczba mieszkańców poszczególnych sołectw gminy. Do najbardziej zaludnionych miejscowości w 2014 r. należały:

- Tworków (2.725 osób),
- Krzyżanowice (1.991 osób)
- Chałupki (1.661 osób),

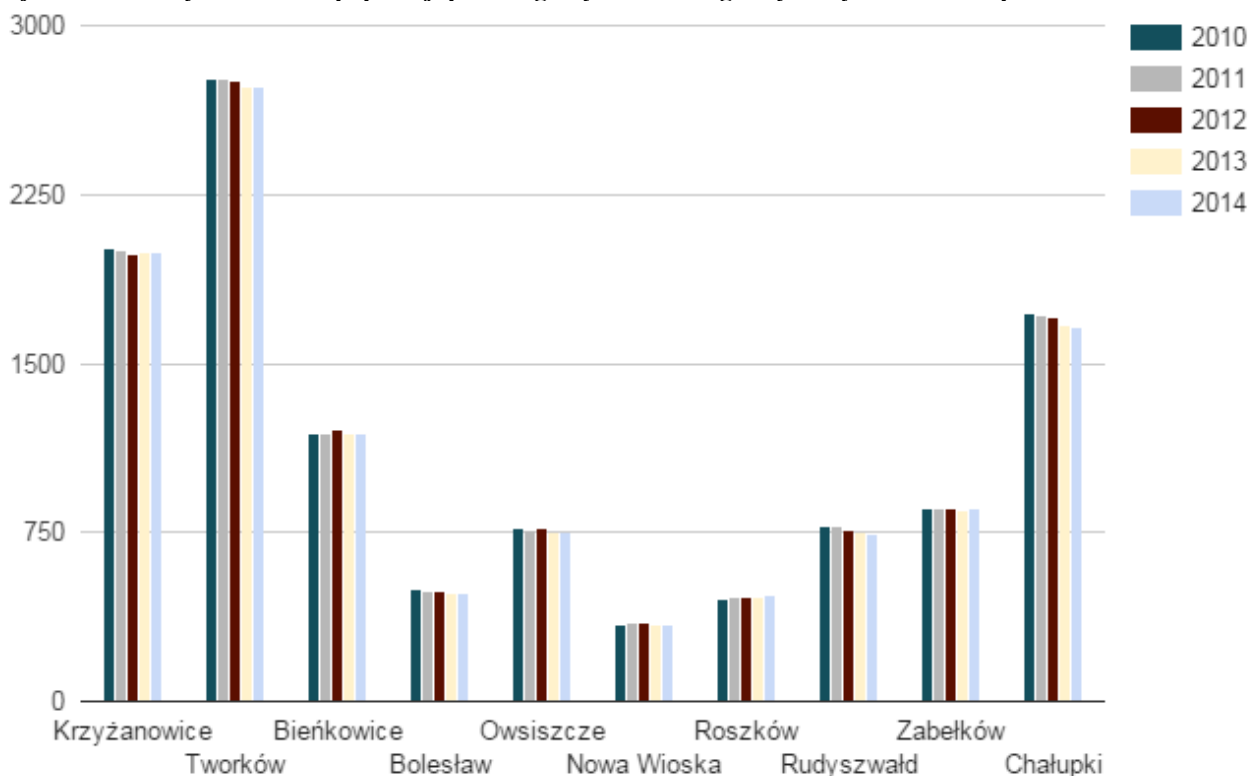
z kolei najmniej osób zamieszkiwało:

- Nową Wioskę (341 osób),
- Roszków (468 osób)
- Bolesław (485 osób).

Wspomniana malejąca liczba ludności w skali całej gminy przekłada się na spadek liczby mieszkańców poszczególnych sołectw. Tendencję spadkową na przestrzeni lat 2010-2014 zanotowano w najbardziej zaludnionym sołectwie, w Tworkowie, a także w Krzyżanowicach,

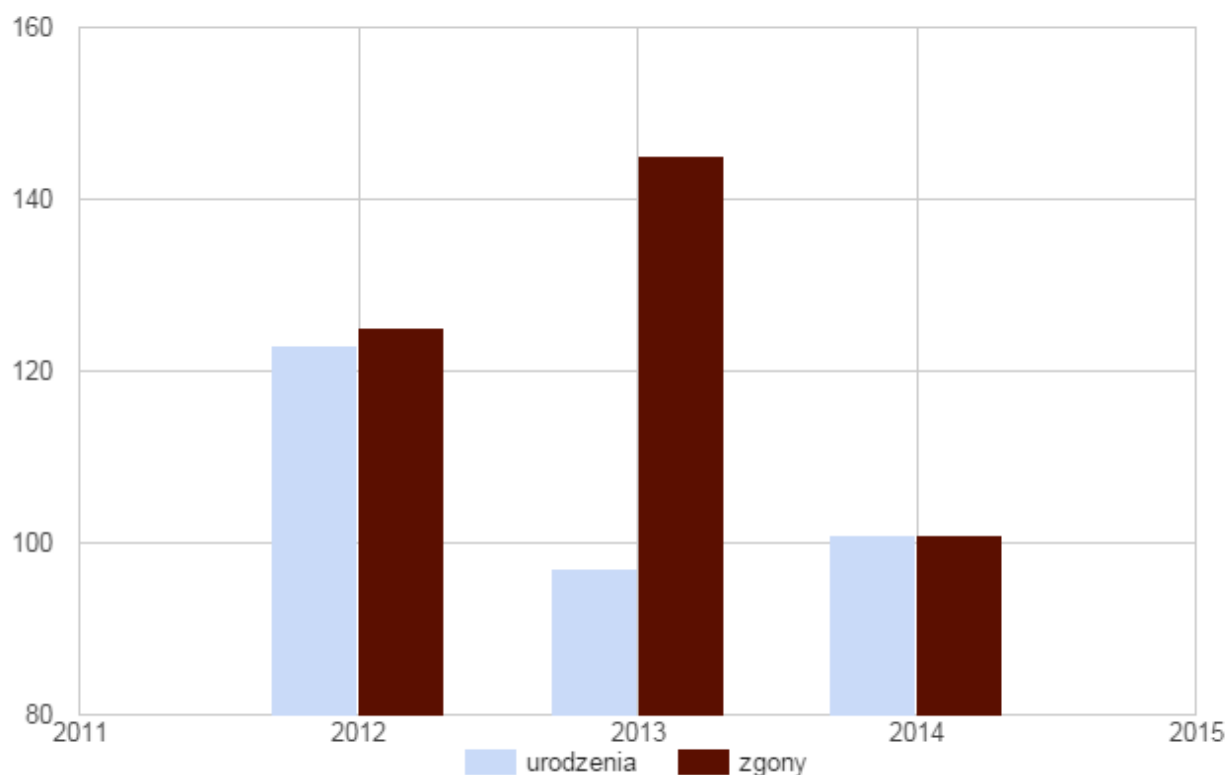
Bolesławiu, Owsiszczech, Rudyszwałdzie i Chałupkach. Jedynymi sołectwami, w których rejestrowano wzrost liczby mieszkańców bądź jej utrzymywanie się na stałym poziomie były: Roszków, Nowa Wioska, Bieńkowice i Zabełków.

Wykres 2 Zmiany liczebności populacji poszczególnych sołectw gminy Krzyżanowice na przestrzeni lat 2010-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Na przestrzeni lat 2012-2014 w gminie następowały niezwykle dynamiczne zmiany liczby urodzeń, zgonów oraz wartości przyrostu naturalnego, w 2013 r. zanotowano spadek liczby urodzeń w porównaniu z rokiem 2012. Niemniej jednak, tendencja spadkowa nie utrzymała się, gdyż w 2014 r. liczba urodzeń nieznacznie wzrosła. W odniesieniu do zmian liczby zgonów, były one odwrotnie proporcjonalne w stosunku do zmian liczby urodzeń - na przełomie lat 2012/2013 r. zanotowano gwałtowny wzrost liczby zgonów, zaś rok później nastąpił jej gwałtowny spadek.

Wykres 3 Liczba urodzeń i zgonów w gminie Krzyżanowice w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Dynamikę zmian w zakresie liczby urodzeń i zgonów odzwierciedla przyrost naturalny. W roku 2013 osiągnął wartość -48, podczas gdy jeszcze rok wcześniej utrzymywał się na poziomie -2. W 2014 r. liczba urodzeń zbalansowała liczbę zgonów, przez co przyrost naturalny był równy 0. Przedstawia to tabela poniżej.

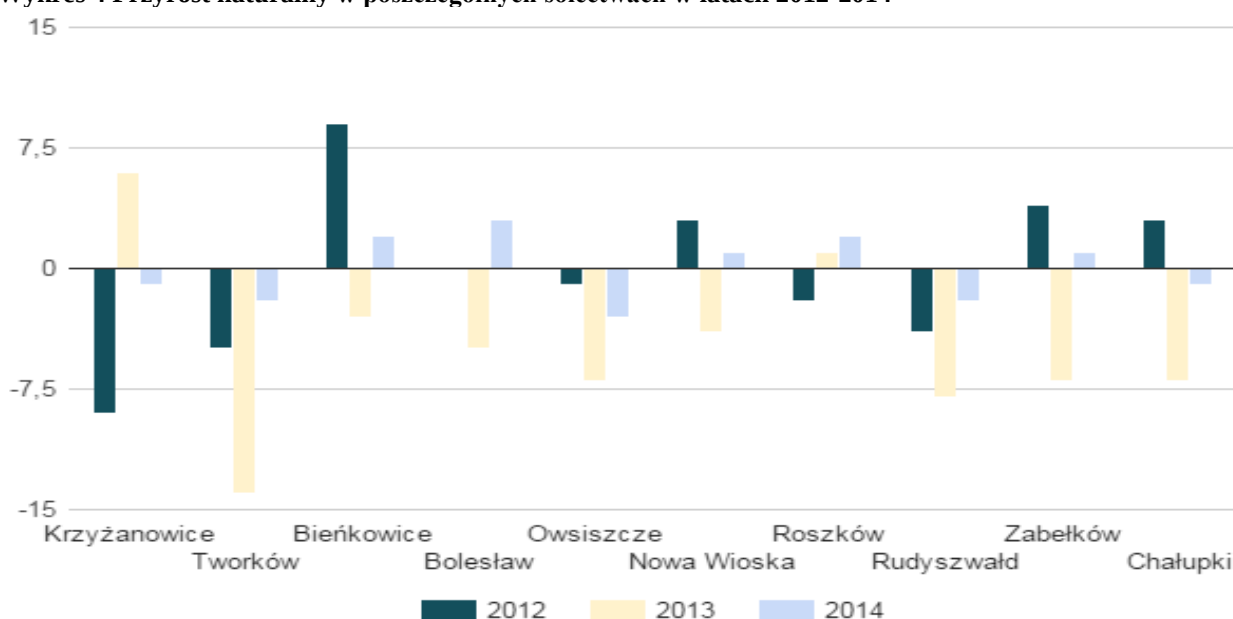
Tabela 1 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych sołectwach na przestrzeni lat 2012-2014

Sołectwa	2012 r.			2013 r.			2014 r.		
	urodzenia	zgony	przyrost naturalny	urodzenia	zgony	przyrost naturalny	zgony	zgony	przyrost naturalny
Krzyżanowice	17	26	-9	22	16	6	14	15	-1
Tworków	34	39	-5	27	41	-14	23	25	-2
Bieńkowice	16	7	9	8	11	-3	11	9	2
Bolesław	5	5	0	3	8	-5	9	6	3
Owsiszczce	7	8	-1	2	9	-7	5	8	-3
Nowa Wioska	5	2	3	4	8	-4	5	4	1
Roszków	5	7	-2	8	7	1	7	5	2
Rudyszwałd	4	8	-4	4	12	-8	5	7	-2
Zabełków	12	8	4	4	11	-7	9	8	1
Chałupki	18	15	3	15	22	-7	13	14	-1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

W 2012 r. połowa sołectw gminy Krzyżanowice notowała ujemną wartość przyrostu naturalnego. Zjawisko to wystąpiło w Krzyżanowicach, Tworkowie, Owsiszcach, Roszkowie i Rudyszwałdzie. Tendencja ta jest charakterystyczna dla starzejących się, współczesnych europejskich społeczeństw. w pozostałych miejscowościach (za wyjątkiem Bolesławia) przyrost naturalny był dodatni, a najwyższą wartość osiągnął w Bieńkowicach (9). W roku 2013 zdecydowana większość analizowanych sołectw zanotowała spadek przyrostu naturalnego. W kilku sołectwach (Bieńkowicach, Zabelkowie i Chałupkach) wartość przyrostu naturalnego uległa zmianie, przechodząc z dodatniej w ujemną. Wzrost przyrostu naturalnego odnotowano w Krzyżanowicach i Roszkowie.

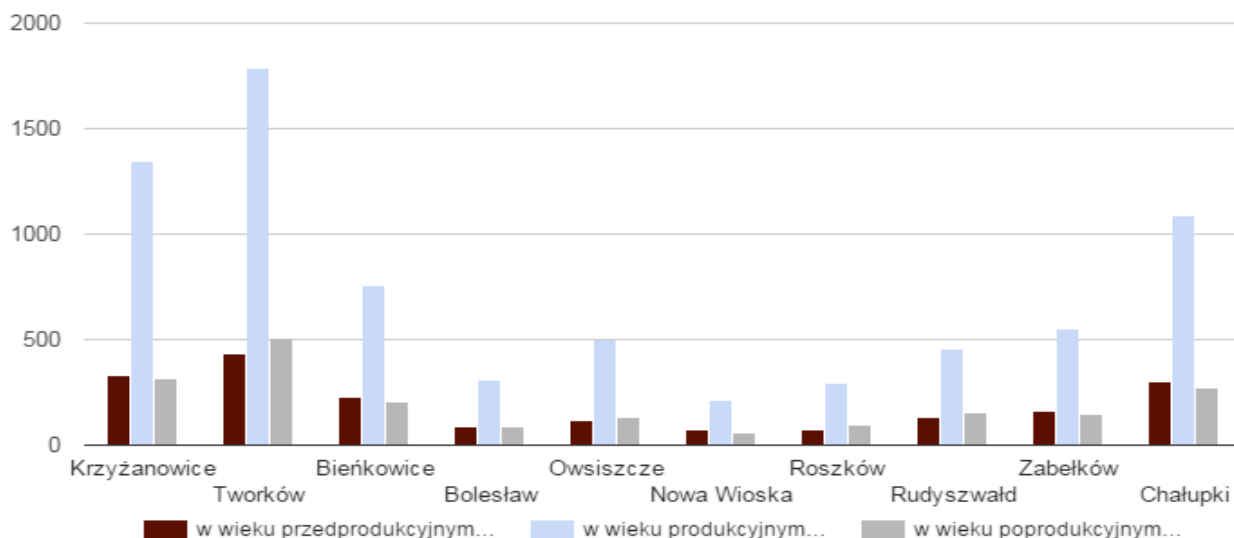
Wykres 4 Przyrost naturalny w poszczególnych sołectwach w latach 2012-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Podobne, bo także negatywne tendencje zapowiada prognoza dotycząca zmian w strukturze ekonomicznej ludności Polski. w polskich miejscowościach, zatem także w gminie Krzyżanowice, przewiduje się pogłębienie dysproporcji między liczbą osób w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym, co oznacza spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym na rzecz wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym⁵.

⁵ Za: "Prognozy Ludności w województwie śląskim w latach 2014-2050", Urząd Statystyczny w Katowicach.

Wykres 5 Ludność według funkcjonalnych grup wieku w poszczególnych sołectwach w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Przenosząc dane na grunt poszczególnych sołectw, w 2014 r. liczba osób w wieku przedprodukcyjnym przewyższała liczbę osób w wieku poprodukcyjnym w Krzyżanowicach, Bieńkowicach, Nowej Wiosce, Zabełkowie i Chałupkach. w pozostałych miejscowościach liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym była taka sama, bądź przeważała liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

III.3. Bezrobocie

Kwestie związane z bezrobociem są jednym z najbardziej istotnych zagadnień będących przedmiotem polityki społecznej każdej gminy. Wynika to zarówno z problemów, jakie związane są z samym bezrobociem (wzrost niezadowolenia społecznego czy zwiększone obciążenia dla budżetu) jak i tych, które mogą być pochodną jego występowania (np. dezaktywacja zawodowa czy marginalizacja społeczna). Poniżej przedstawiono sytuację w zakresie bezrobocia w poszczególnych sołectwach.

Tabela 2 Poziom bezrobocia w okresie sprawozdawczym 01.01.2014- 31.12.2014

Lokalizacja	Bezrobotni		Bezrobotni do 30 roku życia	
	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet
Krzyżanowice	77	46	32	23
Tworów	94	60	37	28
Bieńkowice	26	13	12	8
Bolesław	13	5	7	4

Owsiszczce	40	26	23	17
Nowa Wioska	13	12	6	6
Roszków	23	10	10	7
Rudyszwałd	22	8	9	3
Zabelków	37	20	12	8
Chałupki	81	44	36	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice oraz PUP

Powyżej przedstawione dane obrazują trudną sytuację kobiet na rynku prac zwłaszcza w sołectwie Nowa Wioska. Równie niepokojąca jest liczba bezrobotnych wśród młodych osób (do 30+). Mimo stosunkowo niskiej liczby bezrobotnych w Sołectwie Owsiszczce, 57,50% stanowią ludzie młodzi. Podobna sytuacja ma miejsce w Sołectwie Bolesław (53,85%), w którym to prawie połowa zarejestrowanych bezrobotnych to ludzie młodzi.

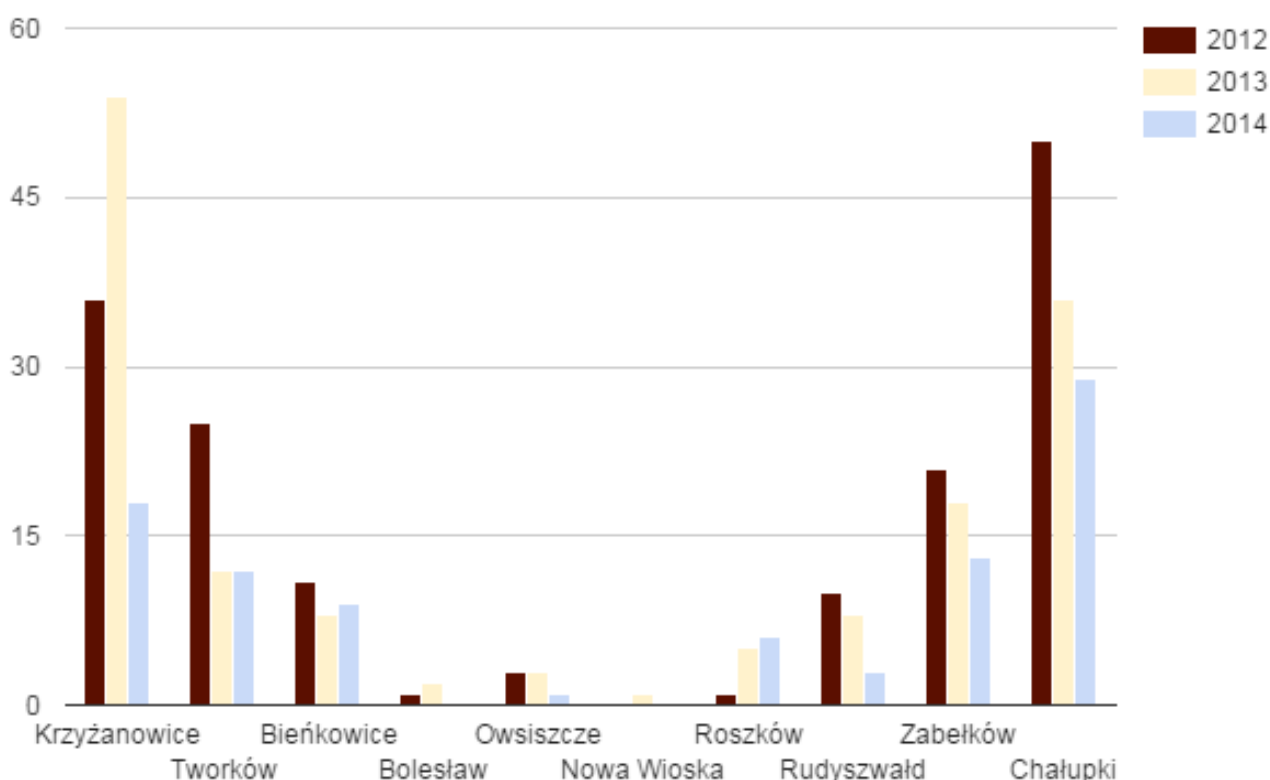
Stopień bezrobocia w stosunku do liczby mieszkańców danych sołectw przedstawiono w dalszej części dokumentu.

III.4. Przestępczość

Postrzeganie danego obszaru jako kryzysowego związane jest także z poziomem przestępczości. Analiza tego zjawiska na poziomie gminy wykazała sukcesywny spadek liczby przestępstw w badanym okresie, ze 158 w 2012 r. do 91 w 2014 r. Pomimo tego, jak wynika z ankiety przeprowadzonej na terenie gminy Krzyżanowice w 2014 r., tylko 40% respondentów postrzegało gminę jako bezpieczną. Najczęściej wskazywanymi zagrożeniami dla bezpieczeństwa były: włamania, kradzieże, nadmierna intensywność ruchu drogowego, łamanie przez kierowców przepisów ruchu drogowego oraz włóczęgostwo⁶.

Do sołectw z najwyższym poziomem przestępczości w badanym okresie należy zaliczyć Krzyżanowice i Chałupki. O ile w tym pierwszym ilość przestępstw początkowo rosła (sięgając 54 popełnionych rocznie przestępstw), a później malała, o tyle w drugim sołectwie w latach 2012-2014 ilość popełnionych przestępstw stopniowo zmniejszała się. Najmniej czynów kwalifikowanych jako przestępstwa rejestrowano w Nowej Wiosce, Bolesławiu i Owsiszczach, co wynika przede wszystkim z faktu, iż są to sołectwa z najmniejszą liczbą mieszkańców.

⁶ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Krzyżanowice na lata 2014-2022.

Wykres 6. Ilość przestępstw popełnionych w poszczególnych sołectwach w latach 2012-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Na skalę przestępczości w gminie składa się także przestępczość nieletnich. Wskutek popełniania przez osoby nieletnie czynów karalnych, Sąd Rejonowy ustanowił nad nimi nadzory kuratorskie. Jedynymi sołectwami zamieszkiwanymi przez osoby z nadzorem kuratorskim były: Tworków, Owsiszcze, Roszków, Zabełków i Chałupki. Jak wskazują dane, nadzór kuratora jest w gminie sytuacją stosunkowo rzadko występującą - w żadnym z sołectw liczba objętych nadzorem nie przekroczyła dwóch osób rocznie.

Tabela 3 Nadzory kuratorskie w sołectwach gminy Krzyżanowice według ilości spraw w latach 2012-2014

Lokalizacja	2012	2013	2014
Krzyżanowice	0	0	1
Tworków	2	1	0
Bieńkowice	0	0	0
Bolesław	0	0	0
Owsiszcze	1	0	0
Nowa Wioska	0	0	0
Roszków	0	0	1
Rudyszwałd	0	0	0
Zabełków	0	0	1

Lokalizacja	2012	2013	2014
Chałupki	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice.

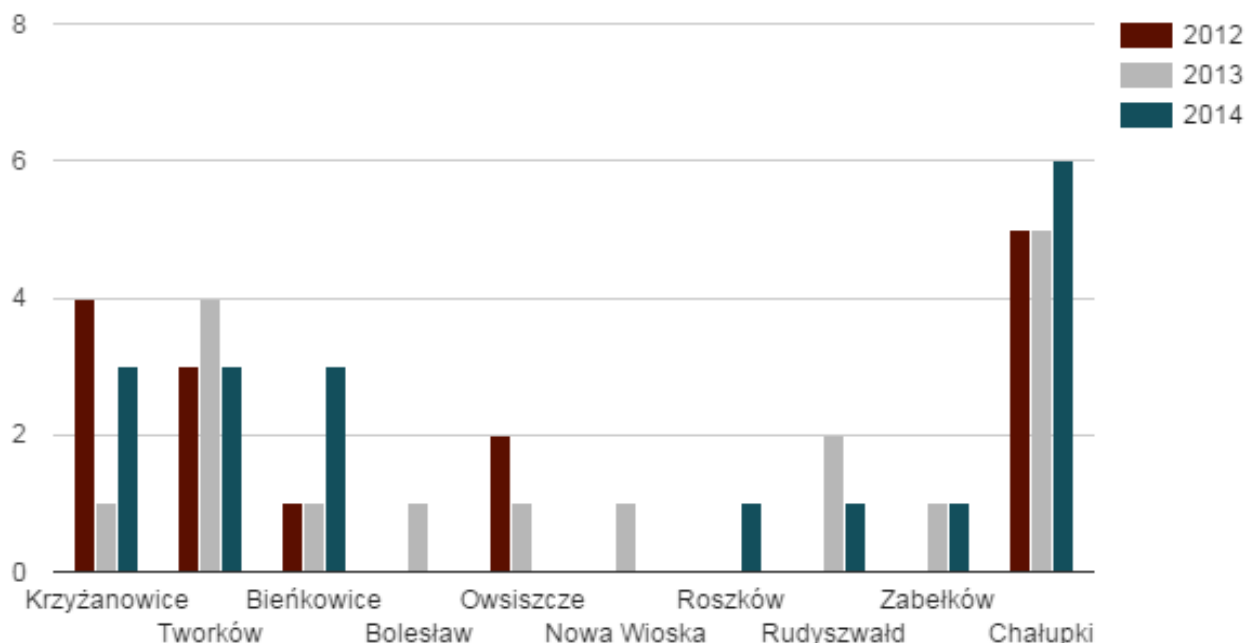
III.5. Przemoc

Jedną z negatywnych z konsekwencji utrzymującego się zjawiska bezrobocia jest przemoc w rodzinie. Rodzaj nadużycia oraz jego skalę określa się dzięki prowadzonemu monitoringowi zjawisk kryzysowych. Jak wynika z danych krzyżanowickiej Policji, najczęściej rejestrowanymi incydentami w latach 2012-2014 były przypadki przemocy psychicznej. Niepokoić może fakt stopniowego wzrostu ich liczby w badanym okresie. Podobnie przedstawia się sytuacja w przypadku przemocy fizycznej. Ilość tego rodzaju incydentów także charakteryzowała się tendencją względnie rosnącą. Jak wynika z dostępnych danych, w żadnym z badanych lat nie zarejestrowano w gminie przypadku przemocy seksualnej.

Policyjne statystyki obejmują nie tylko przypadki faktycznego użycia przemocy, ale również potencjalne zagrożenie przemocą w rodzinie.

Przemoc w rodzinie dotyka nie tylko osób, wobec których jest ona bezpośrednio stosowana, ale także pozostałych członków rodziny. W skali całej gminy Krzyżanowice, w latach 2012-2014 widoczny był trend postępującego wzrostu ilości rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie (15 rodzin w 2012 r., 17 rodzin w 2013 r. i 18 rodzin w 2014 r.). Najwięcej rodzin borykających się z problemem przemocy zamieszkiwało sołectwa Chałupki i Tworków, zaś najmniej było ich w Bolesławiu, Nowej Wiosce i Roszkowie, gdzie w ciągu 3 ostatnich lat zarejestrowano po jednej rodzinie. W pozostałych sołectwach liczba rodzin dotkniętych przemocą nie przekroczyła czterech rocznie. Należy wziąć pod uwagę, że przemoc w rodzinie, zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie dominuje zabudowa rozproszona jest zjawiskiem trudno wykrywalnym.

Wykres 7. Liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2012-2014 w gminie Krzyżanowice w podziale na sołectwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Celem zwalczania zjawisk patologicznych, władze gminy Krzyżanowice uchwaliły „Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2011 -2015”⁷, zakładający zmniejszenie skali przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy. W założeniach programu wyrażono także konieczność zwiększenia skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc. Wdrażanie programu odbywało się dzięki realizacji trzech zadań:

1. Stworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

III.6. Pomoc społeczna

Wspomnianą już kilkakrotnie gminną jednostką powołaną dla rozwiązywania problemów społecznych jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania te realizuje w formie udzielanych świadczeń

⁷Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2011-2015, Załącznik nr 1 do Uchwały nr. 0007.XI.61.2011. Rady Gminy w Krzyżanowicach z dnia 24.11.2011r.

pieniężnych, usług opiekuńczych, poradnictwa specjalistycznego, organizacji zimowisk i kolonii dla dzieci oraz imprez okolicznościowych dla dzieci, seniorów, osób samotnych, a także w ramach współpracy z sektorem NGO. Analizując dostępne dane należy stwierdzić, iż najwięcej rodzin korzystających ze wsparcia OPS zamieszkiwało sołectwa Tworków, Krzyżanowice i Chałupki. w 2012 r. w Tworkowie z takiej pomocy skorzystało aż 93 rodzin. Najmniejsza ilość rodzin będących beneficjentami wsparcia zamieszkiwała Nową Wioskę i Bolesław, jednakże może to wynikać z faktu małego zaludnienia danych obszarów, dlatego w dalszej części dokumentu dokonano pogłębionej analizy danych.

Tabela 4 Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS w latach 2012-2014.

Lokalizacja	2012	2013	2014	Średnia z trzech lat
Krzyżanowice	71	83	66	73,33
Tworków	85	93	72	83,33
Bieńkowice	25	26	21	24,00
Bolesław	11	13	9	11,00
Owsiszczce	30	35	32	32,33
Nowa Wioska	7	7	5	6,33
Roszków	14	17	16	15,67
Rudyszwałd	25	25	21	23,67
Zabełków	31	35	32	32,67
Chałupki	52	62	45	53,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Wyniki wspomnianej wyżej ankiety pokazały, że aż 78% badanych ocenia wypłacane przez OPS świadczenia pieniężne jako wystarczające dla zaspokojenia potrzeb. Co piąty ankietowany wyraził odmienne zdanie.

Potencjalnym zagrożeniem związanym ze zjawiskami problemowymi, takimi jak przemoc, alkoholizm czy bezrobocie, dotyczącym szczególnie mieszkańców obszarów wiejskich, jest wykluczenie społeczne, czyli *brak lub niewystarczający poziom uczestnictwa w głównym nurcie społeczeństwa i dostępu do najważniejszych systemów społecznych (rynek pracy, edukacja, opieka medyczna, zabezpieczenie społeczne⁸)*.

⁸Na podstawie raportu z programu unijnego *Poverty 3*.

Tabela 5 Powód trudnej sytuacji życiowej

Powód trudnej sytuacji życiowej	2012	2013	2014
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
ubóstwo	37	37	44
sieroctwo	0	1	1
bezdomność	2	1	1
potrzeba ochrony macierzyństwa	34	41	31
w tym:	14	18	11
-wielodzietność			
bezrobocie	102	104	85
niepełnosprawność	42	52	36
długotrwała lub ciężka choroba	40	48	39
bezzadność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	33	40	30
w tym:	20	29	22
-rodziny niepełne			
-rodziny wielodzietne	9	9	10
przemoc w rodzinie	1	1	0
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
alkoholizm	11	7	6
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	7	3
zdarzenie losowe	1	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice oraz OPS

Jak widać z danych w tabeli powyżej jedną z najliczniej reprezentowanych grup wśród klientów pomocy społecznej, stanowią osoby pozbawione pracy i własnych środków utrzymania. We wszystkich badanych latach jest to główny powód przyznawania świadczeń (w podziale na sołectwa sytuacja wygląda tak samo). Bezrobocie jako zjawisko wielowymiarowe, wywołuje wiele negatywnych skutków społecznych i ekonomicznych. Jednym z najdotkliwszych jest utrata dochodu z pracy, która pociąga za sobą obniżenie poziomu bezpieczeństwa socjalnego oraz zagrożenie podstaw egzystencji bezrobotnego i jego rodziny. Brak pracy to także utrata pozycji zawodowej i społecznej. W tej sytuacji (noszącej znamiona przewlekłego kryzysu) następuje degradacja

materialna i moralna osób, których to dotyczy. Powyższe odzwierciedla wskaźnik przemocy w rodzinie jak również ilość popełnionych przestępstw.

Wpływ na liczbę pobieranych świadczeń ma także niepełnosprawność, długotrwała lub uciążliwa choroba jak również ubóstwo oraz bezradność w sprawach wychowawczych.

III.7. Zdiagnozowane problemy

W podsumowaniu warto zwrócić uwagę na następujące kwestie:

4. Negatywne zmiany liczby ludności w większości sołectw wchodzących w skład gminy potwierdzają ogólnopolskie tendencje depopulacji, które widoczne w ubytku liczby mieszkańców większości sołectw. W skali całej gminy gwałtowny spadek liczby ludności nastąpił w roku 2013.
5. Zaobserwowano negatywne zmiany salda migracji. w całym badanym okresie przyjmowało ono wartość ujemną, która gwałtownie pogłębiła się w roku 2013. Grono osób podejmujących pracę zarobkową za granicą nie rejestruje faktu wyjazdu, przez co statystyki dotyczące salda migracji nie uwzględniają osób faktycznie przebywających za granicą, ale niewymeldowanych.
6. Jak wynika z danych, 70% emigrujących mieszkańców gminy jako docelowe miejsce egzystencji wybierało inne miasto lub wieś w Polsce, zaś 30% emigrujących z terenu gminy wyjeżdżało na stałe za granicę. Uzyskanie pełnych danych na temat ruchów migracyjnych ludności jest utrudnione ze względu na brak rejestrów ujmujących emigrantów zarobkowych, niedokonujących wymeldowania.
7. W perspektywie najbliższych 35 lat przewiduje się spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym na rzecz wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co przyczyni się do pogłębienia zjawiska obciążenia demograficznego⁹.
8. Na terenie gminy Krzyżanowice kluczowym problemem jest bezrobocie kobiet oraz bezrobocie długotrwałe. W badanym okresie w liczebności obu grup zanotowano tendencję rosnącą, wzrastał także udział bezrobotnych kobiet ogólnej strukturze bezrobotnych.
9. Na przestrzeni lat 2012-2014 najmniej było bezrobotnych z wykształceniem średnim. Rejestrowano spadek liczby bezrobotnych posiadających wykształcenie wyższe, co oznacza, że w przypadku gminy Krzyżanowice posiadanie wyższego wykształcenia w coraz większym stopniu zwiększa szanse na zatrudnienie. Najwięcej bezrobotnych posiadało wykształcenie zawodowe oraz gimnazjalne i niższe.

⁹Za: "Prognozy Ludności w województwie śląskim w latach 2014-2050", Urząd Statystyczny w Katowicach.

10. Zjawisko bezdomności ma w gminie Krzyżanowice charakter marginalny. Liczba osób bezdomnych w całej gminie nie przekroczyła 2 osób rocznie.
11. Dużą liczbą rodzin dotkniętych przemocą charakteryzują się sołectwa Tworków i Chałupki.
12. Na terenie gminy z roku na rok rejestruje się coraz mniejszą liczbę przestępstw kryminalnych, co świadczy o rosnącej skuteczności działań podejmowanych przez Komisariat Policji w Krzyżanowicach. Najwięcej rejestrowano kradzieży oraz innych czynów o charakterze przestępczym (np. jazda pod wpływem alkoholu).
13. W badanym okresie nastąpił niemal dwukrotny wzrost liczby popełnianych wykroczeń.
14. Pogłębianie się wymienionych problemów może przyczynić się do postępującego zjawiska wykluczenia społecznego, które z kolei jest barierą dla rozwoju społecznego.
15. Brak jednoznacznych tendencji w zakresie ilości rodzin pobierających świadczenia z OPS. Najwięcej rodzin pobierających świadczenia zamieszkiwało sołectwa z największym natężeniem problemów społecznych takie jak Chałupki, Tworków, a także Krzyżanowice (co wynika z dużej liczby mieszkańców przedmiotowych sołectw).
16. Infrastruktura opieki zdrowotnej jest wystarczająca dla zaspokajania potrzeb mieszkańców.
17. Polityka mieszkaniowa gminy realizowana jest w oparciu o Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Krzyżanowice na lata 2015-2020.
18. W najbliższych latach planowane jest zwiększenie gminnego zasobu mieszkaniowego. Stworzenie nowych mieszkań i lokali socjalnych jest dyktowane potrzebami mieszkaniowymi mieszkańców i zostanie osiągnięte w dwojaki sposób: poprzez adaptację istniejących budynków i lokali oraz pozyskanie nowych.
19. Dla mieszkańców borykających się z niemożnością dokonania opłat za mieszkanie plan przewiduje możliwość ubiegania się o dodatki mieszkaniowe bądź zmniejszenie metrażu mieszkania w drodze zamiany na inne, mniejsze.

IV. Diagnoza sfery przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej

IV.1. Wstęp

W tej części Programu przedstawiono obszary znajdujące się w stanie kryzysowym, z punktu widzenia wykorzystania jego przestrzeni przy uwzględnieniu powiązań z otoczeniem. w ten sposób możliwe było zdefiniowanie konkretnych działań infrastrukturalnych i koniecznych do podjęcia inwestycji. Dokonano również oceny możliwości zagospodarowania obszaru oraz alternatywnych sposobów jego wykorzystania. Włączenie wyników, jako kolejny krok konsultacji społecznych, pozwoliło na selekcję tych obszarów, których zagospodarowanie będzie najbardziej korzystne dla mieszkańców, przy unikaniu zbędnej degradacji zasobów środowiska.

Dokonano oceny stopnia zagospodarowania poszczególnych obszarów gminy, dzięki czemu wskazano obszary problematyczne, które wymagają interwencji.

IV.2. Infrastruktura techniczna

IV.2.1. Infrastruktura komunikacyjna

Na terenie gminy Krzyżanowice znajdują się następujące kategorie dróg:

Tabela 6. Infrastruktura drogowa na obszarze Gminy Krzyżanowice

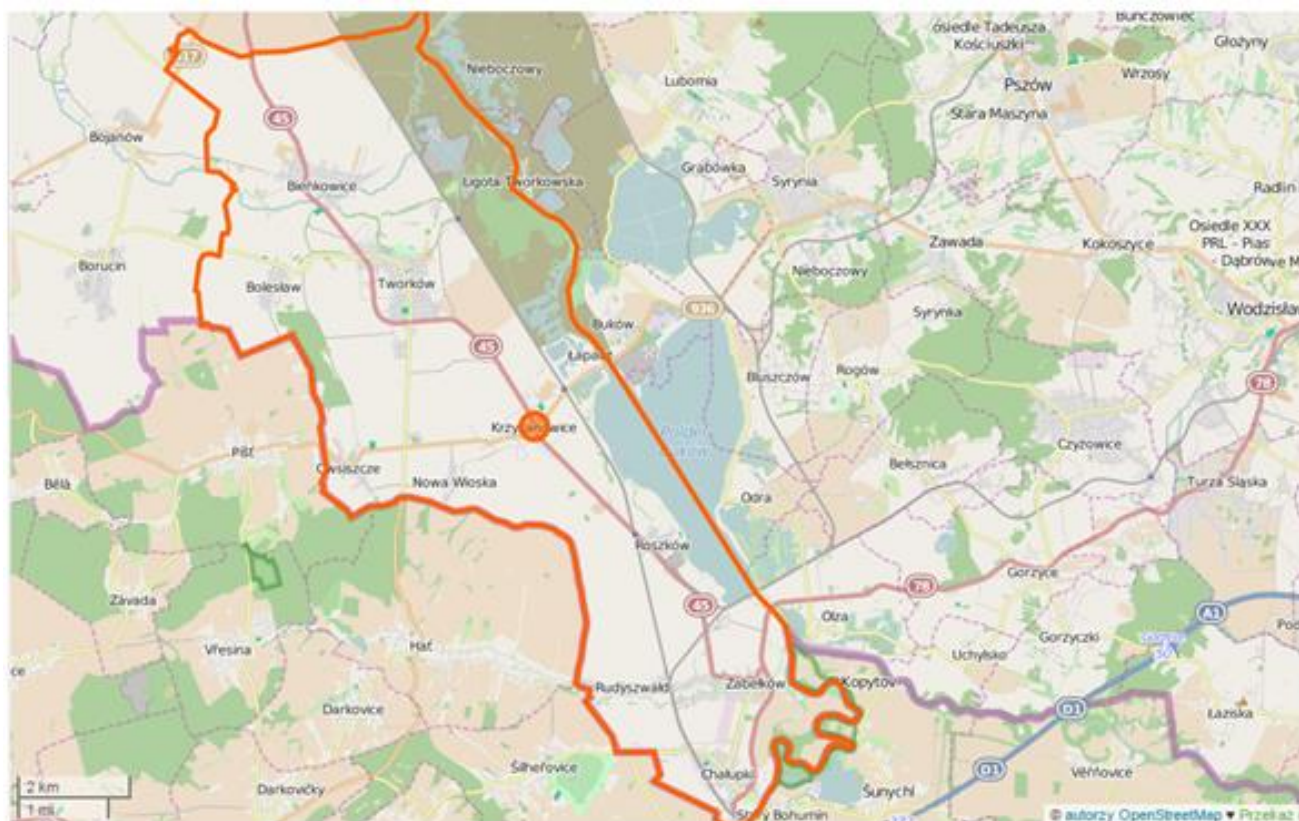
Numer drogi	Relacja	Długość
Drogi krajowe		
45	Racibórz-Zabełków	16,120
45a	od skrzyżowania z DK 78a do DK 45 w Zabełkowie	0,278
78	Gliwice-Zabełków	0,704
78a	od granicy państwa do DK 78	3,757
Łącznie		20,859
Drogi powiatowe		
S3507	Tworków-granica państwa Hat	3,217
S3511	Owsiszczce do DK 45	4,257
S3515	Przejście przez Bieńkowice	841
S3516	Przejście przez Tworków	1,847
S3529	Krzanowice-Tworków	2.861

Numer drogi	Relacja	Długość
S3531	Bojanów Bieńkowice	872
S3517	Tworów dojazd do PKP	1.408
S3532	Chałupki-Rudyszwałd	5.592
Łącznie		21,369
Drogi wojewódzkie		
Nr 936	Wodzisław Śląski -Krzyżanowice	1,842
Nr 917	Racibórz-granica państwa	0,850
Łącznie		2,692

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: dane Urzędu Gminy Krzyżanowice

Pozostałe drogi na terenie gminy to drogi gminne. Łączna ich długość to około 84,3 km. Większość dróg gminnych ma nawierzchnię utwardzoną masą asfaltową, jednakże występują również drogi o nawierzchni gruntowej. Niektóre z nich wymagają remontu, głównie są to drogi o nawierzchni asfaltowej, o niewystarczającej podbudowie lub betonowe. Ich nawierzchnie są mocno zniszczone, popękane, o licznych (często niebezpiecznych) ubytkach. Ogólny stan dróg na terenie gminy jest jednak zadowalający. Przyznawane co roku środki finansowe na drogownictwo umożliwiają przeprowadzanie modernizacji nieutwardzonych dróg, ich utrzymanie i bieżące remonty. Duże znaczenie ma możliwość pozyskiwania dofinansowania do prowadzonych przez Urząd inwestycji drogowych.

Mapa 3 Plan Gminy Krzyżanowice z uwzględnieniem głównych kategorii dróg

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://www.openstreetmap.org/>

20. Transport kolejowy - przez gminę przebiega międzyregionalna i międzynarodowa linia relacji Racibórz - Chałupki – Bohumin, Rybnik - Chałupki – Bohumin, Są to linie zelektryfikowane.
21. Transport miejski - gmina nie dysponuje własnym transportem publicznym, nie jest także współorganizatorem takiego transportu. Do wszystkich miejscowości gminy docierają autobusy Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej (PKS) w Raciborzu.
22. Transport lotniczy - najbliższy międzynarodowy port lotniczy znajduje się nie na terenie Polski, a w czeskiej Ostrawie, w odległości około 50 km od gminy. Najbliższy port lotniczy na terenie Polski znajduje się w Katowicach Pyrzowicach w odległości około 114 km od gminy Krzyżanowice oraz w Krakowie Balicach w odległości około 156 km.
23. Przez tereny gminy Krzyżanowice prowadzą trasy rowerowe: R4, 9, 24, 39, 341, 347, 348, 355 – o łącznej długości prawie 74 km. Przebieg ich jest zgodny z ramową koncepcją tras rowerowych (wersja 3.4.) z grudnia 1999r., opracowaną dla Śląskiego Związku Gmin i Powiatów w Katowicach w ramach projektu *Rowerem po Śląsku*, a następnie uzupełnioną dla Klubu Znaczy Tras Turystycznych PTTK w Pyskowicach.¹⁰

¹⁰ na podstawie: *Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krzyżanowice*, str. 57

IV.2.2. Infrastruktura energetyczna, gazowa i ciepłownicza

Główna sieć energetyczna jest doprowadzona do gminy Krzyżanowice od strony północnej, tj. od strony Raciborza. Na terenie gminy dominują dwa rodzaje sieci energetycznej: linia kablowa o napięciu 15 kV oraz linia napowietrzna o napięciu 15 kV. Linie te, poprzez transformatory, dostarczają energię elektryczną do wszystkich gospodarstw domowych. Na terenie gminy rozlokowanych jest w sumie około 50 transformatorów. Właścicielem infrastruktury elektroenergetycznej jest Górnośląski Zakład Energetyczny w Gliwicach, natomiast bieżącej konserwacji i napraw sieci dokonuje Zakład Energetyczny, Rejon Racibórz.

Na terenie gminy występuje niski stopień korzystania z dostępnej sieci gazowej, głównie ze względu na fakt, iż zdecydowana większość domów jednorodzinnych zlokalizowanych na terenie gminy posiada kotły węglowe. Wielu mieszkańców preferuje to źródło ogrzewania i c.w.u ze względów ekonomicznych - koszt ogrzewania domu jednorodzinnego węglem i pochodnymi, który jest zdecydowanie niższy, niż ogrzewanie gazowe.

Na terenie gminy nie ma elektrociepłowni, w związku z czym nie funkcjonuje również sieć ciepłownicza.

Stan istniejącej sieci energetycznej określany jest jako dobry, lecz wymagający rozbudowy i podłączenia do nowej zabudowy.

IV.2.3. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Podmiotem odpowiedzialnym za wywóz odpadów na terenie gminy na chwilę obecną jest firma EKOLAND z Zabełkowa, która prowadzi Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Zabełkowie przy ul. Długiej 19.

W chwili obecnej na terenie gminy istnieje kanalizacja deszczowa i burzowa o przekrojach od 300 do 1 000 mm. Ponadto wykonano kanalizację w Rudyszwałdzie na ul. Słonecznej o łącznej długości 479m. Pozostałe ścieki komunalne gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożone do oczyszczalni ścieków w Raciborzu.

Utrzymanie w dobrym stanie technicznym, konserwacja bieżąca sieci wodociągowej oraz prowadzenie remontów bieżących leży w gestii Przedsiębiorstwa Wodociągowo-Kanalizacyjnego Górna Odra Sp. z o.o. z siedzibą w Tworkowie. Gmina jest w całości zwodociągowana. Jej mieszkańcy są zaopatrywani w wodę dzięki Stacji Uzdatniania Wody w Borucinie, utrzymywanej i eksploatowanej wspólnie z gminą Krzyżanowice. Stacja Uzdatniania Wody w Rudyszwałdzie stanowi zasilanie rezerwowe w przypadku awarii lub niedoboru wody na SUW Borucin dla sołectw Chałupki, Rudyszwałd, Zabełków.

IV.3. Degradacja przestrzeni w wyniku szkód górniczych

Przez teren województwa śląskiego przepływają dwie największe rzeki Polski: Odra i Wisła wraz z dopływami, a oprócz nich także inne mniejsze rzeki. W większości nie są one uregulowane a przed wylaniem zabezpieczone są wałami przeciwpowodziowymi tylko na niewielkich odcinkach. Największe zagrożenie wylania, a co za tym idzie powodzi, występuje ze strony Odry i jej dopływów. Sytuacja taka wynika przede wszystkim z braku zbiorników zaporowych i retencyjnych zlokalizowanych na rzece. Zalania dotyczą obszarów usytuowanych wzdłuż koryta rzeki na całej jej długości. Teren ten obejmuje gminy: Racibórz, Kuźnia Raciborska, Krzyżanowice, Krzanowice, Rudnik, Lubomia i Nędza¹¹.

Zagrożenia powodziowe na terenie gminy Krzyżanowice¹²

- Zagrożenia od rzeki Odry dotyczy wschodniej części gminy i obejmuje ok. 60% powierzchni położonej w obrębie szerokiej doliny Odry. Są to- w sołectwie Chałupki - ul. Łąkowa i Bogumińska, liczba budynków zagrożonych zalaniem wynosi 16, a liczba mieszkańców: 24 osoby oraz sołectwo Krzyżanowice przysiółek Łapacz i ul. Odrzańska i Piaskowa, liczba budynków zagrożonych zalaniem to 17, a liczba mieszkańców: 45 osób.
- Zagrożenia od rzeki Psiny w sołectwie Bieńkowice jest to ul. Łąkowa , a liczba budynków zagrożonych zalaniem wynosi 18, zamieszkuje je 58 osób.
- Zagrożenia od potoku Bełk w sołectwie Rudyszwałd i Zabełków na ul. Rymera, gdzie jest 15 budynków zamieszkałych przez 48 osób.
- Zagrożenia przez rowy melioracyjne w sołectwie Owsiszczce, Nowa Wioska, Krzyżanowice i podtopienia posesji i dróg publicznych.

Zalewana w czasie powodzi powierzchnia gminy to ok. 1.200 ha gruntów.

IV.4. Osuwiska na terenie gminy Krzyżanowice

Na terenie gminy zostało rozpoznanych i zarejestrowanych 5 osuwisk. Osuwiska wykształciły się w przewarstwionych soczewkami piaszczystymi i pylastymi glinach zwałowych zlodowacenia środkowopolskiego i charakteryzują się niewielką powierzchnią (poniżej 0,2ha). Dwa nieaktywne położone są w okolicy miejscowości Owsiszczce. Trzy niewielkie, lecz aktywne osuwiska

¹¹ Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego.

¹² Źródło: dane Urzędu Gminy Krzyżanowice.

zarejestrowano w Krzyżanowicach na południowym zboczu doliny potoku przepływającego przez centralną część miejscowości¹³.

IV.4. Jakość powietrza na terenie gminy Krzyżanowice

Podstawowym nośnikiem energii pierwotnej dla ogrzewania budynków jedno oraz wielorodzinnych zlokalizowanych na terenie gminy Krzyżanowice jest paliwo stałe, przede wszystkim węgiel kamienny w postaci pierwotnej, w tym również węgiel złej jakości. Procesy spalania tych paliw w urządzeniach małej mocy, bez systemów oczyszczania spalin, są źródłem emisji substancji szkodliwych dla środowiska i zdrowia człowieka, takich, jak: CO, SO₂, NO₂, pyły, zanieczyszczenia organiczne, w tym kancerogenne wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA), włącznie z benzo(α)pirenem, dioksyne i furany, oraz węglowodory alifatyczne, aldehydy i ketony, a także metale ciężkie.

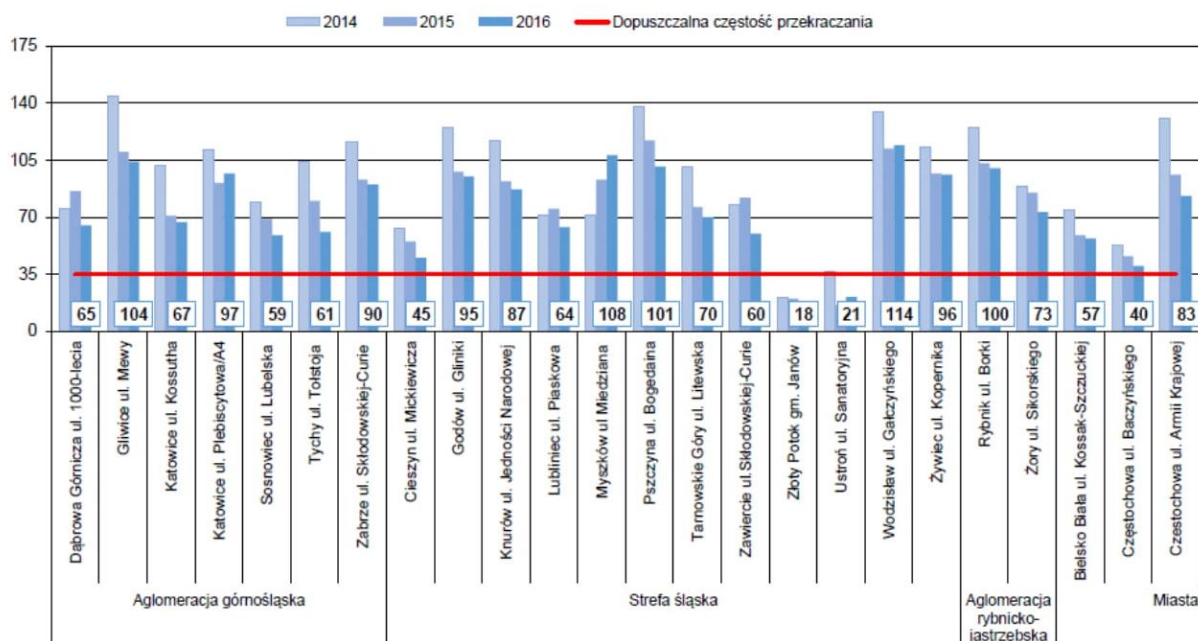
Na terenie strefy śląskiej, w której znajduje się Gmina Krzyżanowice, klasę C określono dla następujących substancji¹⁴:

- pył zawieszony PM₁₀,
- pył zawieszony PM_{2.5},
- benzo(a)piren – B(a)P
- ozon.

¹³Źródło: Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzyżanowice

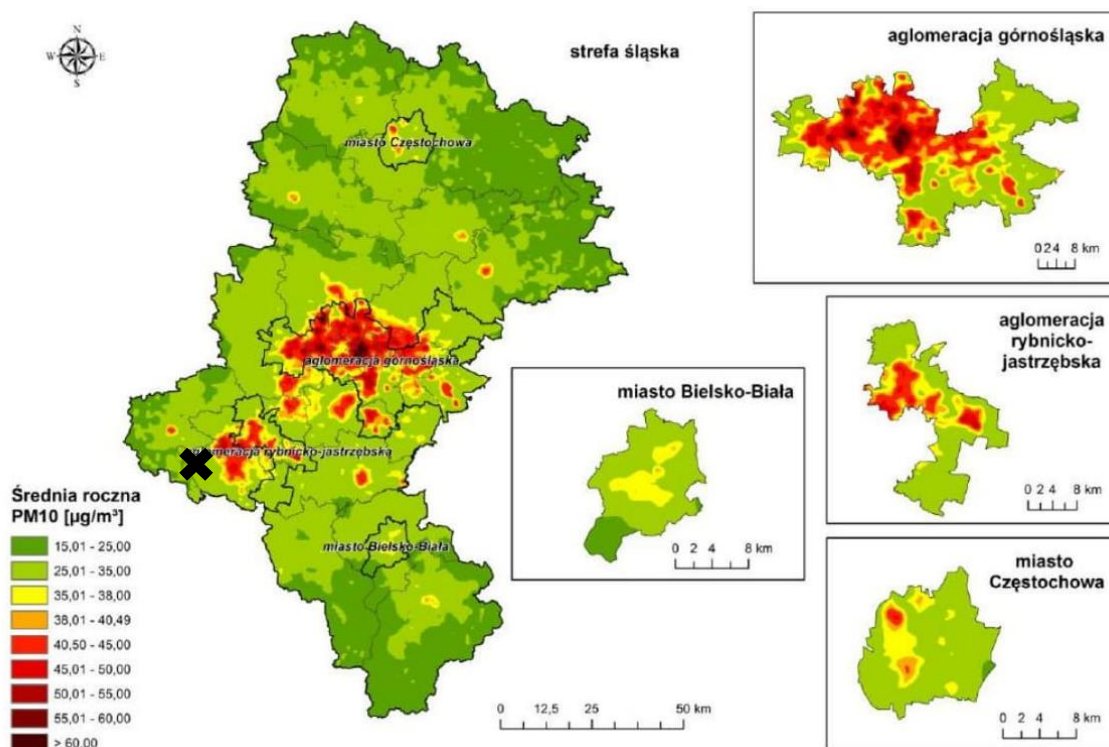
¹⁴Na terenie Gminy Krzyżanowice nie występują obecnie żadne stacje automatycznego, czy też manualnego pomiaru powietrza atmosferycznego należące do śląskiego monitoringu powietrza. Jeszcze kilka lat temu przy ul. Broniewskiego 2 w Raciborzu zlokalizowana była stacja pomiarowa manualna obsługiwana przez WSSE w Katowicach. Obecnie najbliższe stacje automatyczne zlokalizowane są w Godowie przy ul. Gliniki w powiecie wodzisławskim oraz w Rybniku przy ul. Borki 37a i w Wodzisławiu Śląskim przy Galczyńskiego 1

Wykres 8. Częstotliwość przekraczania dopuszczalnego poziomu stężeń 24 godzinnych pyłu zawieszonego PM10 w latach 2014-2016

Na mapach poniżej przedstawiono emisję podstawowych zanieczyszczeń na terenie województwa śląskiego:

Mapa 4 Obszary przekroczeń średnich stężeń rocznych pyłu PM10

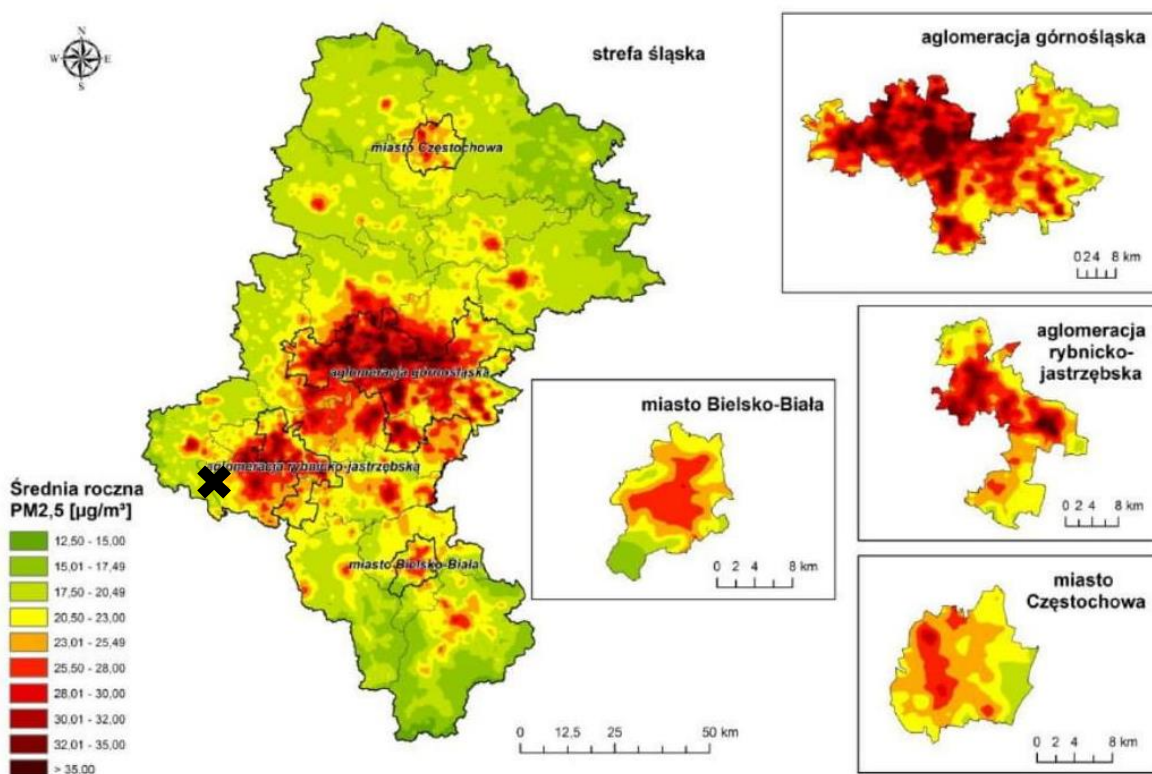

Źródło:

Źródło: Opracowanie „Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca” Katowice kwiecień 2017

X- lokalizacja Gminy Krzyżanowice

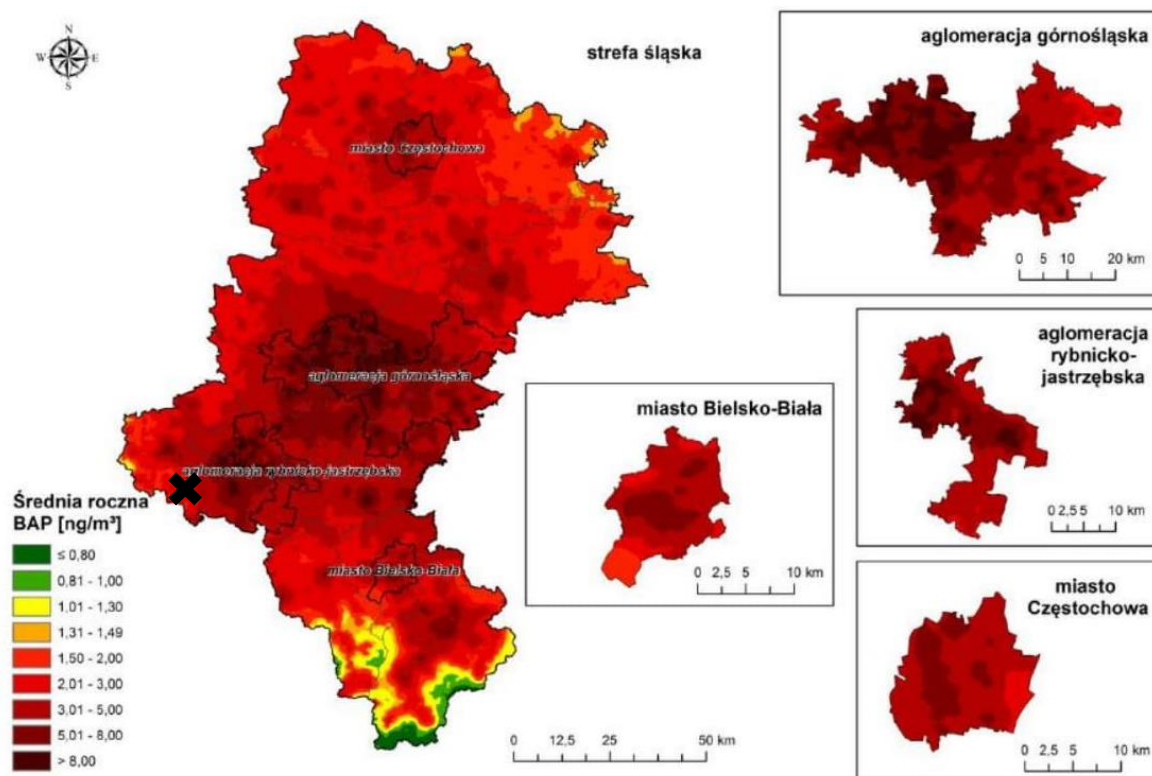
Mapa 5 Obszary przekroczeń średnich stężeń rocznych pyłu PM2,5

Źródło: opracowanie „Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim” Katowice kwiecień 2017

X- lokalizacja Gminy Krzyżanowice

Mapa 6. Obszary przekroczeń średnich stężeń rocznych pyłu BAP

Źródło: opracowanie „Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim” Katowice kwiecień 2017
X- lokalizacja Gminy Krzyżanowice

Na terenie gminy Krzyżanowice nie występują zakłady przemysłowe, a zatem nie występuje również emisja zanieczyszczeń atmosferycznych z tzw. źródeł wysokiej emisji. Emisja naturalna na tym terenie ma niewielkie znaczenie i nie wpływa na ocenę stanu zanieczyszczenia powietrza.

Szczegółowe badania i statystyka z zakresu inwentaryzacji wszystkich obiektów budowlanych, ich stanu technicznego oraz energochłonności budynków i rodzaju źródła ogrzewania do dnia dzisiejszego nie zostały w gminie przeprowadzone. Ponadto od kilkunastu lat trwają ciągle procesy termomodernizacji budynków, co ma wpływ na stałą poprawę jakości budynków pod względem energetycznym oraz technicznym.

Problem zanieczyszczeń powietrza na terenie Gminy Krzyżanowice dotyczy głównie¹⁵:

- wytwarzania ciepła na potrzeby ogrzewania, przygotowania ciepłej wody, oraz w mniejszym stopniu realizacji celów bytowych w budynkach,
- wytwarzania ciepła grzewczego i technologicznego w działalności gospodarczej,

¹⁵ Źródło: Program Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie Gminy Krzyżanowice na lata 2018-2020

- emisji ze źródeł liniowych (komunikacyjnej),
- emisji nieorganizowanej.

Efektywne ograniczenie emisji zanieczyszczeń i poprawa jakości powietrza możliwe jest poprzez skoordynowane działania obejmujące:

- wymianę niskosprawnych i nieekologicznych węglowych źródeł ciepła
- **termomodernizację budynków - kompleks działań zmniejszających zużycie energii w obiekcie poprzez prace termomodernizacyjne (wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian, ocieplenie stropodachów, modernizację instalacji wewnętrznej c.o. budynku z uwzględnieniem automatycznej regulacji, itp.)**
- zastosowanie technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii

IV.5. Tereny rekreacyjno- wypoczynkowe

Na terenie gminy zidentyfikowano następujące tereny rekreacyjno- wypoczynkowe:

Tabela 7 lokalizacja terenów rekreacyjno – wypoczynkowych

Obszar	Teren ¹⁶	Powierzchnia
Sołectwo Krzyżanowice	Boisko LKS (plan US) Boisko szkoła (plan US) Szkoła, przedszkole (plan UP) Pałac + teren wokół (plan U) Teren obok Pałacu (od sióstr) (plan ZP)Za torami przy stadninie (plan US) zbiorniki wodne	1,0 ha 2,5 ha 1,0 ha 4,5 ha 2,0 ha 40 ha
Sołectwo Tworków	Park przy zamku + zamek (plan ZP) Basen (plan US) Boisko (orlik, LKS) (plan US) Szkoła, przedszkole, GZOKSiT (plan UP) Urbanek (plan US) Urbanek (plan MR)	15,5 ha 0,75 ha 2,0 ha 0,75 ha 4,5 ha 1 ha
Sołectwo Bieńkowice	Leśniczówka + teren wokół (plan ZP) Szkoła (plan UP) Boisko (plan US)	2,5 ha 0,5 ha 1,5 ha
Sołectwo Bolesław	Szkoła, przedszkole (plan UP)	0,35 ha

¹⁶Teren oznaczony w planie:

MR – zabudowa rekreacji indywidualnej, dopuszczalne m.in. usługi agroturystyczne.

UP – usługi publiczne, dopuszczalne m.in. usługi sportu i rekreacji.

US – usługi sportu i rekreacji, w tym boiska otwarte, obiekty sportowe, widowiska, amfiteatry, baseny, korty tenisowe, lodowiska sezonowe itp.

ZP – teren zieleni parkowej (istniejący, ogólnodostępny, publiczny park wiejski z towarzyszącymi urządzeniami rekreacji i wypoczynku oraz usług kultury)

Obszar	Teren ¹⁶	Powierzchnia
	Boisko (plan US) Teren przy przystanku (plan ZP)	0,70 ha 0,15 ha
Sołectwo Owsiszczce	Boisko (plan US) Szkoła, przedszkole (plan UP) Plac zabaw przy świetlicy wiejskiej	1,5 ha 2,0 ha 0,1 ha
Sołectwo Nowa Wioska	Przedszkole, OSP (plan UP)	0,2 ha
Sołectwo Roszków	Boisko (plan US) Przedszkole (plan UP) Świetlica (plan UP)	0,8 ha 0,2 ha 0,1 ha
Sołectwo Rudyszwałd	Boisko LKS (plan US) Była szkoła (plan UP)	0,8 ha 0,5 ha
Sołectwo Zabelków	Szkoła, przedszkole (plan UP) Boisko LKS (plan US)	0,8 ha 2,5 ha
Sołectwo Chałupki	Zamek + teren wokół (plan U, ZP) Szkoła, przedszkole Wiejskie Centrum Wypoczynku + świetlica (plan US, UP)	3,5 ha 0,7 ha 1,7 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Ponadto do gminy Krzyżanowice należą Graniczne Meandry Odry, których nie uwzględniono w powyższej tabelce, w MPZP są oznaczone jako rola i lasy. Na terenie Krzyżanowic znajdują się również liczne ścieżki rowerowe.

VI.5. Zasoby mieszkaniowe

Analiza zawarta w tej części dokumentu została oparta o dane Zarządu Miejskiego. Umożliwiła ich podział na kategorie, do których kierowane będą odmienne instrumenty oraz określiła stan infrastruktury technicznej zasobów.

Z poniższych danych wynika, iż liczba osób przypadających na mieszkanie należące do zasobów gminy jest wyższa od średniej dla powiatu raciborskiego, jednakże większa jest powierzchnia użytkowa mieszkania oraz liczba izb przypadających na mieszkanie w Krzyżanowicach w porównaniu do danych dla powiatu. Z danych zawartych w tabeli poniżej wynika, że standard mieszkań pod kątem powierzchni użytkowej oraz liczby osób przypadających na mieszkanie na terenie gminy jest wyższy niż dla całego powiatu.

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe gminy w stosunku do zasobów powiatu raciborskiego (stan na 2012 r 31.XII)

Wyszczególnienie	Mieszkania	Izby	Powierzchni użytk. [tys.m ²]	l. izb w mieszkaniu	Przeciętna:			
					l. osób na:		powierzchnia użytk. [m ²]	
					1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkanie	1 izbę
Krzyżanowice	3076	17733	353,075	5,76	3,72	0,65	114,8	30,9
Powiat raciborski	-	-	-	4,45	3,09	0,69	83,9	27,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: dane Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krzyżanowice

W roku 2014 do zasobów mieszkaniowych Gminy Krzyżanowice należało 31 lokali mieszkalnych komunalnych oraz 4 mieszkania socjalne. Dodatkowo do zasobów należą mieszkania znajdujące się przy budynkach oświatowych oraz Ośrodku zdrowia, które zarządzane są przez dyrektorów odpowiednich placówek.

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli poniżej stan techniczny większości mieszkań należących do zasobów gminnych określony został jako dobry.

Tabela 9 Zasoby mieszkaniowe gminy Krzyżanowice (stan IV kw. 2014r.)

Lokalizacja	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Wypożyczenie /stan techniczny
Mieszkania komunalne w budynkach komunalnych			
ul. Graniczna 22 b Sołectwo Rudyszwałd	4	250,04	Mieszkania bez c.o. /dobry
ul. Graniczna 24 Rudyszwałd	2	129,50	Mieszkania bez c.o. /dobry
ul. Graniczna 30 Sołectwo Rudyszwałd	4	269,76	Mieszkania bez c.o. /dobry
ul. Kolejowa 2 Roszków	1	47,50	Mieszkanie bez c.o. /zadowalający
ul. Kolejowa 4 Sołectwo Roszków	3	178,86	Mieszkanie pełnostandardowe z ogrzewaniem gazowym /zadowalający
ul. Opawska 32 Sołectwo Owsiszczce	5	208,10	Mieszkania pełnostandardowe /dobry
ul. Wyzwolenia 1a	4	228,00	Mieszkania pełnostandardowe /dobry
Mieszkania komunalne we wspólnotach mieszkaniowych			

Lokalizacja	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Wypożyczenie /stan techniczny
ul. Fabryczna 4/9,4/12,6/5 Sołectwo Chałupki	3	180,20	Mieszkania pełnostandardowe /dobry
ul. Bogumińska 20/1,20/4 Sołectwo Chałupki	2	190,00	Mieszkania pełnostandardowe /dobry
ul. Tworkowska Sołectwo Krzyżanowice	3	104,03	Mieszkanie bez c.o., bez łazienki, bez ubikacji /zadawalający
Mieszkania socjalne			
ul. Opawska 32 Sołectwo Owsiszczce	1	28,23	Mieszkanie bez łazienki i ubikacji /dobry
ul. Piaskowa 39 Sołectwo Tworków	3	93,71	Mieszkanie bez łazienki, ubikacji, c.o. /zły
Mieszkania znajdujące się w budynkach oświatowych			
ZSP Sołectwo Owsiszczce	3	113,19	Mieszkania pełnostandardowe /dobry
ZSO Sołectwo Krzyżanowice	1	52,00	Mieszkania pełnostandardowe /dobry
ZSO Sołectwo Bieńkowice	1	76,50	Mieszkania pełnostandardowe /dobry
Przedszkole Sołectwo Nowa Wioska	1	68,56	Mieszkania pełnostandardowe /dobry
Przedszkole Sołectwo Tworkowie	1	58,00	Mieszkanie pełnostandardowe /dobry
Mieszkania zarządzane przez SPZLA			
Ośrodek zdrowiaSołectwo Tworków	4	309,70	Mieszkania pełnostandardowe /dobry

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Wieloletni Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Krzyżanowice na lata 2015-2020

VI.6. Zdiagnozowane problemy

W zakresie sfery przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej na terenie gminy zdefiniowano następujące kwestie problemowe:

1) Środowisko naturalne:

- a) wysoki stopień zanieczyszczenia środowiska spowodowany przez lokalne paleniska domowe (niska emisja) oraz emisja spalin samochodowych,
- b) wysoki stopień degradacji środowiska wywołany przede wszystkim eksploatacją żwirów oraz działalnością rolniczą,
- c) na terenie gminy znajdują się liczne tereny zagrożone zalaniem.

2) Infrastruktura techniczna:

- a) stan dróg określony jest jako zadowalający jednakże ze względu na rosnące natężenie ruchu drogowego drogi wymagają ciągłej modernizacji i remontów,
- b) brak sieci ciepłowniczej,
- c) brak systemu odprowadzania ścieków,
- d) stan sieci kanalizacji deszczowej określony jest jako pogarszający. Sieć wymaga modernizacji oraz rozbudowy.

3) Zasoby mieszkaniowe oraz architektura:

- a) brak węzłów sanitarnych w niektórych obiektach mieszkaniowych,
- b) niewystarczający zasób lokali socjalnych,
- c) zasoby mieszkaniowe oraz obiekty zabytkowe zlokalizowane na terenie gminy wymagają stałych remontów i modernizacji.

VII. Diagnoza sfery gospodarczej

VII.1. Wstęp

W niniejszej części opracowania dokonano analizy panującej w gminie sytuacji gospodarczej. Przedstawiono głównych pracodawców działających na terenie gminy Krzyżanowice, scharakteryzowano pracujących na terenie gminy oraz przedstawiono ich kwalifikacje. w kolejnych punktach omówione zostały główne trendy charakteryzujące sytuację gospodarczą gminy oraz warunki prawne, w jakich funkcjonują lokalni przedsiębiorcy.

VII.2. Charakterystyka rynku pracy

Kolejnym etapem diagnozy jest ustalenie, w jaki sposób struktura gospodarcza przekłada się na oferty pracodawców, kierowane na rynek pracy. Analizę rozpoczęto od określenia poziomu bezrobocia w gminie oraz określenia wykształcenia bezrobotnych mieszkańców.

Według danych PUP w Raciborzu liczba bezrobotnych (Stan na dzień 31.12.2014) wyniosła 2.745 osób, w tym 1.670 kobiet (60%). Wśród zarejestrowanych odnotowano osoby z wykształceniem:

- gimnazjalnym i podstawowym - 29,76 %,
- zasadniczym zawodowym - 27,97 %,
- średnim ogólnokształcącym - 7,83 %,
- policealnym i średnim zawodowym - 22,04 %,
- wyższym - 12,38 %.

Ze względu na brak danych określających zawody nadwyżkowe i deficytowe bezpośrednio dotyczących gminy Krzyżanowice, analizę przeprowadzono w oparciu o dane powiatowe. W tabeli poniżej ukazano zestawienie zawodów nadwyżkowych w powiecie raciborskim w roku 2014.

Tabela 10 Zestawienie zawodów nadwyżkowych w powiecie raciborskim w roku 2014

Zawody nadwyżkowe	Liczba bezrobotnych	Liczba złożonych ofert
Pedagog	16	0
Socjolog	10	0
Technik budownictwa	23	4
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	35	1
Technik ekonomista	45	0
Technik elektryk	12	0
Terapeuta zajęciowy	11	0

Zawody nadwyżkowe	Liczba bezrobotnych	Liczba złożonych ofert
Fryzjer	44	11
Kucharz	49	21
Sprzedawca	237	174
Technik handlowiec	15	6
Murarz	53	34
Hydraulik	17	1
Malarz budowlany	19	2
Malarz-tapeciarz	16	0
Tokarz w metalu	22	3
Cukiernik	42	3
Krawiec	52	4
Górnik eksploatacji podziemnej	24	0
Salowa	18	0
Sprzątaczk	30	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: dane Urzędu Pracy w Raciborzu

Dane dotyczące zawodów deficytowych zostały przedstawione poniżej.

Tabela 11 Zestawienie zawodów deficytowych w powiecie raciborskim w roku 2014

Zawody deficytowe	Liczba zgłoszonych ofert	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych
Specjalista do spraw sprzedaży	21	2
Przedstawiciel handlowy	61	3
Inwentaryzator	30	1
Recepcjonista	9	2
Listonosz	18	3
Robotnik gospodarczy	127	23
Zbrojarz	13	1
Brukarz	108	9
Tynkarz	19	1
Monter/składacz okien	74	8
Operator urządzeń do produkcji wyrobów cukierniczych	50	7
Elektryk	22	4
Rewident taboru kolejowego	8	1
Kierowca samochodu ciężarowego	150	16
Kierowca operator wózków jezdniowych	21	3

Zawody deficytowe	Liczba zgłoszonych ofert	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych
Robotnik budowlany	117	72
Parkingowy	30	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: dane Urzędu Pracy w Raciborzu

Z przedstawionych danych wynika, że utrzymuje się przewaga zawodów nadwyżkowych nad deficytowymi. Analiza struktury i ruchu bezrobotnych w 2014 r. pozwala wyróżnić kilka profesji, które cechuje wysoki poziom bezrobocia. Do zawodów tych zaliczamy m.in.: sprzedawcę, kucharza, murarza, krawca.

W bazie Urzędu Pracy figuruje wiele ofert pracy, których nie można obsadzić, mimo że w ewidencji bezrobotnych figurują osoby o wskazanych kwalifikacjach. Według Powiatowego Urzędu Pracy w Raciborzu do czynników wpływających na tę sytuację zaliczamy: wiek, długotrwałe przerwy w zatrudnieniu, zdezaktualizowane uprawnienia i kwalifikacje zawodowe, niska stawka godzinowa, likwidacja zakładów pracy, wysokie koszty pracy, brak doświadczenia zawodowego, długotrwałe bezrobocie oraz wyraźnie widoczną w gminie emigrację zarobkową.

VII.3. Działania na rzecz wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości

Gmina Krzyżanowice, dzięki swemu położeniu geograficznemu, ma możliwość uzyskania wsparcia w ramach funkcjonującej w pobliżu Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej SA, Inkubatora Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego. Zgodnie z decyzją Rady Ministrów, Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. funkcjonować będzie do 2026 roku. Utworzono ją w celu wsparcia i przyspieszenia procesów restrukturyzacyjnych oraz stworzenia nowych miejsc pracy. KSSE jest strefą rozproszoną, złożoną z czterech podstref, w tym jastrzębsko-żorskiej, która obejmuje m.in. powiaty ziemskie subregionu zachodniego.

Jednym z podstawowych narzędzi, w oparciu o które działa strefa, to ulgi dla firm inwestujących tj.: możliwość wykorzystania pomocy publicznej w formie zwolnienia w podatku dochodowym w wysokości do 40% poniesionych nakładów inwestycyjnych lub możliwość wykorzystania pomocy publicznej w formie zwolnienia w podatku dochodowym w wysokości do 40% dwuletnich kosztów pracy nowozatrudnionych pracowników.

W kolejnej tabeli (*Tabela Charakterystyka zasadniczych terenów inwestycyjnych w gminie Krzyżanowice*) scharakteryzowano poszczególne obszary inwestycyjne gminy pod względem lokalizacji, powierzchni i przeznaczenia. Dzięki temu można oszacować ich możliwości wykorzystania w projektowaniu narzędzi rewitalizacyjnych.

Tabela 12 Charakterystyka zasadniczych terenów inwestycyjnych w gminie Krzyżanowice

Lokalizacja terenu	Powierzchnia [ha]	Przeznaczenie terenu
<u>Bieńkowice</u> , wyjazd w kierunku Raciborza. Lokalizacja bezpośrednio przy drodze krajowej DK 45. Odległość od autostrady 20 km - D1 – kierunek BRNO CZ- A1 – kierunek GLIWICE PL.	1	Usługi, w tym: handel, gastronomia, rzemiosło, usługi techniczne, usługi publiczne, sport i kultura; uzupełniając dopuszcza się lokalizację funkcji mieszkaniowej związanej z prowadzoną działalnością usługową, obiekty zaplecza technicznego, garaże, budynki gospodarcze i magazynowe. Obecnie teren użytkowany jest rolniczo.
<u>Tworów</u> u zbiegu ul. Krzyżanowskiej i DK 45 Lokalizacja bezpośrednio przy drodze krajowej DK 45. Odległość od autostrady 15 km - D1 – kierunek BRNO CZ - A1 – kierunek GLIWICE PL.	3	Na tym terenie możliwa jest realizacja szeroko pojętych usług, w tym handlu, gastronomi, rzemiosła, usług technicznych, usług publicznych, sportu i kultury. Uzupełniając dopuszcza się lokalizację funkcji mieszkaniowej związanej z prowadzoną działalnością usługową, obiekty zaplecza technicznego, garaże, budynki gospodarcze i magazynowe. Obecnie teren użytkowany jest rolniczo.
<u>Tworów</u> lokalizacja bezpośrednio przy drodze krajowej DK 45. Odległość od autostrady 16 km. - D1 – kierunek BRNO CZ - A1 – kierunek GLIWICE PL.	11	Na tym terenie możliwa jest realizacja szeroko pojętych usług, w tym handlu, gastronomi, rzemiosła, usług technicznych, usług publicznych, sportu i kultury. Uzupełniając dopuszcza się lokalizację funkcji mieszkaniowej związanej z prowadzoną działalnością usługową, obiekty zaplecza technicznego, garaże, budynki gospodarcze i magazynowe. Obecnie teren użytkowany jest rolniczo. Właściciele prywatni.
<u>Krzyżanowice</u> lokalizacja bezpośrednio przy drodze krajowej DK 45. Odległość od autostrady 12 km - D1 – kierunek BRNO CZ - A1 – kierunek GLIWICE PL.	2	Na tym terenie możliwa jest realizacja szeroko pojętych usług, w tym handlu, gastronomi, rzemiosła, usług technicznych, usług publicznych, sportu i kultury. Uzupełniając dopuszcza się lokalizację funkcji mieszkaniowej związanej z prowadzoną działalnością usługową, obiekty zaplecza technicznego, garaże, budynki gospodarcze i magazynowe. Obecnie teren użytkowany jest rolniczo. Właściciele prywatni.
<u>Zabełków</u> lokalizacja bezpośrednio przy drodze krajowej DK 45. Odległość od autostrady 6 km D1 – kierunek BRNO CZ - A1 – kierunek GLIWICE PL.	0,75	Na przedmiotowym terenie możliwa jest realizacja szeroko pojętych usług, w tym handlu, gastronomi, rzemiosła, usług technicznych, usług publicznych, sportu i kultury. Uzupełniając dopuszcza się lokalizację funkcji mieszkaniowej związanej z prowadzoną działalnością usługową, obiekty zaplecza technicznego, garaże, budynki gospodarcze i magazynowe. Obecnie teren użytkowany jest rolniczo. Właściciel prywatny.
<u>Chałupki</u> lokalizacja bezpośrednio przy drodze krajowej DK 45. Odległość od autostrady 4 km D1 – kierunek BRNO CZ - A1 – kierunek GLIWICE PL.	4	Na przedmiotowym terenie możliwa jest realizacja szeroko pojętych usług, w tym handlu, gastronomi, rzemiosła, usług technicznych, usług publicznych, sportu i kultury. Uzupełniając dopuszcza się lokalizację funkcji mieszkaniowej związanej z prowadzoną działalnością usługową, obiekty zaplecza technicznego, garaże, budynki gospodarcze i magazynowe. Obecnie teren użytkowany jest rolniczo. Właściciele prywatni.
<u>Tworów</u> – tereny pod produkcję nr 7 oraz nr 8. Lokalizacja przy drodze powiatowej DP 3517 S – ul. Dworcowa oraz w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej. Odległość od autostrady 16 km D1 – kierunek BRNO CZ - A1 – kierunek GLIWICE PL	teren nr 7 – ok. 2,5 ha teren nr 8 – ok. 4 ha	Na przedmiotowych terenach możliwa jest realizacja obiektów produkcyjnych, baz, składów i magazynów. Uzupełniając dopuszcza się lokalizację obiektów zaplecza techniczno-administracyjnego i związanych z realizacją funkcji podstawowej usług handlu i rzemiosła. Obecnie teren użytkowany jest rolniczo. Właściciel: Agencja Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa.
<u>Roszków</u> – tereny pod produkcję nr 9 oraz nr 10. Lokalizacja bezpośrednio przy drodze krajowej DK 45 oraz w sąsiedztwie linii kolejowej. Odległość od autostrady 9 km D1 –	teren nr 9 – ok. 7 ha teren nr 10 – ok. 17 ha	Na przedmiotowych terenach możliwa jest realizacja obiektów produkcyjnych, baz, składów i magazynów. Uzupełniając dopuszcza się lokalizację obiektów zaplecza techniczno-administracyjnego i związanych z realizacją funkcji podstawowej usług handlu i rzemiosła. Obecnie teren

Lokalizacja terenu	Powierzchnia [ha]	Przeznaczenie terenu
kierunek BRNO CZ - A1 – kierunek GLIWICE PL		użytkowany jest rolniczo. Właściciel: Agencja Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa.
<u>Roszków</u> – tereny pod produkcję nr 11 oraz nr 12. Lokalizacja bezpośrednio przy drodze krajowej DK 45 oraz w sąsiedztwie linii kolejowej. Odległość od autostrady 8 km D1 – kierunek BRNO CZ - A1 – kierunek GLIWICE PL	teren nr 11 – ok. 14 ha teren nr 12 – ok. 25 ha	Na przedmiotowych terenach możliwa jest realizacja obiektów produkcyjnych, baz, składów i magazynów. Uzupełniająco dopuszcza się lokalizację obiektów zaplecza techniczno-administracyjnego i związanych z realizacją funkcji podstawowej usług handlu i rzemiosła. Obecnie teren w większości użytkowany jest rolniczo. Na części zlokalizowana była baza magazynowo-usługowa. Właściciele prywatni.
<u>Nowa Wioska</u> - lokalizacja bezpośrednio u zbiegu dróg powiatowych DP 3707S i DP 3511S. Odległość od autostrady 15 km D1 – kierunek BRNO CZ - A1 – kierunek GLIWICE PL	4,5 ha (1,5 ha pod usługę, 3 ha pod produkcję)	Na przedmiotowych terenach możliwa jest realizacja obiektów produkcyjnych, baz, składów i magazynów oraz szeroko pojętych usług, w tym handlu, gastronomii, rzemiosła, usług technicznych, usług publicznych, sportu i kultury. Uzupełniająco dopuszcza się lokalizację obiektów zaplecza techniczno-administracyjnego. Obecnie teren częściowo jest niezagospodarowany. Właściciele prywatni.
<u>Nowa Wioska</u> - lokalizacja przy drodze krajowej DK 78. Odległość od autostrady 4 km D1 – kierunek BRNO CZ - A1 – kierunek GLIWICE PL.	7	Na przedmiotowych terenach możliwa jest realizacja obiektów produkcyjnych, baz, składów i magazynów. Uzupełniająco dopuszcza się lokalizację obiektów zaplecza techniczno-administracyjnego i związanych z realizacją funkcji podstawowej usług handlu i rzemiosła. Obecnie teren użytkowany jest rolniczo. Właściciele prywatni.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Gminy Krzyżanowice

Na rozwój handlu i usług ma również wpływ położenie gminy w granicach Rybnickiego Okręgu Węglowego, którego bliskość w latach wcześniejszych generowała wiele możliwości związanych z zatrudnieniem, przede wszystkim w przemyśle węglowym i okołowęglowym.

Dodatkowo, w ramach działań na rzecz wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości z dniem 1 sierpnia 2007 r. w Urzędzie Gminy Krzyżanowice przy stanowisku ds. działalności gospodarczej zostało utworzone Lokalne Okienko Przedsiębiorczości (LOP). Ma ono ograniczyć bariery formalno-administracyjne utrudniające podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej.

Lokalne Okienko Przedsiębiorczości jest miejscem, w którym osoby zainteresowane prowadzeniem własnej działalności gospodarczej oraz osoby, które już taką działalność prowadzą mogą bezpłatnie uzyskać wszelkie informacje na temat zakładania firmy i jej prowadzenia. Można dowiedzieć się także o możliwym finansowaniu działalności gospodarczej ze źródeł budżetu państwa i środków Unii Europejskiej, a szczególnie o możliwości pozyskiwania przez firmę bezzwrotnych i zwrotnych dotacji do inwestycji. Prócz tego, komórka udziela informacji na temat specjalistycznego doradztwa, szkoleń i innych.

VII.4. Kierunki kształcenia zawodowego

W roku szkolnym 2012/2013 na terenie gminy Krzyżanowice funkcjonowało 8 szkół podstawowych (w tym oddziały filialne), które dysponowały łącznie 36 oddziałami, a uczęszczało do nich 597

dzieci w grupie wiekowej od 7 – 14 lat. Na terenie gminy zlokalizowane są także 4 gimnazja¹⁷. W IV kwartale 2015 r. liczba uczniów w poszczególnych placówkach przedstawiała się następująco:

- 1) Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bieńkowicach - liczba uczniów: 147, w skład zespołu wchodzi:
 - a) Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Westerplatte - liczba uczniów: 81,
 - b) Gimnazjum - liczba uczniów: 49,
 - c) Szkolny Punkt Filialny Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Bolesławiu- liczba uczniów oddziałów I-III: 8.
- 2) Zespół Szkół Ogólnokształcących w Chałupkach - liczba uczniów: 208, w skład zespołu wchodzi:
 - a) Szkoła Podstawowa im. mjr Henryka Sucharskiego - liczba uczniów: 134,
 - b) Gimnazjum - liczba uczniów: 100.
- 3) Zespół Szkół Ogólnokształcących w Krzyżanowicach - liczba uczniów: 282, w skład zespołu wchodzi:
 - a) Szkoła Podstawowa im. Gustawa Morcinka - liczba uczniów: 180,
 - b) Gimnazjum - liczba uczniów: 137.
- 4) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Owsiszcach - liczba uczniów: 30, w skład zespołu wchodzi:
 - a) Szkoła Podstawowa - liczba uczniów: 8,
 - b) Przedszkole - liczba przedszkolaków: 22.
- 5) Szkoła Podstawowa im. Józefa Rymera w Zabełkowie - liczba uczniów: 83.
- 6) Zespół Szkół Ogólnokształcących w Tworkowie - liczba uczniów: 189, w skład zespołu wchodzi:
 - a) Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika - liczba uczniów: 130,
 - b) Gimnazjum - liczba uczniów: 80.

¹⁷ Źródło: <http://www.krzyzanowice.pl/>

VII.5. Zdiagnozowane problemy

W podsumowaniu tej części warto zwrócić uwagę na następujące problemy i zjawiska:

1. Niski poziom rozwoju przedsiębiorczości.
2. Na terenie gminy brakuje szkół o poziomie wyższym. Ta sytuacja wymusza kontynuację nauki poza miejscem zamieszkania, a to dyskryminuje tę grupę mieszkańców gminy, której sytuacja ekonomiczna nie pozwala na dojeżdżanie do szkół usytuowanych poza gminą.
3. Ze względu na brak placówek szkolnych o poziomie wyższym niż podstawowy brak jest też możliwości profilowania kierunków nauki zgodnie z oczekiwaniami pracodawców.
4. Niedopasowanie popytu i podaży pracy (wyrażone w danych w zakresie zawodów deficytowych i nadwyżkowych). Kwalifikacje zawodowe bezrobotnych różnią się bowiem istotnie od zakresu umiejętności/kwalifikacji, jakie są wymagane przez potencjalnych pracodawców.
5. Zgodnie ze *Strategią Rozwoju Gminy Krzyżanowice do roku 2020* działania ukierunkowane powinny być na aktywizację gospodarczą i wykorzystanie potencjału turystycznego gminy. w ramach Priorytetu Operacyjnego PO-II zostały wyodrębnione następujące kierunki działania:
 - a. K2.1 – wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy poprzez działania infrastrukturalne,
 - b. K2.2 – inicjowanie działań stymulujących wymianę dóbr i usług w obszarze przygranicznym polsko-czeskim,
 - c. K2.3 – współpraca z Instytucjami Otoczenia Biznesu oraz instytucjami finansowymi na rzecz rozwoju przedsiębiorczości,
 - d. K2.4 – rozwój sektora usług okołoturystycznych i kulturalnych,
 - e. K2.5 – rozbudowa lokalnej infrastruktury turystycznej,
 - f. K2.6 – wielopłaszczyznowa promocja inwestycyjna i gospodarcza gminy,
 - g. K2.7 – tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju nowoczesnego rolnictwa i firm sektora MSP.
6. Kierunki działania powinny mieć na celu rozwój gminy jako ośrodka gospodarczego o zróżnicowanej bazie ekonomicznej.

VIII. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

VIII.1. Wstęp

Analiza danych statystycznych i wyznaczonych na jej podstawie obszarów koncentracji problemów, poskutkowała nakreśleniem granic obszarów zdegradowanych, czyli terenów stanowiących punkt wyjścia do uszczegółowienia zakresu terytorialnego interwencji w procesie konsultacji społecznych. Partycypacja mieszkańców w procesie opracowania dokumentu odbywała się za pośrednictwem następujących form:

- spotkań konsultacyjnych z udziałem mieszkańców i przedstawicieli lokalnych NGOs, w czasie których dyskutowano o problemach poszczególnych sołectw gminy Krzyżanowice,
- warsztatów, na których mieszkańcy przedstawiali swoje pomysły na projekty i dyskutowali na temat swoich pomysłów z innymi uczestnikami, przeprowadzonego metodą bezpośrednią badania ankietowego mieszkańców,
- konsultacji z wykorzystaniem strony internetowej Urzędu Gminy Krzyżanowice.

W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji jako szczególnie istotna jest koncentracja negatywnych zjawisk mierzona liczbą wskaźników odnoszących się do zidentyfikowanych czynników ocenionych negatywnie (pod uwagę brano przede wszystkim zjawiska społeczne, a w dalszej kolejności problemy gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne itp.).

Zakres terytorialny zarówno obszarów zdegradowanych, jak i obszaru rewitalizacji przedstawiono na przejrzystych mapach, z wyraźnym zaznaczeniem ich granic.

Wielkość obszaru rewitalizowanego w stosunku do obszaru całej gminy została wyznaczona zgodnie z zasadą koncentracji terytorialnej, z zachowaniem zapisów *Ustawy o Rewitalizacji* oraz *Wytucznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, które stanowią, że obszar rewitalizacji powinien obejmować maksymalnie 20% powierzchni oraz 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji w przypadku gminy Krzyżanowice składa się z podobszarów, w tym takich, które nie posiadają wspólnych granic.

VIII.2. Metodologia wytyczenia obszaru zdegradowanego

Stopień degradacji sołectw tworzących gminę analizowano w wymiarach: społecznym, gospodarczym oraz przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym oraz środowiskowym. Pozyskane dane statystyczne umożliwiły identyfikację kluczowych problemów występujących w gminie Krzyżanowice w odniesieniu do każdej z wymienionych wyżej sfer, a obiektywne wyznaczenie obszarów w stanie kryzysowym dokonane było dzięki przyjęciu określonych wskaźników.

Występowanie zjawisk kryzysowych – głównie w sferze społecznej, lecz także w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej środowiskowej oraz gospodarczej - stanowi podstawę dla delimitacji obszaru zdegradowanego. Miejsca szczególnej koncentracji wyżej wymienionych zjawisk determinują z kolei potrzeby rewitalizacyjne, a tym samym są bazą dla delimitacji obszaru rewitalizacji. To właśnie na tym obszarze konieczne jest podjęcie skoncentrowanych i wycelowanych działań, które przyczynią się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, wpłyną korzystnie na poprawę jakości życia mieszkańców oraz – per saldo – staną się katalizatorem procesów rozwojowych w skali całej gminy.

Kryteriami wyboru obszaru zdegradowanego są:

1. W pierwszej kolejności występowanie zjawisk kryzysowych – w sferze społecznej:
 - a. przestępczość(waga problemu 3 pkt)
 - b. przemoc w rodzinie(waga problemu 3 pkt)
 - c. poziom ubóstwa i wykluczenia(waga problemu 3 pkt)
 - d. niekorzystna struktura ekonomiczna(waga problemu 2 pkt)
 - e. bezrobocie (waga problemu 4 pkt)
2. w drugiej kolejności zjawisk kryzysowych – w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej oraz gospodarczej:
 2. depopulacja (waga problemu 2 pkt)
 3. stan infrastruktury sanitarnej(waga problemu 1 pkt)
 4. aktywność gospodarcza, (waga problemu 2 pkt)
 5. ilość terenów inwestycyjnych(waga problemu 2 pkt)
 6. ilość terenów rekreacyjno-wypoczynkowych(waga problemu 1 pkt)
 7. liczba placówek szkolnych oraz przedszkolnych(waga problemu 1 pkt)

Koncentracja zjawisk kryzysowych na określonych obszarach, przypisana do określonych terenów w obrębie sołectw, została określona na podstawie informacji uzyskanych z Urzędu Gminy, OPS, Komisariatu Policji oraz samych mieszkańców, obecnych na spotkaniach konsultacyjnych

VIII.2.1. Wskaźniki w sferze społecznej

Wskaźnik 1 Skala przemocy w rodzinie

Obszar	liczba osób* dotkniętych przemocą w 2012	wskaźnik stopnia przemocy domowej [%]	liczba osób* dotkniętych przemocą w 2013	wskaźnik stopnia przemocy domowej [%]	liczba osób* dotkniętych przemocą w 2014	wskaźnik stopnia przemocy domowej [%]	Średnia wskaźnikó w z lat 2012-2014 [%]
Sołectwo Krzyżanowice	16	0,81%	4	0,20%	12	0,60%	0,54%
Sołectwo Tworków	12	0,44%	16	0,59%	12	0,44%	0,49%
Sołectwo Bieńkowice	4	0,33%	4	0,34%	12	1,01%	0,56%
Sołectwo Bolesław	0	0,00%	4	0,84%	0	0,00%	0,28%
Sołectwo Owsiszcze	8	1,04%	4	0,53%	0	0,00%	0,52%
Sołectwo Nowa Wioska	0	0,00%	4	1,18%	0	0,00%	0,39%
Sołectwo Roszków	0	0,00%	0	0,00%	4	0,85%	0,28%
Sołectwo Rudyszwałd	0	0,00%	8	1,07%	4	0,54%	0,53%
Sołectwo Zabełków	0	0,00%	4	0,47%	4	0,47%	0,31%
Sołectwo Chałupki	20	1,18%	20	1,20%	24	1,44%	1,27%

Źródło: Opracowanie własne

*Przeliczono liczbę rodzin na osoby, założono iż przeciętna rodzina składa się z czterech osób

Wskaźnik stopnia przemocy w rodzinie w gminie w poszczególnych latach dla danych sołectw został wyrażony stosunkiem liczby osób dotkniętych przemocą w poszczególnych sołectwach oraz liczby mieszkańców danego sołectwa. Liczba osób dotkniętych tą patologią wskazuje na jej stosunkowo niewielki wymiar. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, dla których średnia wskaźnika z lat 2012-2014 przekroczyła 0,4%. Niemniej jednak, należy pamiętać, że przemoc w rodzinie stanowi zjawisko trudno wykrywalne, w szczególności na obszarach wiejskich, gdzie dominuje zabudowa rozproszona.

Obszary kryzysowe wyznaczone poziomem przemocy w rodzinie:

- Sołectwo Krzyżanowice,
- Sołectwo Tworków,
- Sołectwo Bieńkowice,
- Sołectwo Owsiszcze,
- Sołectwo Rudyszwałd,
- Sołectwo Chałupki.

Wskaźnik 2 Poziom przestępczości

Obszar	2012		2013		2014		liczba przestępstw	wskaźnik %	liczba ludności
	liczba przestępstw	wskaźnik %	liczba przestępstw	wskaźnik %	liczba przestępstw	wskaźnik %			
Sołectwo Krzyżanowice	36	1,81%	54	2,71%	18	0,90%	1991		
Sołectwo Tworków	25	0,91%	12	0,44%	12	0,44%	2725		
Sołectwo Bieńkowice	11	0,91%	8	0,67%	9	0,76%	1188		
Sołectwo Bolesław	1	0,20%	2	0,42%	0	0,00%	485		
Sołectwo Owsiszczce	3	0,39%	3	0,40%	1	0,13%	750		
Sołectwo Nowa Wioska	0	0,00%	1	0,29%	0	0,00%	341		
Sołectwo Roszków	1	0,22%	5	1,08%	6	1,28%	468		
Sołectwo Rudyszwałd	10	1,31%	8	1,07%	3	0,40%	744		
Sołectwo Zabełków	21	2,46%	18	2,12%	13	1,51%	859		
Sołectwo Chałupki	50	2,94%	36	2,16%	29	1,75%	16612		

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik wyrażony został stosunkiem liczby przestępstw popełnionych w danym sołectwie do liczby mieszkańców danego sołectwa. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, w których w ciągu trzech badanych lat wskaźniki przynajmniej dwukrotnie przekroczył 1,5%. Odsetek liczby przestępstw w poszczególnych sołectwach był stosunkowo niski, co oznacza, że przestępczość występuje, tym niemniej nie jest problemem wymagającym radykalnej i natychmiastowej interwencji. W niektórych sołectwach czynów noszących znamiona przestępstw w badanym okresie nie notowano.

Obszary kryzysowe wyznaczone poziomem przestępstw:

- Sołectwo Zabełków,
- Sołectwo Chałupki,
- Sołectwo Krzyżanowice.

Wskaźnik 3 Poziom ubóstwa i wykluczenia

Lokalizacja	liczba osób* pobierających świadczenia w 2012	wskaźnik stopnia ubóstwa i wykluczenia [%]	liczba osób* pobierających świadczenia w 2013	wskaźnik stopnia ubóstwa i wykluczenia [%]	liczba osób* pobierających świadczenia w 2014	wskaźnik stopnia ubóstwa i wykluczenia [%]	Średnia wskaźników w z lat 2012-2014 [%]
Sołectwo Krzyżanowice	284	0,14%	332	0,17%	264	0,13%	0,15%
Sołectwo Tworków	340	0,12%	372	0,14%	288	0,11%	0,12%

Sołectwo Bieńkowice	100	0,08%	104	0,09%	84	0,07%	0,08%
Sołectwo Bolesław	44	0,09%	52	0,11%	36	0,07%	0,09%
Sołectwo Owsiszczce	120	0,16%	140	0,19%	128	0,17%	0,17%
Sołectwo Nowa Wioska	28	0,08%	28	0,08%	20	0,06%	0,07%
Sołectwo Roszków	56	0,12%	68	0,15%	64	0,14%	0,13%
Sołectwo Rudyszwałd	100	0,13%	100	0,13%	84	0,11%	0,13%
Sołectwo Zabełków	124	0,15%	140	0,17%	128	0,15%	0,15%
Sołectwo Chałupki	208	0,12%	248	0,15%	180	0,01%	0,09%

Źródło: Opracowanie własne

*Przeliczono liczbę rodzin na osoby, założono iż przeciętna rodzina składa się z czterech osób

Wskaźnik został wyrażony stosunkiem liczby osób pobierających świadczenia w poszczególnych sołectwach oraz liczby mieszkańców danego sołectwa. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, dla których średnia wskaźnika z lat 2012-2014 przekroczyła 0,1%. Niemniej jednak, należy pamiętać, że przemoc w rodzinie stanowi zjawisko trudno wykrywalne, w szczególności na obszarach wiejskich, gdzie dominuje zabudowa rozproszona.

Obszary kryzysowe wyznaczone poziomem ubóstwa i wykluczenia:

- Sołectwo Krzyżanowice,
- Sołectwo Tworków,
- Sołectwo Owsiszczce,
- Sołectwo Roszków,
- Sołectwo Rudyszwałd,
- Sołectwo Zabełków.

Wskaźnik 4 Liczba ludności w poszczególnych sołectwach według kategorii ekonomicznych

Obszar	w wieku przedprodukcyjnym 0-17	w wieku produkcyjnym K 18-59 M 18-64	w wieku poprodukcyjnym K 60+ M 65+	wskaźnik obciążenia demograficznego
Sołectwo Krzyżanowice	328	1344	319	48%
Sołectwo Tworków	435	1784	506	53%
Sołectwo Bieńkowice	227	754	207	58%
Sołectwo Bolesław	89	309	87	57%
Sołectwo Owsiszczce	119	500	131	50%

Sołectwo Nowa Wioska	71	213	57	60%
Sołectwo Roszków	76	294	98	59%
Sołectwo Rudyszwałd	134	456	154	63%
Sołectwo Zabełków	164	550	145	56%
Sołectwo Chałupki	301	1091	269	52%

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z dostępnych danych, w 2014 r. we wszystkich sołectwach widać wyraźną przewagę liczebną osób w wieku produkcyjnym nad osobami w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym. Prognozy demograficzne wskazują, iż w kolejnych latach dysproporcja między liczbą osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym ulegnie zmniejszeniu.

Przedstawienie danych dotyczących wyłącznie ilości osób w poszczególnych kategoriach ekonomicznych daje niepełny obraz ludności gminy. Celem ukazania stopnia obciążenia demograficznego w poszczególnych sołectwach, posłużono się stosunkiem sumy ilości osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym przypadających na liczbę osób w wieku produkcyjnym.

W zestawieniu uwzględniono sołectwa, w których wskaźnik obciążenia demograficznego był wyższy od średniej wskaźników obciążenia demograficznego (55,0%).

Obszary kryzysowe wyznaczone wskaźnikiem liczby osób według kategorii ekonomicznych:

- Sołectwo Bieńkowice,
- Sołectwo Bolesław,
- Sołectwo Nowa Wioska,
- Sołectwo Roszków,
- Sołectwo Rudyszwałd,
- Sołectwo Zabełków.

Wskaźnik 5 Poziom bezrobocia

Lokalizacja	Bezrobotni		Bezrobotni do 30 roku życia		Stopień bezrobotnych ogółem w stosunku do liczby mieszkańców
	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	
Sołectwo Krzyżanowice	77	46	32	23	0,039%
Sołectwo Tworków	94	60	37	28	0,034%
Sołectwo Bieńkowice	26	13	12	8	0,022%
Sołectwo Bolesław	13	5	7	4	0,027%

Sołectwo Owsiszczce	40	26	23	17	0,053%
Sołectwo Nowa Wioska	13	12	6	6	0,038%
Sołectwo Roszków	23	10	10	7	0,049%
Sołectwo Rudyszwałd	22	8	9	3	0,030%
Sołectwo Zabełków	37	20	12	8	0,043%
Sołectwo Chałupki	81	44	36	17	0,049%

Źródło: opracowanie własne

Wskaźnik został wyrażony stosunkiem liczby osób bezrobotnych w okresie sprawozdawczym w poszczególnych sołectwach oraz liczby mieszkańców danego sołectwa. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, dla których średnia wskaźnika przekroczyła 0,034%. W celu zobrazowania problemu kobiet na rynku pracy w przedmiotowej tabeli przedstawiono również dane dotyczące liczby kobiet wśród osób bezrobotnych.

Obszary kryzysowe wyznaczone poziomem bezrobocia:

- Sołectwo Krzyżanowice,
- Sołectwo Tworków,
- Sołectwo Owsiszczce,
- Sołectwo Nowa Wioska,
- Sołectwo Roszków,
- Sołectwo Zabełków,
- Sołectwo Chałupki.

VIII.2.2. Posumowanie wskaźników w sferze społecznej

Wskaźnik 6 Obszar kryzysowy w sferze społecznej

Obszar	Wysoki poziom przemocy w rodzinie	Wysoki poziom przestępczości	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Niekorzystna struktura ekonomiczna	Poziom bezrobocia	Łączna liczba punktów
Waga punktowa	3 pkt	3 pkt	3 pkt	2 pkt	4 pkt.	15 pkt
Sołectwo Chałupki	3	3			4	10
Sołectwo Krzyżanowice	3	3	3		4	13
Sołectwo Tworków	3		3		4	10
Sołectwo Bieńkowice	3			2		5

Obszar	Wysoki poziom przemocy w rodzinie	Wysoki poziom przestępczości	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Niekorzystna struktura ekonomiczna	Poziom bezrobocia	Łączna liczba punktów
Waga punktowa	3 pkt	3 pkt	3 pkt	2 pkt	4 pkt.	15 pkt
Sołectwo Bolesław				2		2
Sołectwo Nowa Wioska				2	4	6
Sołectwo Owsiszczce	3		3		4	10
Sołectwo Roszków			3	2	4	9
Sołectwo Rudyszwałd	3		3	2		8
Sołectwo Zabełków		3	3	2	4	12

Źródło: Opracowanie własne

VIII.2.3. Wskaźniki w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej oraz gospodarczej

Jak wspomniano wyżej, oprócz ewidentnych problemów społecznych, przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji pod uwagę wzięto również uwarunkowania środowiskowe, gospodarcze i przestrzenne. Kolejnym krokiem było zdefiniowanie problemów gminy w zakresie sfery przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej oraz gospodarczej. Poniżej wyznaczono obszary znajdujące się w stanie kryzysowym. Do określenia obszaru, wykorzystano informacje uzyskane od poszczególnych podmiotów działających w badanym obszarze jak również dokumentację strategiczną gminy.

Wskaźnik 7 Liczba mieszkań według kategorii: niewyposażonych w łazienkę, niewyposażonych w ubikację

Obszar	brak łazienki / ubikacji
ul. Tworkowska Sołectwo Krzyżanowice	3
ul. Opawska 32 Sołectwo Owsiszczce	1
ul. Piaskowa 39 Sołectwo Tworków	3
Łącznie	7

Źródło: Opracowanie własne

Niniejsza tabela została opracowana na podstawie danych zawartych w *Wieloletnim Programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Krzyżanowice na lata 2015-2020*. Wskaźnik przedstawia liczbę mieszkań niewyposażonych w łazienkę/ubikację.

Biorąc pod uwagę ogólną liczbę mieszkań, jakimi dysponuje gmina mieszkania niewyposażone w ubikację oraz łazienkę stanowią ok 23% zasobów. Pozostałe budynki należące do zasobów gminy Krzyżanowice posiadają instalację wodno-kanalizacyjną oraz są wyposażone w łazienkę i ubikację. Obszary znajdujące się w stanie kryzysowym wyznaczone liczbą mieszkań według kategorii niewyposażonych w łazienkę i ubikację:

- Sołectwo Owsiszcze,
- Sołectwo Tworków,
- Sołectwo Krzyżanowice.

Wskaźnik 8 Depopulacja obszaru zdegradowanego

Obszar	2010	2011	2012	2013	Średnia - 2014
Sołectwo Nowa Wioska	0,0286	0,0085	-0,0413	0,0059	-0,0177
Sołectwo Rudyszwałd	-0,0013	-0,0144	-0,0186	-0,0094	-0,0140
Sołectwo Owsiszcze	-0,0026	0,0065	-0,0199	-0,0067	-0,0133
Sołectwo Chałupki	-0,0017	-0,0094	-0,0192	-0,0054	-0,0123
Sołectwo Bieńkowice	0,0059	0,0100	-0,0152	0,0008	-0,0072
Sołectwo Tworków	0,0000	-0,0033	-0,0092	-0,0026	-0,0059
Sołectwo Bolesław	-0,0061	-0,0102	-0,0209	0,0124	-0,0043
Sołectwo Krzyżanowice	-0,0040	-0,0086	0,0035	-0,0005	0,0015
Sołectwo Zabełków	-0,0059	0,0012	-0,0071	0,0128	0,0029
Sołectwo Roszków	0,0279	-0,0022	0,0000	0,0064	0,0032
Łączna	0,0007	-0,0033	-0,0113	-0,0005	-0,0059

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik został obliczony jako roczny ubytek liczby ludności w stosunku do liczby ludności obszaru całej gminy. Dane wykorzystane do obliczeń zostały udostępnione przez Urząd Gminy Krzyżanowice. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, dla których wskaźnik osiągnął wartości niższą od średniej (-0,0059).

Obszary znajdujące się w stanie kryzysowym:

- Sołectwo Bieńkowice,
- Sołectwo Nowa Wioska,
- Sołectwo Rudyszwałd,
- Sołectwo Owsiszcze,
- Sołectwo Chałupki.

Wskaźnik 9 Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe

Sołectwo	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe [ha]	liczba ludności	Wskaźnik
Sołectwo Krzyżanowice	51	1985	2,57%
Sołectwo Tworków	24,5	2757	0,89%
Sołectwo Bieńkowice	4,5	1205	0,37%
Sołectwo Bolesław	1,2	489	0,25%
Sołectwo Owsiszcze	3,6	770	0,47%
Sołectwo Nowa Wioska	0,2	353	0,06%
Sołectwo Roszków	1,1	465	0,24%
Sołectwo Rudyszwałd	1,3	765	0,17%
Sołectwo Zabełków	3,3	854	0,39%
Sołectwo Chałupki	5,9	1702	0,35%
Razem (wartości średnie)	96,6	11345	0,85%

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik obliczono jako stosunek ilości terenów rekreacyjno-wypoczynkowych [ha] na terenie danego obszaru do liczby mieszkańców danego sołectwa. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, w których wskaźnik był krytycznie niski (poniżej 0,30). Dane wykorzystane do obliczeń zostały udostępnione przez Urząd Gminy Krzyżanowice.

Obszary znajdujące się w stanie kryzysowym:

- Sołectwo Bolesław,
- Sołectwo Nowa Wioska.
- Sołectwo Roszków,
- Sołectwo Rudyszwałd.

Wskaźnik 10 Aktywność gospodarcza

Lokalizacja	Liczba podmiotów gospodarczych	Liczba ludności	Wskaźnik
Sołectwo Krzyżanowice	9	1985	0,45%
Sołectwo Tworków	3	2757	0,11%
Sołectwo Bieńkowice	3	1205	0,25%
Sołectwo Bolesław	1	489	0,20%
Sołectwo Owsiszcze	3	770	0,39%
Sołectwo Nowa Wioska	0	353	0,00%
Sołectwo Roszków	3	465	0,65%
Sołectwo Rudyszwałd	4	765	0,52%
Sołectwo Zabełków	5	854	0,59%
Sołectwo Chałupki	7	1702	0,41%
Razem (wartości średnie)	38	11345	0,33%

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik obliczono jako stosunek liczby mieszkańców danego sołectwa do liczby podmiotów gospodarczych na danym obszarze. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, w których wskaźnik był mniejszy od wskaźnika średniej dla całej gminy. Dane wykorzystane do obliczeń zostały udostępnione przez Urząd Gminy Krzyżanowice.

Obszary znajdujące się w stanie kryzysowym:

- Sołectwo Tworków,
- Sołectwo Bieńkowice,
- Sołectwo Bolesław,
- Sołectwo Nowa Wioska.

Wskaźnik 11 Podmioty gospodarcze z podziałem na mikro firmy

Główne miejsca prowadzenia działalności	Liczba mikro firm	Liczba ludności	Wskaźnik
Sołectwo Krzyżanowice	102	1985	5,14
Sołectwo Tworków	112	2757	4,06
Sołectwo Bieńkowice	59	1205	4,90
Sołectwo Bolesław	16	489	3,27
Sołectwo Owsiszczce	34	770	4,42
Sołectwo Nowa Wioska	12	353	3,40
Sołectwo Roszków	23	465	4,95
Sołectwo Rudyszwałd	20	765	2,61
Sołectwo Zabełków	53	854	6,21
Sołectwo Chałupki	79	1702	4,64
Razem (wartości średnie)	510	11345	4,50

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik obliczono jako stosunek liczby podmiotów gospodarczych-mikro firmy na danym obszarze do liczby mieszkańców danego sołectwa. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, w których wskaźnik był mniejszy od wskaźnika średniej dla całej gminy. Dane wykorzystane do obliczeń zostały udostępnione przez Urząd Gminy Krzyżanowice.

Obszary znajdujące się w stanie kryzysowym:

- Sołectwo Tworków,
- Sołectwo Bolesław,
- Sołectwo Nowa Wioska,
- Sołectwo Owsiszczce,
- Sołectwo Rudyszwałd.

Wskaźnik 12 Liczba placówek szkolnych

Lokalizacja		Liczba placówek	Liczba ludności w poszczególnych sołectwach	Wskaźnik [%]
Sołectwo Krzyżanowice	Szkoła Podstawowa im. Gustawa Morcinka w Krzyżanowicach	1	1985	0,05%
Sołectwo Tworków	Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Tworkowie	1	2757	0,04%
Sołectwo Bieńkowice	Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Westerplatte w Bieńkowicach	1	1205	0,08%
Sołectwo Bolesław	Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Westerplatte w Bieńkowicach – Filia w Bolesławiu	1	489	0,20%
Sołectwo Owsiszcze	Szkoła Podstawowa	1	770	0,13%
Sołectwo Nowa Wioska	Brak	0	353	0,00%
Sołectwo Roszków	Brak	0	465	0,00%
Sołectwo Rudyszwałd	Brak	0	765	0,00%
Sołectwo Zabelków	Szkoła Podstawowa im. J. Rymera w Zabelkowie	1	854	0,12%
Sołectwo Chałupki	Szkoła Podstawowa im. mjr Henryka Sucharskiego w Chałupkach	1	1702	0,06%
Razem (wartości średnie)	-	7	11345	0,06%

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik obliczono jako stosunek liczby placówek szkolnych znajdujących się w poszczególnych sołectwach do liczby mieszkańców danego sołectwa. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, w których wskaźnik był mniejszy od wskaźnika średniej dla całej gminy. Dane wykorzystane do obliczeń zostały udostępnione przez Urząd Gminy Krzyżanowice.

Obszary znajdujące się w stanie kryzysowym:

- Sołectwo Krzyżanowice,
- Sołectwo Tworków,
- Sołectwo Nowa Wioska,
- Sołectwo Roszków,
- Sołectwo Rudyszwałd.

Wskaźnik 13 Liczba placówek przedszkolnych

Lokalizacja		Liczba placówek	Liczba ludności w poszczególnych sołectwach	Wskaźnik [%]
Sołectwo Krzyżanowice	Przedszkole w Krzyżanowicach	1	1985	0,05%
Sołectwo Tworków	Przedszkole w Tworkowie	1	2757	0,04%
Sołectwo Bieńkowice	Przedszkole w Bieńkowicach	1	1205	0,08%
Sołectwo Bolesław	Przedszkole w Bieńkowicach - Oddział Zamiejskowy w Bolesławiu	1	489	0,20%
Sołectwo Owsiszcze	Brak	0	770	0,00%
Sołectwo Nowa Wioska	Przedszkole w Krzyżanowicach - Oddział Zamiejskowy w Nowej Wiosce	1	353	0,28%
Sołectwo Roszków	Przedszkole w Krzyżanowicach - Oddział Zamiejskowy w Roszkowie	1	465	0,22%
Sołectwo Rudyszwałd		0	765	0,00%
Sołectwo Zabełków	Przedszkole Publiczne im. Kubusia Puchatka w Zabełkowie	1	854	0,12%
Sołectwo Chałupki	Przedszkole w Chałupkach	1	1702	0,06%
Razem (wartości średnie)	-	8	11345	0,07%

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik obliczono jako stosunek liczby placówek przedszkolnych znajdujących się w poszczególnych sołectwach do liczby mieszkańców danego sołectwa. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, w których wskaźnik był mniejszy od wskaźnika średniej dla całej gminy. Dane wykorzystane do obliczeń zostały udostępnione przez Urząd Gminy Krzyżanowice.

Obszary znajdujące się w stanie kryzysowym:

- Sołectwo Krzyżanowice,
- Sołectwo Tworków,
- Sołectwo Owsiszcze,
- Sołectwo Rudyszwałd.

Wskaźnik 14 Tereny inwestycyjne

Lokalizacja	Tereny inwestycyjne [ha]	Liczba Ludności w poszczególnych sołectwach	Wskaźnik [%]
Sołectwo Krzyżanowice	2	1985	0,10%
Sołectwo Tworków	18,5	2757	0,67%
Sołectwo Bieńkowice	1	1205	0,08%
Sołectwo Bolesław	0	489	0,00%

Lokalizacja	Tereny inwestycyjne [ha]	Liczba Ludności w poszczególnych sołectwach	Wskaźnik [%]
Sołectwo Owsiszczce	0	770	0,00%
Sołectwo Nowa Wioska	11,5	353	3,26%
Sołectwo Roszków	63	465	13,55%
Sołectwo Rudyszwałd	0	765	0,00%
Sołectwo Zabelków	0,75	854	0,09%
Sołectwo Chałupki	4	1702	0,24%
Razem (wartości średnie)	100,75	11345	0,89%

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik obliczono jako stosunek ilości terenów inwestycyjnych [ha] znajdujących się w poszczególnych sołectwach do liczby mieszkańców danego sołectwa. Do obszaru kryzysowego zaliczono te sołectwa, w których wskaźnik był mniejszy od wskaźnika średniej dla całej gminy. Dane wykorzystane do obliczeń zostały udostępnione przez Urząd Gminy Krzyżanowice.

Obszary znajdujące się w stanie kryzysowym:

- Sołectwo Krzyżanowice,
- Sołectwo Tworków,
- Sołectwo Bieńkowice,
- Sołectwo Bolesław,
- Sołectwo Owsiszczce,
- Sołectwo Rudyszwałd,
- Sołectwo Zabelków,
- Sołectwo Chałupki.

VIII.2.4. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Wskaźnik 15 Obszar kryzysowy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej

Obszar	Mieszkania niewyposażone w podstawową infrastrukturę	Depopulacja	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	Łączna liczba punktów
Waga punktowa	1 pkt	2 pkt	1 pkt	4 pkt
Chałupki		2		2

Obszar	Mieszkania niewyposażone w podstawową infrastrukturę	Depopulacja	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	Łączna liczba punktów
Krzyżanowice	1			1
Tworków	1			1
Bieńkowice		2		2
Bolesław			1	1
Nowa Wioska		2	1	3
Owsiszczce	1	2		3
Roszków			1	1
Rudyszwałd		2	1	3
Zabełków				0

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik 16 Obszar kryzysowy w sferze gospodarczej

Obszar	Niska aktywność gospodarcza	Niska aktywność mikro firm	Niewystarczająca liczba placówek szkolnych	Niewystarczająca liczba placówek przedszkolnych	Niska liczba terenów inwestycyjnych	Łączna liczba punktów
Waga punktowa	2 pkt	2 pkt	1 pkt	1 pkt	2 pkt	8 pkt
Chałupki					2	2
Krzyżanowice			1	1	2	4
Tworków	2	2	1	1	2	8
Bieńkowice	2				2	4
Bolesław	2	2			2	6
Nowa Wioska	2	2	1			5
Owsiszczce		2		1	2	5
Roszków			1			1
Rudyszwałd		2	1	1	2	6
Zabełków					2	2

Źródło: Opracowanie własne

Mając na uwadze dane zawarte w powyższych zestawieniach, wyznaczono obszar zdegradowany:

Tabela 13 Sołectwa obszaru zdegradowanego według natężenia zdarzeń kryzysowych

Obszar	Łączna liczba punktów sfera społeczna	Łączna liczba punktów sfera przestrzenno-funkcj, techn, środ.	Łączna liczba punktów sfera gospodarcza	Łączna liczba punktów
Chałupki	10	2	2	14
Krzyżanowice	13	1	4	18

Obszar	Łączna liczba punktów sfera społeczna	Łączna liczba punktów sfera przestrzenno- funkcj, techn, środ.	Łączna liczba punktów sfera gospodarcza	Łączna liczba punktów
Tworów	10	1	8	19
Bieńkowice	5	2	4	11
Bolesław	2	1	6	9
Nowa Wioska	6	3	5	14
Owsiszczce	10	3	5	18
Roszków	9	1	1	11
Rudyszwałd	8	3	6	17
Zabelków	12	0	2	14

Źródło: Opracowanie własne

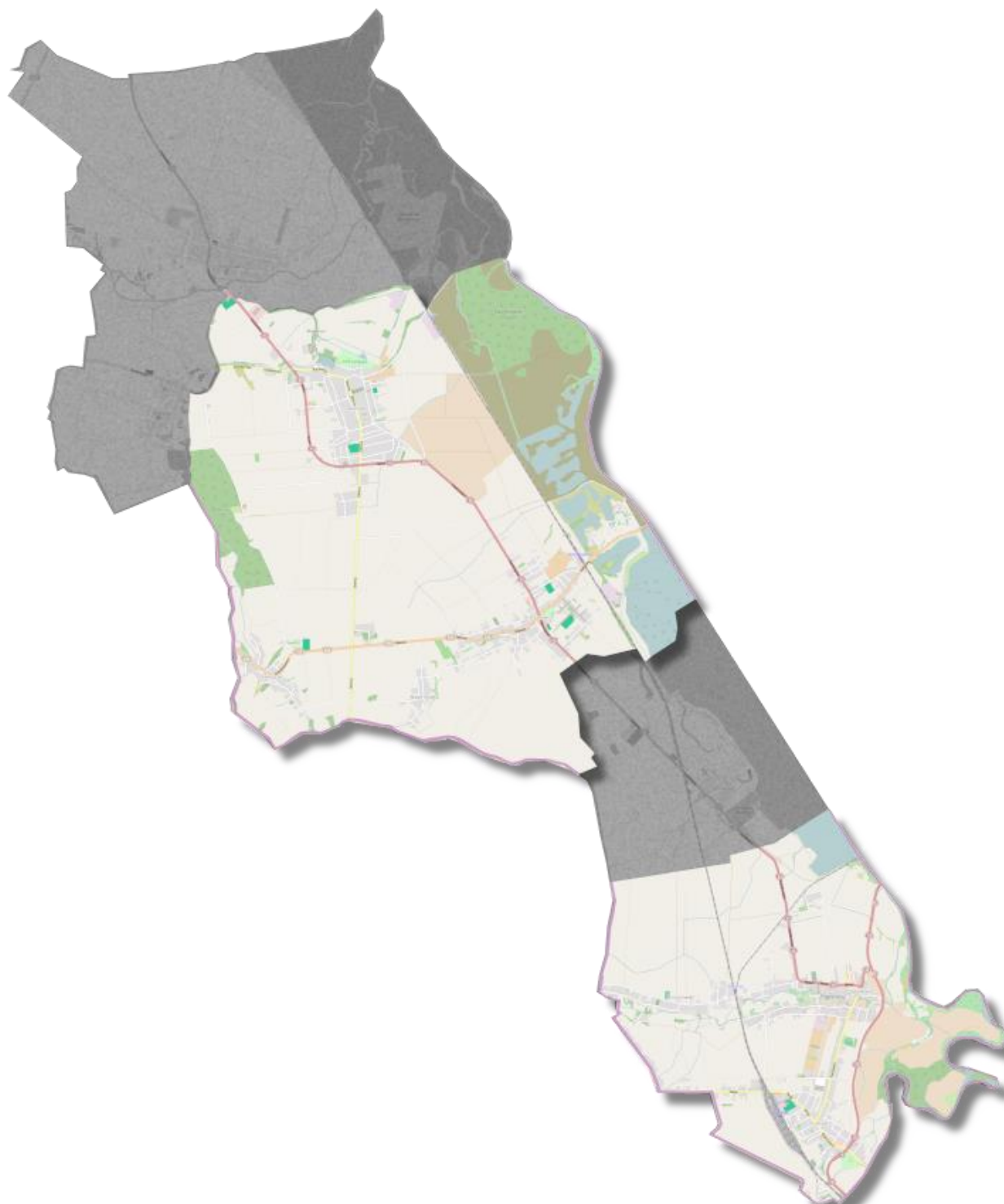
Do obszaru zdegradowanego zakwalifikowano te sołectwa, dla których łączna liczba uzyskanych punktów wyniosła 14 lub więcej:

Obszary zdegradowany:

- Sołectwo Chałupki,
- Sołectwo Krzyżanowice,
- Sołectwo Tworów,
- Sołectwo Nowa Wioska,
- Sołectwo Owsiszczce,
- Sołectwo Rudyszwałd,
- Sołectwo Zabelków.

VIII.3. Obszar zdegradowany - mapa

Mapa 7 Granice obszaru zdegradowanego

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem danych <http://openstreetmaps.org/>

VIII.4. Metodologia wytyczenia obszaru rewitalizacji

Podsumowanie procesu wyznaczania obszaru rewitalizacji prezentuje tabela poniżej.

Tabela 14 Podsumowanie procesu wyznaczania obszaru rewitalizacji

Obszar	Powierzchnia [ha]	Liczba mieszkańców	Łączna liczba punktów sfera społeczna	Łączna liczba punktów sfera przestrzenno-funkcyjna, techn., środow.	Łączna liczba punktów sfera gospodarcza	Łączna liczba zdobytych punktów	Stosunek liczby uzyskanych punktów do możliwych do uzyskania (27pkt)	Sołectwa zakwalifikowane do obszaru zdegradowanego	Obszar rewitalizacji
Chalupki	97,54	810	10	2	2	14	51,85%	X	X
Krzyżanowice	418,2	655	13	1	4	18	66,67%	X	X
Tworków	760,3	1593	10	1	8	19	70,37%	X	X
Bieńkowice	1423	1188	5	2	4	11	40,74%	-	-
Bolesław	378	485	2	1	6	9	48,15%	-	-
Nowa Wioska	291	750	6	3	5	14	37,04%	X	-
Owsiszcze	245	341	10	3	5	18	66,67%	X	-
Roszków	642	468	9	1	1	11	40,74%	-	-
Rudyszwałd	475	744	8	3	6	17	62,96%	X	-
Zabelków	517	859	12	0	2	14	51,85%	X	-

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar zdegradowany został poddany konsultacjom społecznym. W trakcie weryfikacji obszaru przez strony procesu rewitalizacji, podniesiono kilka istotnych kwestii:

- bezrobocie,
- emigracja zarobkowa,
- eurosieroctwo,
- brak mieszkań socjalnych i mieszkań dla młodych,
- brakuje strategicznego inwestora, który mógłby zapewnić mieszkańcom miejsca pracy i który napędzałby lokalną gospodarkę,

- brak kanalizacji sanitarnej,
- duża ilość pustostanów oraz budynków w złym stanie technicznym (np. niezagospodarowane budynki byłej strażnicy i targowisko w Chałupkach),
- niska emisja – palenie przez mieszkańców śmieci i paliw opałowymi niskiej jakości,
- zaniedbany i niewykorzystany teren wokół ruin zamku w Tworkowie,
- brak hali sportowo-rekreacyjnej i pływalni,
- brak mieszkań dla młodych mieszkańców w Krzyżanowicach,
- zły stan techniczny niektórych dróg gminnych,
- niezagospodarowane wyrobiska pożwirowe i teren byłego wysypiska śmieci w Krzyżanowicach,
- niebezpieczny ruch samochodów w Krzyżanowicach i Bieńkowicach przy DK45 (nadmierna prędkość oraz duże natężenie ruchu pojazdów),
- brak zorganizowanych miejsc rekreacyjnych (place zabaw, siłownie plenerowe) i ścieżek rowerowych.

Wytczenie obszaru rewitalizacji odbywało się z uwzględnieniem obowiązujących limitów przestrzenno-społecznych, zawartych w *Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* oraz w *Ustawie o rewitalizacji*. w ich myśl, obszar rewitalizacji w obrębie jednej gminy może obejmować maksymalnie 20% jej powierzchni i maksymalnie 30% jej populacji.

Podsumowując powyższe, wyznaczenia obszaru rewitalizacji dokonano z uwzględnieniem stopnia natężenia zjawisk kryzysowych, wyników konsultacji społecznych oraz zasady koncentracji interwencji¹⁸. W obszar włączone zostały następujące części sołectw:

- **Chałupki (całość),**
- **Krzyżanowice (część),**
- **Tworków (część).**

Włączenie do obszaru rewitalizacji kompletnych obszarów wymienionych wyżej miejscowości generowałoby niemożność zachowania obowiązujących limitów zarówno w odniesieniu do wielkości powierzchni, jak i liczby mieszkańców. Wynika to z dużego zagęszczenia zamieszkania

¹⁸Ograniczenie powierzchni obszaru rewitalizacji do 20% powierzchni miasta/gminy oraz do 30% liczby mieszkańców.

na obszarach objętych zabudową wielorodzinną. W związku z koniecznością zachowania wyznaczonych limitów oraz biorąc pod uwagę szczególne natężenie negatywnych zjawisk społecznych, podjęto decyzję o wyłączeniu z obszaru rewitalizacji ulic, gdzie dominuje zabudowa jednorodzinna. Kryzysowe zjawiska społeczne koncentrują się głównie na obszarach zabudowy wielorodzinnej, co wynika z dużej gęstości zaludnienia na terenie osiedli mieszkaniowych. Wykaz ulic włączonych do obszaru rewitalizacji przedstawia się następująco.

1. **Chałupki:** ul. Polna, ul. Krótka, ul. Ogrodowa, ul. 1-ego Maja, ul. Boczna, ul. Poprzeczna, ul. Polowa, ul. Kwiatowa, ul. Wałowa, ul. Kopernika, ul. Mickiewicza, ul. Kamykowa, ul. Słoneczna, ul. Vajdy, ul. Odrzańska, ul. Raciborska (nr 7-90).
2. **Krzyżanowice:** ul. Łąkowa, ul. Mickiewicza, ul. Słoneczna, ul. 1-ego Maja, ul. Poprzeczna, ul. Wyzwolenia, ul. Boczna, ul. Moniuszki od nr 36 i 45A do końca, ul. Karola Miarki.
3. **Tworów:** ul. Wąska, ul. Mickiewicza, ul. Piaskowa, ul. Kopernika, ul. 1-ego Maja, ul. Wypoczynkowa, ul. Słoneczna, ul. Gregora, ul. Nowa, ul. Główna od skrzyżowania z Nową w str. Hanowca, ul. Różana, ul. Hanowiec, ul. Długa, ul. Weltzla, ul. Zachodnia, ul. Południowa, ul. Bolesławska, ul. Raciborska od nr 56 wzwyż, ul. Miarki, ul. Boczna, ul. Ogrodowa, ul. Sportowa, ul. Ks. Dzierżona, ul. Bończyka.

W kolejnej tabeli zestawiono liczbę ludności oraz powierzchnie obszarów sołectw wyznaczonych do rewitalizacji w odniesieniu do obszaru gminy.

Tabela 15 Liczba mieszkańców oraz powierzchnia obszarów gminy włączonych do obszaru rewitalizacji

Obszar	Powierzchnia [ha]	Liczba mieszkańców [osoby]
Chałupki	97,54	810
Krzyżanowice	418,20	655
Tworów	760,30	1.593
Łącznie dla obszaru rewitalizacji	1 276,04	3.058
Gmina	6 931,00	11.212
Udział	18,41%	27,27%

Źródło: Opracowanie własne

Zestawienie powyższe pokazuje, że dla obszaru rewitalizacji zachowane zostały limity liczby ludności oraz powierzchni wyznaczone Wytycznymi MIR.

VIII.4.1. Kluczowe problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji wraz z wybranymi wskaźnikami określającymi zjawiska kryzysowe oraz odpowiadającymi im potencjałami

Tabela 16 Kluczowe problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji

Kluczowe problemy	Wskaźniki/dane obrazujące zjawisko	Działania niwelujące problemy
Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców gminy oraz niska aktywność we wdrażaniu rozwiązań energooszczędnych	Jakość powierzana terenie Gminy Krzyżanowice, przedstawiona z pomocą danych zawartych w programie PONE dla Gminy Krzyżanowice	Dostępność wsparcia dla osób fizycznych, samorządów, instytucji publicznych oraz przedsiębiorców zainteresowanych wdrażaniem rozwiązań niskoemisyjnych, wysoka aktywność mediów w nagłaśnianiu problemu tzw. niskiej emisji oraz w zakresie edukacji ekologicznej.
Niewystarczająca jakość infrastruktury rekreacyjno-sportowej i kulturalnej na obszarze rewitalizacji. Niedobór przestrzeni publicznej sprzyjającej integracji mieszkańców i spędzaniu czasu wolnego	-Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	Dostępność terenów na cele wypoczynkowo-rekreacyjne, skonkretyzowane plany inwestycyjne związane z utworzeniem tego typu miejsc na obszarze rewitalizacji.
Niewystarczająca oferta wsparcia dla osób zagrożonych marginalizacją, m.in. z uwagi na uzależnienie od alkoholu, bezradność, chorobę, niesamodzielność, bezrobocie itp.	-Wysoki poziom przemocy w rodzinie -Wysoki poziom przestępczości -Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Obecność sektora ekonomii społecznej, wysoka dostępność funduszy zewnętrznych na potrzeby włączenia społecznego, plany inwestycyjne podmiotów publicznych zamierzających rozwijać usługi społeczne na terenie gminy.
Bierność lub niska aktywność zawodowa i społeczna części mieszkańców obszaru rewitalizacji	-Niska aktywność gospodarcza -Niska aktywność mikro firm - Wysoki poziom bezrobocia	rozwój mechanizmów partycypacji społecznej, wdrażanie programów aktywizacji zawodowej zgodnie z aktualnymi trendami na rynku pracy, wdrożenie rozwiązań w zakresie kształcenia zawodowego.
Brak możliwości rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji	-Niska liczba terenów inwestycyjnych	Zwiększenie oferty Gminy w zakresie terenów inwestycyjnych poprzez rewitalizację terenów zdegradowanych, przemysłowych, nadanie im funkcji terenów inwestycyjnych
Słabo rozwinięta infrastruktura szkolna oraz przedszkolna	-Niewystarczająca liczba placówek szkolnych -Niewystarczająca liczba placówek przedszkolnych	Rozbudowa zaplecza szkolno –przedszkolnego na terenie rewitalizowanym.

Źródło: Opracowanie własne

VIII.5. Obszar rewitalizacji-mapa

Mapa 8 Obszar rewitalizacji na planie gminy Krzyżanowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://www.openstreetmap.org/>

IX. Charakterystyka obszaru rewitalizacji

Włączenie wspomnianych części trzech sołectw do obszaru rewitalizowanego ma swoje racjonalne uzasadnienie. W odniesieniu do aspektów społecznych, wszystkie trzy sołectwa, których części wchodzi w skład obszaru rewitalizacji należą do najbardziej zaludnionych miejscowości w gminie, co przekłada się na duży potencjał ludzki oraz generowania negatywnych czynników.

Głównym czynnikiem negatywnym wpływającym zarówno na sferę społeczną jak również przestrzenno-funkcjonalną oraz gospodarczą jest poziom bezrobocia. W kontekście społecznym wpływa ono na obniżenie statusu społecznego przejawiano poprzez: unikanie kontaktów społecznych, izolacja społeczna, dodatkowo stwarza zagrożenie wystąpienia problemów tj. przemocy, rozvodu, uzależnień, przestępczości; co zostało potwierdzone między innymi stosunkowo wysokimi wskaźnikami przestępczości bardzo wysoką koncentracją liczby przestępstw, rozbojów, wybryków chuligańskich oraz przemocy w rodzinie na obszarze rewitalizacji. z punktu widzenia OPS, konsekwencją braku posiadania zatrudnienia, jest dezaktywizacja zawodowa, która prowadzi bezpośrednio do marginalizacji społecznej, i nie ona dotyczy jedynie osoby bezrobotnej, ale również jej najbliższego otoczenia. Bezrobocie jest także źródłem występowania znaczących kosztów, którymi obarczony będzie budżet gminy. Koszty te stanowią sumę wartości utraconych wpływów podatkowych oraz zwiększonych wydatków budżetowych. w przypadku tych pierwszych chodzi o zmniejszone wpływy zarówno z podatków, w przypadku tych drugich z wyższymi wydatkami budżetowymi, które w krótkim okresie stanowią wypłatę zasiłków dla bezrobotnych, w zakresie długotrwale bezrobotnego stanowią one zasiłki z pomocy społecznej. Na obszarze rewitalizacji widoczny jest wysoki stopień ubóstwa i wykluczenie mierzony liczbą pobieranych świadczeń (zasiłków).

W kontekście zarówno problemów społeczny jak również przestrzennych mieszkańcom z obszarów rewitalizacji brakuje miejsc służących integracji społecznej oraz spędzania czasu wolnego. Z uwagi na brak przestrzeni do celów społecznych zauważa się niską aktywność mieszkańców i brak współpracy na rzecz inicjatyw lokalnych. Na obszarze do rewitalizacji należy, zatem prowadzić działania zmierzające do wykorzystania potencjału przestrzeni publicznych, terenów rekreacyjno-sportowych oraz budynków i lokali komunalnych na cele społeczne. Celowa jest zatem rewitalizacja niezagospodarowanej przestrzeni publicznej, które w chwili obecnej nie pełnią żadnych funkcji, przestrzennych, społeczny czy też gospodarczych. Są to przede wszystkim tereny pozbawione ładu przestrzennego, zaniedbane, zniszczone. Ze względu na wysoki poziom bezrobocia oraz niską

aktywność mikro firm na terenie Gminy bardzo istotne jest wprowadzenie nowych funkcji na terenie rewitalizacji, które mogą przyczynić się do utworzenia motorów rozwoju całej gminy.

Zmiany w przestrzeni mogą przyciągnąć na obszar rewitalizacji innych mieszkańców korzystających z oferty tego miejsca, co wzmocni jego oddziaływanie na cały obszar, wygeneruje nowy popyt na rozwijające się w pobliżu usługi i handel, co korzystnie wpłynie na podniesienie aktywności mikro firm, a przede wszystkim przyczyni się do ożywienia tego miejsca i całego obszaru rewitalizacji.

Co więcej, projektowane działania rewitalizacyjne będą wpływać pozytywnie na wizerunek tych obszarów, co z pewnością przyczyni się do większej ich atrakcyjności i możliwości przyciągnięcia nowych inwestorów, których w tych trzech sołectwach brakuje.

W kontekście czynników pozytywnych w wymienionych sołectwach notuje się dużą aktywność organizacji pozarządowych (LGD, OSP, KGW), co może przełożyć się na wykorzystanie istniejącego na tym obszarze kapitału społecznego i spożytkowanie go na rzecz lokalnej społeczności.

Miejscowości reprezentują potencjał turystyczny. W odniesieniu do sołectwa Tworków, włączenie jego części do obszaru rewitalizacji jest uzasadnione z punktu widzenia aspektów przestrzennych. Na obszarze tej miejscowości zlokalizowane są ruiny zamku, wpisane do rejestru zabytków, stanowiące lokalną atrakcję turystyczną nie tylko gminy, ale także w skali powiatu, a nawet województwa. Działania rewitalizacyjne, ukierunkowane na odnowę kompleksu wokół ruin podniosą atrakcyjność turystyczną obiektu i całej miejscowości, co może przełożyć się na długookresowe, gospodarcze korzyści, związane z rozwojem branż około turystycznych.

Walory turystyczne posiada również miejscowość Chałupki - obszar rewitalizacji na terenie tej miejscowości położony jest w pobliżu obszaru Natura 2000 – Granicznych Meandrów Odry.

Miejscowości, których części wchodzi w skład obszaru, posiadają dużą ilość gruntów pod zabudowę, atrakcyjnych z punktu widzenia inwestorów. Posiadają także dogodny dostęp komunikacyjny (położenie przy DK 45 i DK 78), korzystne ukształtowanie terenu oraz uzbrojenie w media. Tereny inwestycyjne przekładają się na dogodne warunki dla wznoszenia nieruchomości.

IX.1. Sołectwo Krzyżanowice

Tabela 17 Sołectwo Krzyżanowice

Nazwa		Krzyżanowice - (ulice: Moniuszki, Powstańców, Główna, Kościelna, Ogrodowa, Miarki, Tworkowska, Kolejowa, Lichnowskiego, Dworcowa, Odrzańska, Piaskowa, Lompy).
Powierzchnia rewitalizacji	obszaru	418,20 ha
Liczba ludności rewitalizacji	obszaru	655

Główne problemy	Bardzo wysoki poziom bezrobocia, wysoka ilość rodzin pobierających świadczeń (zasiłki) przemoc w rodzinie, przestępczości, niski standard mieszkań oraz budynki wymagające termomodernizacji niewystarczająca liczba placówek szkolno-przedszkolnych niski standard terenów rekreacyjno-wypoczynkowych mała ilość terenów inwestycyjnych.
-----------------	---

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 9 Obszar rewitalizacji, sołectwo Krzyżanowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://www.openstreetmap.org/>

Sołectwo Krzyżanowice, zlokalizowane w centrum gminy, jest siedzibą Urzędu Gminy i w 2014 r. liczyło 1.991 mieszkańców. Należy do najbardziej zaludnionych sołectw w gminie. Graniczy z Tworkowem, Nową Wioską, Roszkowem, Owsiszcami, od północy – z Bukowem (gm. Lubomia). Na jego terenie krzyżują się DK 45 oraz DK 936. w sołectwie działają m.in.: klub sportowy LKS Krzyżanowice, Koło Gospodyń Wiejskich, OSP.

W kontekście bezrobocia problem stanowi sytuacja kobiet oraz ludzi młodych. Obie te grup stanowią ok. połowy bezrobotnych. Wysoki poziom bezrobocia w kontekście społecznym wpływa na obniżenie statusu społecznego; unikanie kontaktów społecznych; izolacja społeczna; zagrożenie wystąpienia problemów tj. przemocy, rozvodu, uzależnień, przestępczości; co zostało potwierdzone między innymi stosunkowo wysokimi wskaźnikami przestępczości bardzo wysoką koncentracją liczby przestępstw, rozbojów, wybrzków chuligańskich oraz przemocy w rodzinie.

Bezrobocie jest także źródłem występowania znaczących kosztów, którymi obarczony będzie budżet gminy. Bezrobocie jest jedną z przyczyn przyznawania świadczeń pomocowych. Jak wynika z danych OPS do głównych powodów przyznawania świadczeń należą bezrobocie:

- 19 rodzin w 2012r., co stanowi 27% wszystkich rodzin,
- 20 rodzin w 2013r. co stanowi 24% wszystkich rodzin,
- 10 rodzin w 2014r., co stanowi 18% wszystkich rodzin,
- następnie niepełnosprawność oraz długotrwała choroba.

Nagromadzenie negatywnych czynników w sferze społecznej generuje potrzebę podjęcia działań zmierzających do zaktywizowania tej grupy społecznej oraz wprowadzenia odpowiednich warunków gwarantujących możliwość wzrostu zatrudnienia w obszarze rewitalizowanym.

Nagromadzenie komunalnych lokali mieszkalnych doprowadziło do znaczących potrzeb remontowych budynków, w tym konieczności poprawy ich standardu tj.: budynek przy ul. Wyzwolenia 1a oraz przy ul. Tworowskiej.

Poprawy wymaga również oświata, w porównaniu do liczby osób zamierzających teren odnotowano niewystarczającą liczbę placówek szkolno – przedszkolnych.

Jednocześnie jest to również dzielnica, która posiada najwyższe (korzystne) wskaźniki odnoszące się do rozwoju gospodarczego mierzonego liczbą i koncentracją podmiotów gospodarczych, w tym również mikro przedsiębiorstw oraz niskim poziomem depopulacji. Mimo iż na terenie Sołectwa występują tereny rekreacyjno- wypoczynkowe to część z nich jest zdegradowana zdewastowana są między innymi: boisko LKS (plan US, dwa boiska szkolne, pałac oraz tereny przyległe.

W ankiecie z 2015 r. respondenci z Krzyżanowic, jako kluczowy problem swojego sołectwa wskazali wzmożony ruch na DK45, przebiegającej przez teren miejscowości, co powoduje niebezpieczeństwo i utrudnienia dla mieszkańców w przejściu na drugą stronę ulicy. Problem ten wskazała ponad 1/3 badanych. Rozwiązaniem problemu byłoby zainstalowanie sygnalizacji świetlnej, fotoradaru oraz wprowadzenie ograniczeń prędkości na terenie miejscowości. Część ankietowanych sugerowała również kwestię zagospodarowania terenów pożywiowych w celu stworzenia bezpiecznych, plenerowych miejsc rekreacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców, których zdaniem mieszkańców w sołectwie brakuje.

Biorąc pod uwagę powyższe celowe jest zatem prowadzenie działań determinujących wzrost poziomu lokalnej tożsamości poprzez ochronę dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz odkrywanie i ochronę miejsc związanych z przeszłością gminy. Mieszkańcom obszaru

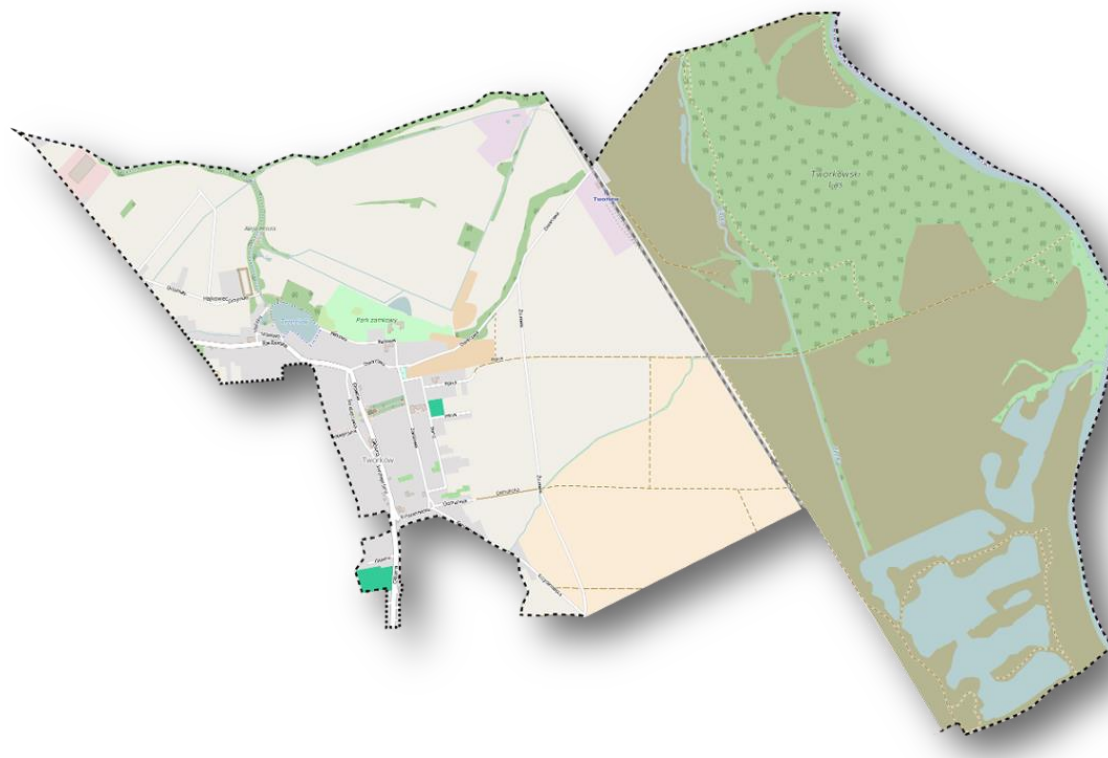
do rewitalizacji brakuje miejsc służących integracji społecznej oraz spędzania czasu wolnego w sposób atrakcyjny dla wszystkich grup wiekowych. w obszarze do rewitalizacji należy, zatem prowadzić działania zmierzające do wykorzystania potencjału przestrzeni publicznych w jednoczesnym prowadzeniu programu aktywizacji społecznej.

Tabela 18 Sołectwo Tworków

Nazwa		Tworków - (ulice: Główna - od skrzyżowania z Nową w kierunku boiska, Drzymały, Młyńska, Stawowa, Raciborska - od nr 56 do końca, Parkowa, Dworcowa, św. Jana, Polna, Żwirowa, Zamkowa, Odrzańska, Krzyżanowska).
Powierzchnia rewitalizacji	obszaru	760,30 ha
Liczba ludności rewitalizacji	obszaru	1.593
Główne problemy		Wysoki poziom bezrobocia, bardzo wysoki poziom rodzin pobierających zasiłki przemoc w rodzinie, niski standard mieszkań oraz budynki wymagające termomodernizacji niski poziom aktywności gospodarczej, w tym mikro firm niewystarczająca liczba placówek szkolno-przedszkolnych niski standard terenów rekreacyjno-wypoczynkowych mała ilość terenów inwestycyjnych.

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 10 Obszar rewitalizacji, sołectwo Tworków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://www.openstreetmap.org/>

Tworków jest najbardziej zaludnionym sołectwem w gminie i w 2014 r. liczył 2.725 mieszkańców. Od północnego wschodu graniczy z gminą Lubomia, od północy – z Bieńkowicami, od zachodu – z Bolesławiem, od południa z Owsiszczami, Nową Wioską i Krzyżanowicami. Miejscowość może

poszczycić się posiadaniem obiektów o walorach zabytkowych: w jej granicach znajdują się ruiny zamku - dawnej siedziby Reischwitzów i Tworkowskich wzniesionej prawdopodobnie w II połowie XVI wieku na fundamentach zamku średniowiecznego, kościół parafialny pod wezwaniem św. Piotra i Pawła z 1691 r., kaplica pod wezwaniem św. Urbana z 1772 r. Potencjał zabytkowy zarówno miejscowości, jak i całej gminy nie jest jednak w pełni wykorzystywany. Do 21 grudnia 2007 r. w miejscowości znajdowało się polsko-czeskie przejście małego ruchu granicznego. Przez Tworków przebiega DK 45. Od północnego wschodu graniczy z gminą Lubomia, od północy – z Bieńkowicami, od zachodu – z Bolesławiem, od południa z Owsiszcami, Nową Wioską i Krzyżanowicami.

Do najistotniejszych negatywnych zjawisk występujących na terenie sołectwa zaliczyć należy bezrobocie. Podobnie jak w Sołectwie Krzyżanowice kontekście bezrobocia, problem stanowi sytuacja kobiet na rynku pracy, grupa ta stanowi połowę bezrobotnych. z analizy wskaźników wynika, iż bezrobocie tak samo jak w przypadku Sołectwa Krzyżanowice przejawia się wysokim poziomem przemocy w rodzinie, sytuacja ta wpływa na obniżenie statusu społecznego; unikanie kontaktów społecznych; izolacja społeczna; zagrożenie wystąpienia problemów tj. przemocy, rozwodu, uzależnień. z punktu widzenia pomocy społecznej, konsekwencją braku posiadania zatrudnienia, jest dezaktywizacja zawodowa (sytuację tą potwierdza również niskie wskaźniki aktywności gospodarczej mieszkańców, w tym niski poziom mikro firm).

Bezrobocie jest także źródłem występowania znaczących kosztów, którymi obciążony będzie budżet gminy. Bezrobocie jest jedną z przyczyn przyznawania świadczeń pomocowych. Jak wynika z danych OPS do głównych powodów przyznawania świadczeń należą bezrobocie:

- 27 rodzin w 2012r., co stanowi 32% wszystkich rodzin,
- 28 rodzin w 2013r. co stanowi 30% wszystkich rodzin,
- 20 rodzin w 2014r., co stanowi 28% wszystkich rodzin,
- następnie niepełnosprawność oraz długotrwała choroba.

Wśród powodów przyznawania świadczeń, mieszkańcy często deklarowali również potrzebę ochrony macierzyństwa, co roku ok.10 rodzin deklarowały przedmiotowy powód.

Jak wynika z analizy statystycznej jest to obszar, na którym występuje szereg negatywnych zjawisk gospodarczych związanych między innymi stosunkowo niskim wskaźnikiem aktywności gospodarczej mieszkańców w tym niski poziom mikro firm. Nagromadzenie komunalnych lokali mieszkalnych doprowadziło do znaczących potrzeb remontowych budynków, w tym konieczności poprawy ich standardu m.in.: budynek przy ul. Piaskowa 39 (socjalny).

Poprawy wymaga również oświata, w porównaniu do liczby osób zamierzających teren odnotowano niewystarczającą liczbę placówek szkolono – przedszkolnych. Na terenie sołectwa zlokalizowane są również obiekty oświaty wymagające interwencji tj.: Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Tworkowie.

Jednocześnie jest to również dzielnica, która posiada najniższe (korzystne) wskaźniki odnoszące się do sfery społecznej mierzone poziomem przestępczości, oraz niskim poziomem depopulacji. Mimo iż na terenie Sołectwa występują liczne tereny rekreacyjno- wypoczynkowe to część z nich jest zdegradowana zdewastowana są między innymi: Park przy zamku + zamek, basen, boisko (orlik, LKS) teren szkolny oraz przedszkola, Urbanek.

Mieszkańcy Tworkowa w przeprowadzonej ankiecie wymienili sporo problemów. Wśród kwestii społecznych najczęściej pojawiały się: bezrobocie, emigracja zarobkowa, eurosieroctwo. Wskazano również sporo problemów przestrzennych: brak mieszkań socjalnych, duża ilość pustostanów/budynków w złym stanie technicznym, brak kanalizacji, brak obiektów sportowo-rekreacyjnych i miejsc spotkań dla mieszkańców oraz infrastruktury sportowej, zaniedbany teren wokół ruin zamku oraz jego niewykorzystany potencjał turystyczny.

Respondenci z Tworkowa jako największy problem nie tylko swojego sołectwa, ale całej gminy postrzegają bezrobocie i związaną z tym konieczność emigracji zarobkowych, celem zapewnienia rodzinie godnego życia. Problemy te łącznie wskazała ponad ¼ badanych. Ich zdaniem wyjazdy zagraniczne powodują rozbieżności rodzin oraz przyczyniają się do ekspansji innego, wskazywanego przez wielu respondentów problemów - eurosieroctwa (polegającego na pozostawianiu w kraju nie tylko dzieci, ale i rodziców w podeszłym wieku). Część respondentów wskazywała również na wzmożoną przestępczość w strefie przygranicznej oraz brak oferty skierowanej do seniorów, których jest coraz więcej.

Kwestią problemową w sferze przestrzennej są pustostany. Blisko 20% mieszkańców Tworkowa, którzy wskazali problemy na terenie sołectwa i gminy twierdzi, że w ich otoczeniu znajduje się duża liczba obiektów niezagospodarowanych, niszczących, które mogłyby zostać zagospodarowane jako budynki użyteczności publicznej, przeznaczone na mieszkania bądź sprzedane prywatnym inwestorom. Podnoszona jest kwestia braku plenerowych obiektów sportowo-rekreacyjnych, służących również integracji lokalnej społeczności i ścieżek rowerowych. Część badanych odniosła się do niewykorzystanego potencjału rekreacyjnego i turystycznego parku przy zamku, który niegdyś tętnił życiem.

Duża część mieszkańców jako poważny problem wskazała brak kanalizacji. W sołectwie istnieje również problem niebezpieczeństwa ruchu drogowego – tzw. „piratów drogowych”, związany z położeniem sołectwa przy DK45.

Co ciekawe, jeden z respondentów zadeklarował, iż będąc przedsiębiorcą, mimo chęci nie ma możliwości stworzenia nowego miejsca pracy ze względu na brak terenów na terenie gminy, na których można by ową inwestycję zlokalizować, sugerując poszerzenie istniejącej strefy inwestycyjnej.

IX.2. Sołectwo Chałupki

Tabela 19 Sołectwo Chałupki

Nazwa	Chałupki - (ulice: Bogumińska, Łąkowa, Szkolna, Relaksowa, Zabełkowska, Długa, Nowa, Spokojna, Spacerowa, Fabryczna, Raciborska 1-6).
Powierzchnia obszaru rewitalizacji	97,54 ha
Liczba ludności obszaru rewitalizacji	810
Główne problemy	Wysoki poziom bezrobocia, wysoka ilość rodzin pobierających zasiłki przemoc w rodzinie przestępczość ubóstwo i wykluczenie społeczne depopulacja niski standard terenów rekreacyjno-wypoczynkowych mała ilość terenów inwestycyjnych niewystarczające zasoby mieszkaniowe

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 11 Obszar rewitalizacji, sołectw Chałupki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://www.openstreetmap.org/>

Miejscowość Chałupki pod koniec 2014 r. liczyła 1.661 osób, zajmując trzecie miejsce w gminie pod względem liczby mieszkańców. Sołectwo położone jest w południowo-wschodniej części gminy Krzyżanowice, granicząc z Rudyszwałdem i Zabelkowem, a po stronie czeskiej także z Bohuminem i Šilheřovicami. Pozostałością po przejściu granicznym Chałupki-Bohumín jest infrastruktura byłej strażnicy nad rzeką Odrą. Miejscowość położona jest w sąsiedztwie węzła Autostrady A1, na jej obszarze przebiega również DK78. Na terenie wsi znajduje się chroniony obszar, zgłoszony do programu NATURA 2000 - Graniczne Meandry Odry. Przez miejscowość przebiega międzynarodowa trasa rowerowa EuroVelo 4. w Chałupkach znajduje się zabytkowy, XVII-wieczny pałac barokowy.

Jak wynika z analizy statystycznej jest to obszar, na którym występuje szereg negatywnych zjawisk społecznych związanych między innymi stosunkowo wysoki wskaźnik przestępczości na tle gminy bardzo wysoka koncentracja liczby przestępstw, rozbojów, wybryków chuligańskich oraz przemocy w rodzinie, jak również wysoki wskaźnik ubóstwa i wykluczenia społecznego (bardzo wysoka koncentracja rodzin korzystających z MOPS, z tytułu ubóstwa, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego). Powyższe

wskaźniki wpływają na spadek liczby ludności w sołectwie (depopulacja). Główną przyczyną występowania powyższych czynników tak jak to miało miejsce w poprzednich dwóch sołectwach jest wysoki poziom bezrobocia. Brak zatrudnienia wpływa przede wszystkim na spadek samooceny czy utratę tożsamości to z kolei wpływać będzie na obniżenie poziomu zadowolenia z życia.

Nagromadzenie komunalnych lokali mieszkalnych doprowadziło do znaczących potrzeb remontowych budynków, w tym konieczności poprawy ich standardu tj.: budynek przy ul. Fabrycznej 4 oraz 6 oraz przy ul. Bogumińskiej 20.

Interwencji wymaga również budynek szkoły podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Tworkowie. Jednocześnie jest to również dzielnica, która posiada najwyższe (korzystne) wskaźniki odnoszące się do rozwoju gospodarczego mierzonego liczbą i koncentracją podmiotów gospodarczych, w tym również mikro przedsiębiorstw. Mimo iż na terenie Sołectwa występują liczne tereny rekreacyjno-wypoczynkowe to część z nich jest zdegradowana zdewastowana, są między innymi : Zamek + teren wokół ,Wiejskie Centrum Wypoczynku + świetlica.

Problemami o znaczeniu pierwszorzędym, wskazanymi przez samych mieszkańców w przeprowadzonej ankiecie, są problemy dotyczące braku mieszkań socjalnych. Mieszkańcy uskarżają się, że zarówno młodzi zakładający rodziny, jak i starzy ludzie mają problemy ze znalezieniem dla siebie lokum. Innym istotnym problemem jest brak kanalizacji, co powoduje, iż część ścieków z domów mieszkalnych znajduje się w przydrożnych rowach. Respondentom przeszkadza zanieczyszczenie powietrza oraz uciążliwe zapachy związane z paleniem śmieci w piecach. Spora część mieszkańców podkreśliła konieczność reorganizacji/uprzątnięcia targowiska, które powinno być wizytówką miejscowości, a obecna jego forma szpeci jej obraz. Sołectwo Chałupki, tak samo, jak pozostałe sołectwa zmagają się ze zjawiskiem emigracji zarobkowej związanej z bezrobociem i dodatkowo - demoralizacją młodzieży.

X. Cele i zadania PR

W ramach prac nad Programem Rewitalizacji Gminy Krzyżanowice przyjęto podejście procesowe – od wielowątkowej diagnozy w obszarze społeczno-gospodarczym, do konkretnych działań zapewniających realizację przyjętych założeń. Prace uwzględniały szerokie konsultacje społeczne z przedstawicielami mieszkańców, którzy będą docelowymi beneficjentami, jak również aktorami uczestniczącymi we wdrażaniu Programu.

X.1. Wizja – stan docelowy obszaru rewitalizacji

Kluczowe założenia w zakresie efektów wdrażania niniejszego Programu, sformułowane w oparciu o materiały zebrane w części diagnozującej, przekładają się na docelową wizję obszaru rewitalizowanego, który po zakończeniu działań ujętych w niniejszym Programie powinien wykazywać następujące cechy:

- spójność społeczno-gospodarcza,
- zahamowanie procesów dezintegracji społecznej i migracji zarobkowej,
- aktywne i skuteczne przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu,
- bogata oferta w zakresie trwałych i konkurencyjnych miejsc pracy,
- wysoka aktywność środowiskowa mieszkańców,
- miejsce przyjazne dla mieszkańców, gwarantujące możliwości rozwoju osobowego i zawodowego,
- dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości oraz podejmowania aktywności gospodarczej w różnych obszarach rynku.

X.2. Cele i kierunki rewitalizacji

Kompleksowa analiza kontekstu społeczno-gospodarczego na terenie obszaru rewitalizacji wyznaczonego w granicach Gminy Krzyżanowice, przeprowadzona w oparciu o dane statystyczne (ilościowe) oraz jakościowe, zawarte w części diagnozującej, pozwoliła na zdefiniowanie następującego Celu Strategicznego obejmującego działania rewitalizacyjne na terenie gminy:

**Poprawa sytuacji społeczno-gospodarczej i neutralizacja problemów społecznych
w granicach obszaru rewitalizacji w celu zapewnienia trwałego
i zrównoważonego rozwoju Gminy Krzyżanowice.**

Przyjęta struktura gwarantuje podjęcie działań we wszystkich kluczowych obszarach tematycznych związanych z rewitalizacją Gminy Krzyżanowice, obejmujących:

- rozwój społeczny,
- rozwój przestrzenno-funkcjonalny, techniczny oraz środowiskowy,
- rozwój gospodarczy,

na terenie zdefiniowanym jako obszar rewitalizacji.

Bezpośrednia realizacja założeń niniejszego Programu w obrębie każdego Kierunku Rozwoju będzie odbywała się poprzez konkretne *projekty*, których lista będzie podlegała monitoringowi i aktualizacji. Co istotne, listy działań zawartej w niniejszym dokumencie nie należy traktować jako zamkniętego katalogu, nawet w perspektywie krótkoterminowej – kolejne działania będą dodawane do Programu na etapie jego okresowej aktualizacji. Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż wpisanie konkretnego działania do Programu nie jest równoznaczne z bezwzględnym zobowiązaniem do jego realizacji. W szczególności dotyczy to działań uzależnionych od pozyskania zewnętrznego finansowania, którego ewentualny brak może zagrozić terminowej realizacji przedsięwzięcia, bądź w ogóle wykluczyć dane działanie z listy realizowanych projektów.

Poszczególne Priorytety Operacyjne nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają one charakter komplementarny i jedynie ich zintegrowana realizacja umożliwi osiągnięcie Celu Strategicznego wyznaczonego dla obszarów podlegających rewitalizacji.

Aby zapewnić przejrzystość i spójność niniejszego dokumentu, Priorytetom Operacyjnym odpowiadają sfery (społeczna, gospodarcza, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej) wykorzystywane w części diagnozującej Programu Rewitalizacji. Metodologia ta została zdefiniowana na potrzeby niniejszego opracowania i powinna być traktowana jedynie jako systematyka umowna, pełniąca funkcję porządkową.

PO-I) Ożywienie obszaru rewitalizacji w ujęciu infrastrukturalno-przestrzennym [sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna, środowiskowa].

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-I zostały wyodrębnione następujące Kierunki działania:

- **K1.** – Poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczanie niskiej emisji,
- **K2** – Ochrona lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego,

PO-II) Przeciwdziałanie migracji zarobkowej mieszkańców poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju gospodarczego [sfera gospodarcza].

Priorytet Operacyjny PO-II obejmuje następujące Kierunki działania:

- **K3** – Aktywizacja gospodarcza mieszkańców i promocja samozatrudnienia,
- **K4** – Wykorzystanie położenia przygranicznego i atutów turystycznych na rzecz rozwoju przedsiębiorczości,
- **K5** – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz aktywna polityka rynku pracy,

PO-III) Zapobieganie zjawiskom marginalizacji, wykluczenia społecznego, eurosieroctwa i ubóstwa skoncentrowanym w granicach obszaru rewitalizacji [sfera społeczna].

Priorytetowi Operacyjnemu PO-III odpowiadają następujące Kierunki działania:

- **K6** – Skuteczna polityka społeczna w celu przeciwdziałania wykluczeniu i patologiom,
- **K7** – Budowanie tożsamości lokalnej,
- **K8** – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców,
- **K9** – Przeciwdziałanie zjawiskom bierności zawodowej i bezrobocia.

XI. Partycypacja społeczna

XI.1. Uspołeczniony proces prac nad programem rewitalizacji

W toku prac nad Programem Rewitalizacji dla gminy Krzyżanowice przeprowadzono szeroko zakrojone konsultacje społeczne, które realizowane były na różnych etapach prac nad dokumentem. Działania konsultacyjne zostały zróżnicowane zarówno pod względem kanału, jak i formy przekazu, aby dotrzeć w efektywny sposób do poszczególnych grup docelowych.

Istotny element działań komunikacyjnych w ramach prac nad Programem Rewitalizacji stanowiły działania edukacyjne, mające na celu przybliżenie mieszkańcom, w sposób przystępny, podstawowej wiedzy na temat rewitalizacji. Wykorzystano materiały tekstowe, prezentacje multimedialne oraz infografiki.

Uspołeczniony proces prac nad Programem Rewitalizacji przebiegał w następujący sposób:

1) Ankietyzacja wstępna w ramach prac nad Programem Rewitalizacji

Badanie ankietowe zostało zrealizowane w ramach przygotowania do opracowania Programu Rewitalizacji. Objęto nim mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe, pochodzące z obszaru gminy. w pierwszej kolejności uczestnicy ankiety zostali poproszeni o wskazanie zaobserwowanych problemów, określenie ich lokalizacji na terenie gminy oraz krótki opis problemu. Jednocześnie, w kwestionariuszu mieli zaproponować działania, dzięki którym wymienione przez nich problemy mogłyby zostać wyeliminowane.

W ramach ankietyzacji mieszkańcy wskazali palące ich zdaniem problemy społeczne, gospodarcze i przestrzenne, występujące na obszarze gminy.

2) Pod adresem <http://www.krzyzanowice.pl/> zamieszczono cykl materiałów poświęconych procesowi rewitalizacji.

Na stronie zostały zamieszczone podstawowe materiały na temat procesu rewitalizacji. Przygotowano kilka artykułów tematycznych poświęconych rewitalizacji, mówiących o tym, jak powstaje program rewitalizacji, jak wyglądają dobre projekty rewitalizacyjne, a także czym jest sama rewitalizacja. Na stronie opublikowano również informacje odnośnie wytyczonego na terenie gminy obszaru wsparcia. Strona internetowa gminy była również wykorzystywana w procesie ankietyzacji, która pozwoliła wyłonić projekty włączone do działań rewitalizacyjnych w ramach Programu.

3) Konsultacje na etapie opracowywania części diagnozującej Programu Rewitalizacji.

Konsultacje podjęte na etapie opracowywania diagnozy w ramach Programu Rewitalizacji miały na celu zdefiniowanie problemów w obrębie gminy oraz określenie ich lokalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów uznanych za newralgiczne na podstawie wstępnej ankietyzacji. Działania te pozwoliły na uzupełnienie analizy statystycznej o opinie mieszkańców na temat kluczowych problemów gminy.

Na tym etapie prac przeprowadzono spotkania:

- 10.2015 – cykl spotkań ogólnych sołtysów wszystkich 10 sołectw z mieszkańcami, w czasie których przeprowadzono wstępną ankietyzację,
- 07.12.2015 – spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami, ukierunkowane na identyfikację palących problemów gminy w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz określenie ich koncentracji terytorialnej,
- 18.01.2016 – spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami, lokalnymi liderami, przedstawicielami organizacji pozarządowych z obszaru rewitalizacji, którego celem było pozyskanie pomysłów na projekty rewitalizacyjne.

W spotkaniach, oprócz mieszkańców, uczestniczyli także radni, reprezentujący obszary podlegające rewitalizacji.

4) Konsultacje na etapie opracowywania części strategicznej dokumentu.

Wiele uwagi poświęcono konsultacjom społecznym na etapie opracowywania części strategicznej Programu Rewitalizacji. Poprzez stronę internetową poświęconą rewitalizacji, za pośrednictwem strony Urzędu Gminy oraz podczas spotkań bezpośrednich podano informację o zasięgu obszaru rewitalizacji na terenie gminy oraz o rozpoczęciu ankietyzacji w zakresie pomysłów na projekty, które zostaną uwzględnione w Programie Rewitalizacji. Aby każdy mógł zgłosić swój pomysł, umożliwiono składanie projektów z wykorzystaniem następujących ścieżek:

- ankiety elektroniczne pobrane ze strony <http://www.krzyzanowice.pl> składane w wersji elektronicznej (skan) lub papierowej,
- ankiety wypełniane elektronicznie pod adresem: https://docs.google.com/forms/d/1s45mQSEUz-cDNHCcI-UfLTz45RBWnbM0vxO_Qi6DOvM/viewform?c=0&w=1
- ankiety w wersji papierowej składane w Biurze Obsługi Klienta w Urzędzie Gminy.

XI.2. Podsumowanie spotkań diagnozujących ze stronami procesu rewitalizacji

Na etapie prac nad diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy Krzyżanowice przeprowadzono dwa spotkania konsultacyjne. Ich celem było poznanie opinii stron procesu rewitalizacji na temat problemów gminy w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej. Spotkanie konsultacyjne przeprowadzone 18 stycznia 2016 r. oparte było o formułę warsztatową – mieszkańcy w pierwszej kolejności omawiali wskazane uprzednio problemy, a następnie wspólnie w grupach wymieniali doświadczenia i poszukiwali konkretnych rozwiązań ukierunkowanych na poprawę sytuacji. Kolejnym etapem była wzajemna ocena pomysłów – każdy z mieszkańców miał okazję skomentować pomysły innych.

Podczas konsultacji zwrócono uwagę m.in. na następujące problemy:

➤ SFERA SPOŁECZNA

a) Bezrobocie

Kluczowym problemem gminy jest bezrobocie i brak perspektyw dla młodych mieszkańców. Zjawisko to jest przyczyną migracji zagranicznych młodych mieszkańców w gminy, którzy emigrują (głównie do państw Europy Zachodniej) w poszukiwaniu lepszych zarobków. Młodzi, wykształceni mieszkańcy pozostają bez zatrudnienia, co zmusza ich do zmiany miejsca zamieszkania. W czasie spotkań mieszkańcy podkreślali, że w gminie brakuje dużego inwestora, który mógłby stworzyć stabilne miejsca pracy dla mieszkańców gminy. Rozwiązaniem byłoby stworzenie nowych, godziwie płatnych miejsc pracy, a także zastosowanie odpowiednich, atrakcyjnych rozwiązań w polityce prorodzinnej i opiece zdrowotnej. W odniesieniu do zjawiska bezrobocia, istotnym problemem jest wysoki odsetek kobiet w strukturze wszystkich bezrobotnych w gminie.

b) Emigracja zarobkowa

Podczas spotkań uznano, iż problem emigracji zarobkowej w sposób pośredni lub bezpośredni dotyczy niemal każdego gospodarstwa domowego w gminie. Młodzi mieszkańcy gminy decydują się na wyjazd za granicę w poszukiwaniu lepszych zarobków oraz zapewnienia sobie i rodzinie lepszego standardu egzystencji. Zdaniem mieszkańców wyjazdy zagraniczne powodują rozbięcie rodzin oraz przyczyniają się do ekspansji innego, wskazywanego przez wielu respondentów problemu - eurosieroctwa (polegającego na pozostawianiu w kraju nie tylko dzieci, ale i rodziców w podeszłym wieku). Migracje zarobkowe wpływają niekorzystnie na przyrost naturalny w gminie, gdyż młodzi mieszkańcy w wieku produkcyjnym coraz częściej podejmują decyzję o pozostaniu w kraju, do którego emigrowali i tam zakładają rodziny.

c) *Eurosieroctwo*

Zjawiskiem negatywnym, ściśle związanym z zarobkowymi wyjazdami zagranicznymi mieszkańców jest eurosieroctwo, czyli sytuacja, w której w skutek emigracji jednego lub obojga rodziców dzieci pozostają najczęściej pod opieką drugiego współmałżonka, dziadków, dalszej rodziny, a nawet same. Eurosieroctwo zaburza funkcjonowanie rodziny, coraz częściej prowadzi do jej rozpadu, generuje problemy wychowawcze oraz wpływa negatywnie na przyrost naturalny w gminie. We wszystkich sołectwach zjawisko to w coraz większym stopniu dotyka również seniorów, których dzieci lub wnuki wyjechały za granicę w celu polepszenia sytuacji ekonomicznej rodziny. Starsi mieszkańcy narzekają na samotność, brak wsparcia i opieki, a w załatwianiu spraw codziennych są zmuszeni korzystać z pomocy znajomych i sąsiadów. W gminie brakuje miejsca, w którym takie osoby mogłyby spotykać swoich rówieśników oraz skorzystać z pomocy psychologicznej. Brakuje również inicjatyw skierowanych do seniorów, ukierunkowanych na przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.

d) *Brak mieszkań socjalnych*

Obecni na spotkaniu podnieśli problem braku mieszkań socjalnych na terenie gminy. Mieszkańcy uskarżają się, że zarówno młodzi zakładający rodziny, jak i starzy ludzie mają problemy ze znalezieniem dla siebie lokum, na które byłoby ich stać. Proponowanym rozwiązaniem jest adaptacja istniejących budynków (np. po straży granicznej) na lokale mieszkalne bądź budowa nowych obiektów mieszkalnych.

➤ SFERA GOSPODARCZA

Problemy sfery gospodarczej nie były dla uczestników tak istotne, jak kwestie społeczne i przestrzenne. Obecni podkreślali, że w gminie brakuje strategicznego inwestora, który mógłby zapewnić mieszkańcom miejsca pracy i który napędzałby lokalną gospodarkę.

➤ SFERA PRZESTRZENNA

W obszarze infrastruktury zwrócono uwagę na następujące problemy:

- brak kanalizacji sanitarnej,
- duża ilość pustostanów oraz budynków w złym stanie technicznym (np. niezagospodarowane budynki byłej strażnicy i targowisko w Chałupkach),
- niska emisja – palenie przez mieszkańców śmieci i paliw opałowych niskiej jakości,
- zaniedbany i niewykorzystany teren wokół ruin zamku w Tworkowie,
- brak hali sportowo-rekreacyjnej i pływalni,

- brak mieszkań dla młodych mieszkańców w Krzyżanowicach,
- zły stan techniczny niektórych dróg gminnych,
- niezagospodarowane wyrobiska pożwirowe i teren byłego wysypiska śmieci w Krzyżanowicach,
- niebezpieczny ruch samochodów w Krzyżanowicach i Bieńkowicach przy DK45 (nadmierna prędkość oraz duże natężenie ruchu pojazdów),
- brak zorganizowanych miejsc rekreacyjnych na wolnym powietrzu (place zabaw, siłownie plenerowe) i ścieżek rowerowych.

XII. Analiza ryzyka

Celem analizy ryzyka jest zidentyfikowanie działań, które obniżą lub wyeliminują negatywny wpływ ryzyka na proces rewitalizacji. Dzięki temu możliwa jest identyfikacja, ocena i monitorowanie poziomu ryzyka w sposób jakościowy i ilościowy. Dla prezentowanego Programu Rewitalizacji głównymi ryzykami, które mogą wystąpić w ramach realizacji procesu rewitalizacji są:

1. Opóźnienia w realizacji poszczególnych projektów włączonych do PR wynikające z przyczyn zewnętrznych.
2. Trudności we współpracy ze stroną społeczną i gospodarczą procesu rewitalizacji (np. brak formalnych podstaw, którymi dysponowałby zarządzający PR, do egzekwowania obowiązków wynikających z zadań opisanych w Programie Rewitalizacji).
3. Zmiany prawne, które mogą wpływać na proces rewitalizacji i pociągać za sobą konieczność zmian i uzupełnień w PR.

Z uwagi na lokalny charakter Programu oraz szeroki konsensus, jaki udało się wypracować podczas przygotowania obecnego dokumentu oraz w okresie realizacji rewitalizacji w poprzednich latach, przewiduje się niewielkie ryzyko w zakresie:

- niepowodzenia procesu rewitalizacji w związku ze zmianą w lokalnych władzach oraz opóźnień wynikających z procedur administracyjnych.

W poniższej tabeli przedstawiono działania zaradcze, które pozwolą na ograniczenie prawdopodobieństwa realizacji ryzyk wyżej zidentyfikowanych.

Tabela 20Działania zaradcze dla zdiagnozowanych ryzyk

Ryzyko	Działanie zaradcze
Opóźnienia w realizacji poszczególnych projektów włączonych do PR wynikające z przyczyn zewnętrznych	Przyjęcie realistycznego harmonogramu działań uwzględniającego możliwość opóźnień na poszczególnych etapach realizacji projektów. Bieżące i restrykcyjne nadzorowanie poszczególnych etapów realizacji projektów oraz przypisanych ich zasobów ludzkich i finansowych. Szeroka promocja realizacji procesu rewitalizacji oraz konsultacje planów i prac.

Ryzyko	Działanie zaradcze
Trudności we współpracy ze stroną społeczną i gospodarczą procesu rewitalizacji	Analiza i prognoza jakości współpracy z poszczególnymi grupami podmiotów współpracujących. Identyfikacja potrzeb i oczekiwań stron procesu rewitalizacji, tak by odpowiednio włączyć je w formułowanie szczegółowych założeń projektów włączonych w Program Rewitalizacji. Dbłość o techniczną i jakościową stronę bieżącej komunikacji z partnerami; język i kanał komunikacji dostosowany do możliwości i potrzeb partnerów. W razie konieczności wykorzystanie pomocy specjalistycznej np. negocjatorów, mediatorów, moderatorów dyskusji i debat.
Zmiany prawne	Bieżące monitorowanie zmian przepisów prawa krajowego i wspólnotowego Konsultacje ze specjalistami prawa i ekspertami w dziedzinach, których dotyczy realizacja procesu rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne

XIII. Zarządzanie Programem Rewitalizacji

Istotnym wymogiem, stawianym dokumentom strategicznego ale również i operacyjnego, jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu założonych celów. Proces ten ma zapewnić osiągnięcie stanu docelowego, jaki przyjęto w części wdrożeniowej. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących Programu Rewitalizacji pozwoli na bieżące korekty działań podmiotów go wdrażających w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Program Rewitalizacji podlegać będzie systemowi monitoringu i ewaluacji, który powiązany będzie z systemem wdrażania. Osiągnięcie wyznaczonych w nim celów uwarunkowane jest ilością i jakością informacji, których zakres i forma określona została procedurami monitoringowymi.

Pełny system monitorowania i ewaluacji powinien obejmować:

- *monitoring*, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- *ewaluację*, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Podstawowym celem funkcjonowania podsystemu *monitoringu* jest gromadzenie i przetwarzanie informacji o stanie realizacji PR. Raporty monitoringowe, przygotowywane w oparciu o opisany model, będą stanowić narzędzie wspomagające podejmowanie decyzji przez Wójta Gminy w sprawach związanych z realizacją Programu.

Celem podsystemu *ewaluacji* jest okresowa ocena PR pod kątem zaawansowania i jakości działań związanych z wdrażaniem i realizacją poszczególnych projektów uwzględnionych w dokumencie, a także weryfikacja zdefiniowanych celów i kierunków w kontekście zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Oprócz oceny stopnia realizacji założeń zdefiniowanych w PR, celem działań ewaluacyjnych jest również wskazanie ewentualnych słabych punktów PR oraz zaproponowanie korekt i działań naprawczych zarówno w warstwie strategicznej (cele, kierunki), jak i projektowej (przedsięwzięcia zapewniające realizację wyznaczonych celów).

XIII.1. System wdrażania PR

Wdrażanie programu rewitalizacji będzie się odbywać poprzez realizację konkretnych działań przyjmujących formę projektów opisanych w części strategicznej niniejszego Programu.

Istotnym elementem każdego projektu jest szczegółowa alokacja środków, określenie celów, rezultatów i produktów (logika projektu). Celowe jest stworzenie wokół PR korzystnego klimatu, dzięki włączeniu w proces opracowania i realizacji projektów wszystkich stron rewitalizacji w tym przede wszystkim instytucji reprezentujących te środowiska. Szeroki horyzont, tworzony przez szereg współdziałających instytucji i grup, przyczyni się wydatnie do sukcesu Programu.

Program Rewitalizacji wdrażany będzie w formule partycypacyjnej, uwzględniającej udział partnerów społecznych zarówno na etapie monitoringu, jak i ewaluacji. Osobą odpowiedzialną za wdrażanie Programu jest Wójt Gminy. Wykonywać będzie on swoje zadania przy pomocy wydziałów merytorycznych Urzędu Gminy. Przy Wójcie powołany zostanie Zespół Zadaniowy ds. Programu Rewitalizacji w skład którego wejdą nie tylko przedstawiciele Urzędu Gminy, Rady Gminy oraz instytucji gminnych, również przedstawiciele poszczególnych sołectw.

Urząd Gminy będzie odpowiedzialny za realizację następujących zadań związanych z wdrażaniem Programu:

- przyjmowanie i weryfikacja wniosków od podmiotów zgłaszających udział w programie oraz planowanie kolejnych działań w ramach Programu,
- bieżące monitorowanie realizacji projektów pod kątem ich zgodności z założeniami i celami określonymi w Programie,
- bieżąca weryfikacja założeń programu i przygotowanie propozycji jego ewentualnej aktualizacji dla Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji,
- prowadzenie działań informacyjnych, konsultacji społecznych i publikacja informacji na temat realizacji programu,
- koordynacja prac instytucji i grup zaangażowanych we wdrażanie PR.

Zarządzanie procesem rewitalizacji zgodnie z wytycznymi¹⁹ jest oparte na zasadach:

1. **Partnerstwa** zgodnie z którymi poszczególne grupy interesariuszy są równoprawnymi uczestnikami w procesie planowania, wdrażania, monitorowania oraz oceny działań. Wdrożenie przedmiotowej zasady wpływa pozytywnie na:

¹⁹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych (projekt), Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2014, s. 16-17

- wzmacnianie współpracy podmiotów lokalnych oraz identyfikacji liderów,
- realizację kompleksowych projektów,
- ustalenie praw i obowiązków poszczególnych partnerów w utrzymaniu i użytkowaniu miejsc i obiektów na danym obszarze,
- montaż środków finansowych ze źródeł publicznych, prywatnych i społecznych.

2. **Partycypacji** zgodnie z którymi poszczególne grupy interesariuszy powinny aktywnie zaangażować się w proces rewitalizacji. Wdrożenie przedmiotowej zasady wpływa pozytywnie na:

- głębsze zrozumienie potrzeb i oczekiwań poszczególnych grup,
- pełne wykorzystanie potencjału endogenicznego oraz realizacji inicjatyw oddolnych uwzględniających lokalne warunki.

Za realizację poszczególnych projektów odpowiedzialni będą właściwi beneficjenci, którzy na potrzeby realizacji projektów wyznaczać będą koordynatorów (liderów) projektów. w przypadku projektów własnych Gminy Krzyżanowice, przygotowanie i wdrożenie projektu spoczywać będzie na pracownikach właściwych wydziałów Urzędu Gminy. Ponadto, w kompetencjach pracowników Urzędu Gminy leżeć będzie gromadzenie sprawozdań (raportów monitoringowych) przygotowywanych przez poszczególnych koordynatorów projektów. Zbiorcze sprawozdanie z realizacji PR wraz z ewentualnym wnioskiem o konieczności aktualizacji dokumentu będzie przekazywane Wójtowi Gminy oraz Zespołowi Roboczemu ds. Rewitalizacji. Na podstawie otrzymywanych danych i ustaleń podjętych wspólnie z Zespołem Zadaniowym ds. Programu Rewitalizacji, Wójt Gminy będzie przedstawiał Radzie Gminy, w cyklach dwuletnich, informację o stopniu realizacji Programu Rewitalizacji. w przypadku konieczności dokonania aktualizacji PR, prace koordynował będzie Wójt we współpracy z Zespołem Zadaniowym ds. PR. Aktualizacja Programu przyjmowana będzie poprzez podjęcie stosownej uchwały Rady Gminy. Zatwierdzony dokument, a także kolejne sprawozdania i ewentualne aktualizacje, zostaną umieszczone na stronie internetowej Urzędu Gminy.

XIII.2. Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji

Na etapie diagnozowania i programowania procesu rewitalizacji, zapewniono udział jak największej liczbie interesariuszy - mieszkańców oraz innych podmiotów zewnętrznych. Szczegółowe dane przedstawiono w *pkt. XIII. Partycypacja społeczna*.

Zaangażowanie mieszkańców, instytucji i innych podmiotów zewnętrznych w realizację Programu Rewitalizacji, prowadzone będzie z wykorzystaniem aktywnych narzędzi:

- instrumentów finansowych umożliwiających zgłaszanie przez osoby fizyczne, aktywne grupy mieszkańców przedsięwzięć o charakterze m. in. integrującym społeczność lokalną,
- instrumentów finansowych adresowanych do organizacji pozarządowych, w tym działających na obszarach kryzysowych na rzecz integracji i aktywizacji społecznej mieszkańców.

W ramach realizacji projektów infrastrukturalnych, mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą zaproszeni do konsultowania zamierzeń inwestycyjnych zarówno na etapie ustalania zakresu rzeczowego zadania jak i opracowania dokumentacji projektowej. Konsultacje prowadzone będą za pośrednictwem strony internetowej urzędu.

Dostępne informacje dotyczące Programu, sprawozdania z jego realizacji, raporty, informacje o ewentualnych spotkaniach i innych wydarzeniach, dane do osób zajmujących się procesem rewitalizacji w gminie, umożliwią swobodny przepływ informacji i bezpośredni kontakt z interesariuszami na każdym etapie prowadzonego procesu rewitalizacji.

XIII.3. Polityka promocji Programu Rewitalizacji

Dla procesu wdrażania Programu Rewitalizacji bardzo istotna jest ścisła współpraca wszystkich stron procesu rewitalizacji, tj. wydziałów i jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy, instytucji gminnych, wspólnot mieszkaniowych zlokalizowanych na terenie obszaru wsparcia, podmiotów gospodarczych i organizacji społecznych, a także mieszkańców gminy. Zasadniczym celem polityki promocji, jest rozwój zaangażowania społeczności lokalnej w proces rewitalizacji, jej udziału w decyzjach oraz odpowiedzialności za powodzenie realizacji programu.

Prawidłowo realizowana polityka promocji Programu Rewitalizacji powinna:

- wyjaśniać mieszkańcom korzyści płynące z procesu rewitalizacji,
- udostępniać stronom rewitalizacji i partnerom informacje o celach i problemach rewitalizacji,
- pobudzać partnerów programu do wyrażania własnych opinii,
- zachęcać do przedstawiania własnych projektów, które mogłyby być współfinansowane ze środków unijnych po wcześniejszym włączeniu ich do Programu Rewitalizacji.

W związku z powyższym, konieczne jest systematyczne przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach i osiągniętych rezultatach. Podstawowe obszary, wokół których będzie koncentrować się promocja to komunikacja dwustronna i współpraca władz gminy ze społecznościami lokalnymi (obszarów objętych rewitalizacją). Założenie to będzie realizowane poprzez następujące działania:

- informowanie o postępach we wdrażaniu Programu – mieszkańcy będą mieli możliwość uzyskania informacji o aktualnym stanie Programu Rewitalizacji bezpośrednio w Urzędzie lub poprzez stronę internetową Urzędu, na której zamieszczane będą na bieżąco najbardziej aktualne informacje związane z wdrażaniem PR,
- podejmowanie współpracy z mediami lokalnymi – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych przynajmniej raz w roku,
- publikacja (strony BIP) okresowych sprawozdań z wdrażania Programu Rewitalizacji lub - jeśli będą niezbędne - wprowadzanych zmian i aktualizacji.

XIII.4. Monitoring oraz raportowanie realizacji Programu

Istotą monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie informacji przydatnych w zarządzaniu rewitalizacją i wdrażaniu Programu. Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji Programu będzie realizacja działań i projektów uwzględnionych w ramach niniejszego Programu oraz przełożenie uzyskanych wyników na osiągnięcie przyjętych celów.

Ze względu na długi horyzont czasowy objęty dokumentem, PR stanowi dokument otwarty, co oznacza, iż poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie w razie potrzeby aktualizowany w zakresie dostosowania do zmieniających się uwarunkowań. Analiza, ocena i aktualizacja programu odbywać się będzie w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami uczestniczącymi w Programie.

Proces monitorowania polegać będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych działań oraz celów wytyczonych w Programie. Do tego opracowany został *wzór karty raportu monitoringowego* (Załącznik nr XXII.1.).

Komórką odpowiedzialną za prowadzenie monitoringu będzie Wójt Gminy. Jego głównym zadaniem będzie pozyskiwanie niezbędnych danych monitoringowych od podmiotów realizujących poszczególne przedsięwzięcia w ramach Programu, a następnie przetwarzanie ich i przygotowywanie raportu o stanie realizacji Programu. W cyklu dwuletnim zwoływane będzie spotkanie robocze powołanego przez Wójta Gminy Zespołu Zadaniowego ds. PR, podczas którego – na podstawie przygotowanych raportów z realizacji Programu – weryfikowane i analizowane będą wszystkie aspekty związane z wdrażaniem PR, zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 21 Etapy monitoringu i ewaluacji

Etap	Zadanie	Wyniki i procedury	Podmiot realizujący
Zbieranie danych i informacji	1. Zbieranie danych. 2. Monitorowanie instytucji dostarczających informacje do raportu	Opracowany raport monitoringowy z realizacji działania	Urząd Gminy
Analiza danych i informacji	Uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych oraz ich archiwizacja	Zbiorcze zestawienie podsumowujące wyniki i wnioski z raportów	Urząd Gminy
Przygotowanie raportów	Zestawienie otrzymanych danych w raportach	Roczne raporty podsumowujące wdrażanie Programu	Urząd Gminy
Ocena wyników	Ocena porównawcza osiągniętych wyników z założeniami	Określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów PR (w wypadku stwierdzenia znacznych odchyłeń przejście do punktu następnego)	Powołany przez Wójta Zespół Zadaniowy ds. PR
Identyfikacja odchyłeń	Ocena rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami	Przygotowanie materiału dla dalszych działań	Powołany przez Wójta Zespół Zadaniowy ds. PR
Analiza przyczyn odchyłeń	Poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	Przygotowanie materiału dla dalszych działań o charakterze korygującym	Powołany przez Wójta Zespół Zadaniowy ds. PR
Planowanie korekty	Zmiana dotychczasowych metod realizacji bądź wprowadzenie nowych	Określenie i akceptacja działań korygujących	Wójt Gminy / Rada Gminy

Źródło: opracowanie własne

XIII.1. Raporty

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu i ewaluacji jest raport monitoringowy z realizacji działań. Dokument ten będzie powstawał w oparciu o dane uzyskane na temat realizacji poszczególnych działań i projektów, uzyskiwane w formie *karty raportu monitoringowego*. Odpowiedzialnym za raportowanie będzie Urząd Gminy. W cyklach dwuletnich będzie on przygotowywał raport o stanie realizacji Programu przekazywany Wójtowi Gminy. Raport ten, poprzez odpowiednie wskaźniki, wskazywać będzie stan realizacji Programu. Będzie to podstawa do podejmowania ewentualnych działań korygujących.

Raport monitoringowy z realizacji Programu sporządzany będzie w cyklach dwuletnich, w terminie do końca kwietnia roku następującego po okresie będącym przedmiotem monitorowania (przy założeniu, iż w terminie do końca lutego następować będzie zebranie *kart raportu monitoringowego* dla poszczególnych projektów). Zasadniczym okresem monitorowania jest rok kalendarzowy. Raporty monitoringowe podlegają opiniowaniu przez Wójta Gminy i powołany przez niego Zespół Zadaniowy ds. PR, a następnie zostają zatwierdzone przez Radę Gminy. Na podstawie informacji zawartych w raportach Wójt podejmuje działanie mające na celu usunięcie ewentualnych nieprawidłowości. Raporty monitoringowe stanowią ponadto podstawę do wszelkich prac aktualizujących PR, w tym także przedłużających okres jego obowiązywania na kolejne lata. W razie wydłużenia obowiązywania Programu analogicznemu wydłużeniu ulegnie okres sporządzania raportów monitoringowych.

XIII.2. Ewaluacja realizacji Programu

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy realizacji PR oraz jej wpływu na życie gospodarcze gminy. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu Program rozwiązuje realne problemy gminy i jej mieszkańców.

W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów Programu, przy czym kryteriami oceny zapisów PR są:

- wskaźniki realizacji celów i projektów,
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w Programie),

W obszarze wpływu Programu na rewitalizację wyznaczonych obszarów gminy ewaluacja musi uwzględnić następujące aspekty:

- poprawę jakości życia mieszkańców,
- poprawę warunków mieszkaniowych,
- poprawę jakości środowiska,
- poprawę struktury społecznej,
- zwiększenie dostępności miejsca pracy,
- poprawę poziomu wykształcenia mieszkańców,
- poprawę wyposażenia w infrastrukturę społeczną i kulturalną.

XIII.3. Wskaźniki

Podstawowym celem monitoringu jest uzyskanie mierzalnych wyników progresji osiągnięcia celów Programu. Wymusza to opracowanie wskaźników agregujących na poziomie Programu wyniki realizacji poszczególnych działań przyjętych w Programie.

Rekomendowane wskaźniki monitoringowe, stanowiące podstawę oceny stopnia realizacji Programu, zamieszczone zostały w tabeli nr 22. Zestaw wskaźników powstał w ścisłej korelacji z listą działań przyjętych do realizacji w ramach Programu, niemniej jednak na etapie raportowania i monitorowania Programu dopuszcza się uzupełnienie listy wskaźników o narzędzia inne niż rekomendowane. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż nie zachodzi konieczność równoczesnego monitorowania wszystkich wskaźników – dobór narzędzi powinien być integralnie powiązany z typami projektów realizowanych w analizowanym okresie.

Punktem wyjścia dla monitorowania wskaźników w ramach Programu Rewitalizacji będzie moment przyjęcia Programu, stanowiący jednocześnie punkt „0” dla działań związanych z monitoringiem i ewaluacją. Wskaźniki będą monitorowane przyrostowo, przy czym poziomem bazowym będzie poziom „0”, nie zaś stan bazowy wskaźnika ustalony na dzień przyjęcia Programu. Taka metodologia pomiaru wskaźników umożliwia monitoring uwzględniający jedynie działania zrealizowane w ramach procesu rewitalizacji, nie zaś działania prowadzone w okresie wcześniejszym, w ramach innych przedsięwzięć.

Monitoring ilościowy będzie prowadzony na poziomie wskaźników podstawowych rozumianych jako produkty i rezultaty. Wskaźniki oddziaływania będą jedynie wskazywane

jako docelowe efekty jakościowe danego projektu/zadania, jak i całego Programu Rewitalizacji.

Tabela 22 Wskaźniki

Nazwa wskaźnika (jednostka)	Wartość bazowa	Wartość docelowa lub tendencja (wzrost/spadek)	Źródło danych
Priorytet Operacyjny I. Ożywienie obszaru rewitalizacji w ujęciu infrastrukturalno-przestrzennym			
Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	3	Urząd Gminy Krzyżanowice
Liczba nowo zagospodarowanych przestrzeni	0	9	Urząd Gminy Krzyżanowice
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	0	4	Urząd Gminy Krzyżanowice
Stopień redukcji PM10 [tony/rok]	0	0.59994	Urząd Gminy Krzyżanowice
Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych instalacji/nowych mocy wytwórczych wykorzystujących OZE [MWh/rok]	0	175.48900	Urząd Gminy Krzyżanowice
Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (obligatoryjny) [kWh/rok]	0	2013464.35000	Urząd Gminy Krzyżanowice
Zmniejszenie zużycia energii końcowej [GJ/rok]	0	5878.70000	Urząd Gminy Krzyżanowice
Priorytet Operacyjny II. Przeciwdziałanie migracji zarobkowej mieszkańców poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju gospodarczego			
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje	0	30	OPS
Liczba inicjatyw dotyczących rozwoju zawodowego osób z obszaru rewitalizacji	0	3	OPS
Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	0	10	OPS
Priorytet Operacyjny III. Zapobieganie zjawiskom marginalizacji, wykluczenia społecznego, eurosieroctwa i ubóstwa skoncentrowanym w granicach obszaru rewitalizacji			
Liczba osób objętych programem.	0	45	OPS
Liczba osób zagrożonych ubóstwem	0	30	OPS

lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi			
Liczba środowisk objętych programami aktywności lokalnej	0	3	OPS

Źródło: opracowanie własne

XIV. Opis projektów

Projekty rewitalizacyjne mają swoją specyfikę wynikającą z tego, iż ich celem nadrzędnym powinna być przede wszystkim poprawa sytuacji na obszarze rewitalizowanym. Poprzez poprawę sytuacji rozumiemy w pierwszej kolejności korzyści, jakie odnoszą mieszkańcy obszaru, na którym, zgodnie z diagnozą w ramach Programu Rewitalizacji, koncentrują się zjawiska kryzysowe na terenie gminy.

Pomysły na projekty rewitalizacyjne mogły zgłaszać wszystkie grupy, funkcjonujące w otoczeniu gminy - począwszy od instytucji miejskich, poprzez firmy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, na osobach prywatnych skończywszy. Pomysły musiały być jednak skonkretyzowane, przemyślane i przygotowane do uwzględnienia w Programie Rewitalizacji. Aby zapewnić możliwość skutecznej analizy porównawczej zgłoszonych projektów opracowano zestaw kryteriów oceny projektów rewitalizacyjnych, które zostały zamieszczone poniżej. Odrzucono projekty, które nie kwalifikowały się do ujęcia w Programie Rewitalizacji ze względu na brak wykonalności prawnej (np. ze względu na ograniczenia w dysponowaniu gruntami) lub finansowej (zbyt wysokie koszty lub koszty, które nie będą mogły zostać poniesione w horyzoncie czasowym objętym Programem).

Kryteria te przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 23 Kryteria oceny projektów rewitalizacji

Obszar kryterium	Kryterium
Formalne	Kompletność wstępnego opisu projektu
	Gotowość projektu do realizacji
	Wskazanie potencjalnych źródeł finansowania
	Zgłoszenie projektu przez podmiot / osobę go realizującą
	Wykonalność prawna i formalna projektu
	Wykonalność techniczna projektu
Strategiczne	Zgodność z celami PR
	Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy
	Trwałość rezultatów projektu
	Zakres oddziaływania projektu na beneficjentów obszaru rewitalizacji
	Oddziaływanie projektu na sferę społeczną, przestrzenną, lub gospodarczą
Komplementarności	Ilość stron procesu rewitalizacji zaangażowanych w przygotowanie projektu

Obszar kryterium	Kryterium
	Ilość stron procesu rewitalizacji zaangażowanych w realizację projektu
	Powiązanie projektu z innym projektem (projektami)

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie kryteriów projekty zostały przydzielone do trzech grup:

1. Projekty podstawowe (rewitalizacyjne), bez których proces rewitalizacji nie będzie możliwy do przeprowadzenia, projekty przedyskutowane z interesariuszami, które zostały wskazane do realizacji na obszarze rewitalizacji.
2. Projekty uzupełniające (rezerwowe) -dodatkowe przedsięwzięcia które zostaną przyjęte do realizacji po uzupełnieniu kryteriów formalnych i merytorycznych w późniejszym okresie.
3. Projekty, które ze względu na zbyt niską ocenę nie zostały włączone do realizacji.

XIV.1. Lista projektów głównych

Poniżej przedstawiono projekty, których realizacja pozwoli na przezwyciężenie stanu kryzysowego.

Tabela 24 Lista i opis projektów głównych, realizowanych w ramach PR

LP.	Obszar rewitalizacji	Lokalizacja	Nazwa zadania	Zakres zadania	Lat a realizacji	Podmiot realizujący	Wpływ projektu na zidentyfikowane problemy	Realizacja kierunków działania	Komplementarność	Wskaźniki	Monitorowanie
1	Tworków	ul. Parkowa	Adaptacja budynku byłej roszarni w celu utworzenia Centrum Usług Społecznych (CUS)	Projekt zakłada przebudowę, termomodernizację i remont budynku byłej roszarni w celu stworzenia obiektu umożliwiającego realizację projektów aktywizacji społecznej. Celem projektu skierowanego do mieszkańców Gminy Krzyżanowice jest reintegracja środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem osób korzystających ze wsparcia OPS. W CUS będą realizowane działania w zakresie organizacji czasu wolnego odpowiednich grup społecznych (od młodzieży po seniorów).	2019 - 2020	Gmina Krzyżanowice	Projekt zrealizowany będzie w centrum obszaru zdegradowanego – miejscowości Tworków. Jego realizacja pozwoli na utworzenie przestrzeni do skutecznej i efektywnej organizacji projektów, których Beneficjentami będą osoby dotknięte problemami społecznymi, zamieszkujące wskazany w Programie obszar. Dodatkowym atutem realizacji projektu jest jego lokalizacja – usytuowanie w centrum miejscowości oraz bezpośrednim sąsiedztwie Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Stacji Opieki Caritas – przyczyni	K2 – Ochrona lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego. K6 – Skuteczna polityka społeczna w celu przeciwdziałania wykluczeniu i patologiom, K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców,	Projekt infrastrukturalny realizowany ze środków EFRR jest przedsięwzięciem uzupełniającym i jest realizowany w powiązaniu z projektem EFS - utworzeniem programu aktywizacji społecznej. Projekt ma na celu zapewnienie warunków niezbędnych do realizacji projektu z EFS. Komplementarność opisanych projektów pozwoli na przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Projekt realizowany z EFS	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.	Sprawozdania z realizacji projektów, potoków zdawczych odbiorczy prac, raporty

							się to do zwiększenia dostępności realizowanych projektów społecznych.		nie mógłby zostać zrealizowany bez wcześniejszego zrealizowania projektu infrastrukturalnego, gdyż zapewni on niezbędną infrastrukturę.		
2	Tworów, Chałupki, Krzyżanowice	Gmina Krzyżanowice	Utworzenie Programu Aktywizacji Społecznej	Celem projektu jest stworzenie programu aktywizacji społecznej. Ma on na celu wsparcie osób zamieszkujących obszar rewitalizacji oraz obszary sąsiednie.	2019 - 2020	Gmina Krzyżanowice i OPS.	Projekt proponuje warsztaty oraz formy spędzania czasu wolnego, adresowane do osób w różnym wieku, a przeciwdziałające negatywnym następstwom zdiagnozowanych problemów społecznych. Przełoży się to na poprawę jakości życia mieszkańców, ich wzajemną integrację oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	K6 – Skuteczna polityka społeczna w celu przeciwdziałania wykluczeniu i patologiom, K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców, K9 – Przeciwdziałanie zjawiskom bierności zawodowej i bezrobocia.	Projekt jest bezpośrednio powiązany z projektem inwestycyjnym, polegającym na adaptacji budynku byłej roszarni na Centrum Usług Społecznych. Komplementarność obu projektów pozwoli na (realizowane w ramach EFRR i EFS) przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Niniejszy projekt, nie mógłby zostać zrealizowany bez realizacji projektu z EFRR.	Liczba osób objętych programem.	Listy obecności, dokumentacja ze spotkań, oświadczenia uczestników.
3	Tworów, Chałupki, Krzyżanowice	Chałupki, ul. Bogumińska	Utworzenie Centrum Kompetencji i Umiejętności Dorzecza Górnej Odry.	Projekt zakłada utworzenie w byłym budynku przejścia granicznego w Chałupkach Centrum Kompetencji i Umiejętności Dorzecza Górnej Odry. Projekt realizowany na obszarze	2019 - 2022	Gmina Krzyżanowice	Projekt zakłada kompleksową rewitalizację zarówno w aspekcie społecznym, jak i przestrzennym. Realizacja projektu przyczyni się do oddania do użytku publicznej obecnie zdegradowanego budynku byłego	K3 – Aktywizacja gospodarcza mieszkańców i promocja samozatrudnienia, K4 – Wykorzystanie położenia przygranicznego i atutów turystycznych na rzecz rozwoju	Projekt wykazuje komplementarność z licznymi, realizowanymi przez Gminę Krzyżanowice projektami transgranicznymi – w obecnej, jak i poprzednich perspektywach finansowych. Ze	-liczba osób korzystającej ze wspartej infrastruktury -liczba modernizowanych obiektów	sprawozdania z realizacji projektów, potoków zdawczo-odbiorczy prac, raporty, listy obecności, dokumentacja ze spotkań, oświadczenia

				rewitalizacji. Działania realizowane w ramach projektu to przedsięwzięcia zarówno inwestycyjne, jak i działania o charakterze społecznym. w obecnie nieużytkowanym budynku dawnego przejścia granicznego prowadzone będą działania mające na celu nabycie przez mieszkańców Gminy Krzyżanowice nowych kompetencji zawodowych – głównie na polach edukacji językowej, przedsiębiorczości oraz umiejętności prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Działania adresowane będą zarówno do dzieci, młodzieży, jak i osób dorosłych – absolwentów szkół wyższych, jak i osób trwale bezrobotnych.			przejścia granicznego, jak i pozwole na nabycie nowych kompetencji przez mieszkańców obszarów rewitalizowanych oraz im sąsiednich. Projekt stara się wykorzystać walory lokalizacji Gminy Krzyżanowice – jej transgraniczne położenie. Mieszkańcy nabywać będą kompetencję zwiększając ich atrakcyjność na transgranicznym rynku pracy. Przełoży się to na walkę z ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym.	przedsiębiorczości, K5 – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz aktywna polityka rynku pracy, K6 – Skuteczna polityka społeczna w celu przeciwdziałania wykluczeniu i patologiom, K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców, K9 – Przeciwdziałanie zjawiskom bierności zawodowej i bezrobocia.	względem na przygraniczny charakter Gminy Krzyżanowice prowadzi ona intensywną współpracę z Partnerami z Republiki Czeskiej. Kompetencje nabywane w planowanym do utworzenia centrum, przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności ich uczestników na transgranicznym rynku pracy. Równocześnie, nabywane kompetencje językowe (np. języka czeskiego) pozwolą na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.		uczestników.
4	Chałupki	ul. Szkolna 7	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Chałupkach	Projekt zakłada kompleksową termomodernizację, m.in. roboty budowlane, instalacyjne i elektryczne.	2018	Gmina Krzyżanowice	Projekt przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii cieplnej we wnioskowanym obiekcie. Pozwoli to na ograniczenia emisji zanieczyszczeń do	K1. – Poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczanie niskiej emisji,	Działania przewidziane w projekcie są komplementarne z Programem Ograniczenia Niskiej Emisji w Gminie Krzyżanowice.	-stopień redukcji PM10 -Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej - Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji	sprawozdania z realizacji projektów, potoków zdawczo-odbiorczy prac, raporty

							środowiska naturalnego.		Stanowi on kontynuację działań realizowanych na budynkach prywatnych. Działanie to stanowi następny etap ograniczania negatywnego wpływu funkcjonowania infrastruktury na środowisko.	projektu	
5	Chałupki	ul. Długa	Zagospodarowanie budynków bylej strażnicy w Chałupkach	Projekt zakłada zagospodarowanie i adaptację budynków bylej strażnicy w Chałupkach na cele społeczno-gospodarcze.	2019 - 2020	Gmina Krzyżanowice		Założenia: K3 – Aktywizacja gospodarcza mieszkańców i promocja samozatrudnienia, K4 – Wykorzystanie położenia przygranicznego i atutów turystycznych na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, K5 – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz aktywna polityka rynku pracy, K6 – Skuteczna polityka społeczna w celu przeciwdziałania wykluczeniu i patologiom, K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców, K9 – Przeciwdziałanie zjawiskom bierności zawodowej	Projekt ten, na etapie przygotowania materiałów do opracowania LPR'u, został wskazany przez mieszkańców gminy w czasie przeprowadzonej ankietyzacji. Realizacja tego projektu, stanowić będzie przejaw partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.	-liczba obiektów, w których wprowadzono nowe funkcje -liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury	sprawozdania z realizacji projektów, potoków zdawczo-odbiorczy prac, raporty

								i bezrobocia.			
6	Tworów	ul. Zamkowa	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Tworowie	Projekt zakłada kompleksową termomodernizację, m.in. roboty budowlane, instalacyjne i elektryczne.	2018	Gmina Krzyżanowice		K1. – Poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczanie niskiej emisji,	Działania przewidziane w projekcie są komplementarne z Programem Ograniczenia Niskiej Emisji w Gminie Krzyżanowice. Stanowi on kontynuację działań realizowanych na budynkach prywatnych. Działanie to stanowi następny etap ograniczania negatywnego wpływu funkcjonowania infrastruktury na środowisko.	stopień redukcji PM10 -Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej - Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu	
7	Tworów	ul. Parkowa	Termomodernizacja Centrum Kultury (GZOKSiT) w Tworowie	Projekt zakłada kompleksową termomodernizację, m.in. roboty budowlane, instalacyjne i elektryczne.	2019 - 2020	Gmina Krzyżanowice		K1. – Poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczanie niskiej emisji,	Działania przewidziane w projekcie są komplementarne z Programem Ograniczenia Niskiej Emisji w Gminie Krzyżanowice. Stanowi on kontynuację działań realizowanych na budynkach prywatnych. Działanie to stanowi następny etap ograniczania negatywnego wpływu funkcjonowania infrastruktury na środowisko.	-stopień redukcji PM10 -Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej - Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu	sprawozdania z realizacji projektów, potoków zdawczo-odbiorczy prac, raporty

8	Krzyżanowice	ul. Akacyjowa / Moniuszki	Zagospodarowanie terenu po dawnych zbiornikach wody w Krzyżanowicach	Zagospodarowanie terenu po byłych zbiornikach wody zapewni mieszkańcom odpowiednie miejsce na aktywne spędzenie czasu wolnego na świeżym powietrzu. Projekt zakłada zagospodarowanie przestrzeni poprzez m.in. wybudowanie siłowni zewnętrznej, montaż elementów zabawowych dla dzieci, nasadzenia, posadowienie ławek, itp. Realizacja projektu pozwoli na wspólne spędzenie czasu wolnego całych rodzin, integrację pokoleniową, wpłynie na jakość życia mieszkańców.	2017 - 2018	Gmina Krzyżanowice		K2. – Rewitalizacja terenów. Stworzenie miejsc aktywnego wypoczynku. K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców,	Projekt ten, na etapie przygotowania materiałów do opracowania LPR'u, został wskazany przez mieszkańców gminy w czasie przeprowadzonej ankietyzacji. Realizacja tego projektu, stanowić będzie przejaw partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.	liczba nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych	sprawozdania z realizacji projektów, potoków zdawczo-odbiorczy prac, raporty
9	Krzyżanowice	ul. Moniuszki	Zagospodarowanie terenu po dawnej kopalni piasku tzw. Sandgruba	Projekt zakłada zagospodarowanie terenu, posadowienie ławek, paleniska z przeznaczeniem na miejsce spotkań lokalnej społeczności. Realizacja projektu pozwoli na organizowanie plenerowych spotkań i imprez integrujących mieszkańców sołectwa Krzyżanowice. Realizacja projektu	2018 - 2020	Gmina Krzyżanowice		K2. – Rewitalizacja terenów. Stworzenie miejsc aktywnego wypoczynku. K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców,	Projekt ten, na etapie przygotowania materiałów do opracowania LPR'u, został wskazany przez mieszkańców gminy w czasie przeprowadzonej ankietyzacji. Realizacja tego projektu, stanowić będzie przejaw partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obszarów	-liczba nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych	sprawozdania z realizacji projektów, potoków zdawczo-odbiorczy prac, raporty

				pozwole na wspólne spędzenie czasu wolnego całych rodzin, integrację pokoleniową, wpłynie na jakość życia mieszkańców.					zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.		
10	Tworków, Chałupki, Krzyżanowice	Gmina Krzyżanowice	Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa.	Projekt zakłada zorganizowanie doradztwa specjalistycznego, w tym doradztwa prawnego, konsultacje psychologiczne, konsultacje edukatora ds. rozwoju osobistego, zorganizowanie warsztatów umiejętności psychospołecznych z elementami aktywizacji zawodowej, wsparcia indywidualnego (jobcoaching), kursów i szkoleń zawodowych.	2019 - 2020	Gmina Krzyżanowice i OPS.	Projekt proponuje warsztaty oraz formy spędzania czasu wolnego, adresowane do mieszkańców Gminy, a przeciwdziałające negatywnym następstwom zdiagnozowanych problemów społecznych. Przełoży się to na poprawę jakości życia mieszkańców, ich wzajemną integrację oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	K3 – Aktywizacja gospodarcza mieszkańców i promocja samozatrudnienia, K5 – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz aktywna polityka rynku pracy, K6 – Skuteczna polityka społeczna w celu przeciwdziałania wykluczeniu i patologiom, K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców, K9 – Przeciwdziałanie zjawiskom bierności zawodowej i bezrobocia.	Projekt jest bezpośrednio powiązany z projektem inwestycyjnym, polegającym na adaptacji budynku byłej roszarni na Centrum Usług Społecznych. Komplementarność obu projektów pozwoli na (realizowane w ramach EFRR i EFS) przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Niniejszy projekt, nie mógłby zostać zrealizowany bez realizacji projektu z EFRR.	Liczba osób objętych programem.	Listy obecności, dokumentacja ze spotkań, oświadczenia uczestników, sprawozdania z realizacji projektów
11	Tworków, Chałupki, Krzyżanowice	Gmina Krzyżanowice	Integracja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym	Projekt zakłada organizowanie indywidualnych spotkań w zakresie wsparcia psychologicznego, stworzenia warsztatów umiejętności psychospołecznych z elementami aktywizacji	2019 - 2021	Gmina Krzyżanowice i OPS.	Projekt proponuje warsztaty oraz formy spędzania czasu wolnego, adresowane do mieszkańców Gminy, a przeciwdziałające negatywnym następstwom zdiagnozowanych problemów	K3 – Aktywizacja gospodarcza mieszkańców i promocja samozatrudnienia, K5 – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz aktywna polityka rynku pracy, K6 – Skuteczna polityka społeczna	Projekt jest bezpośrednio powiązany z projektem inwestycyjnym, polegającym na adaptacji budynku byłej roszarni na Centrum Usług Społecznych. Komplementarność obu projektów	Liczba osób objętych programem.	Listy obecności, dokumentacja ze spotkań, oświadczenia uczestników, sprawozdania z realizacji projektów

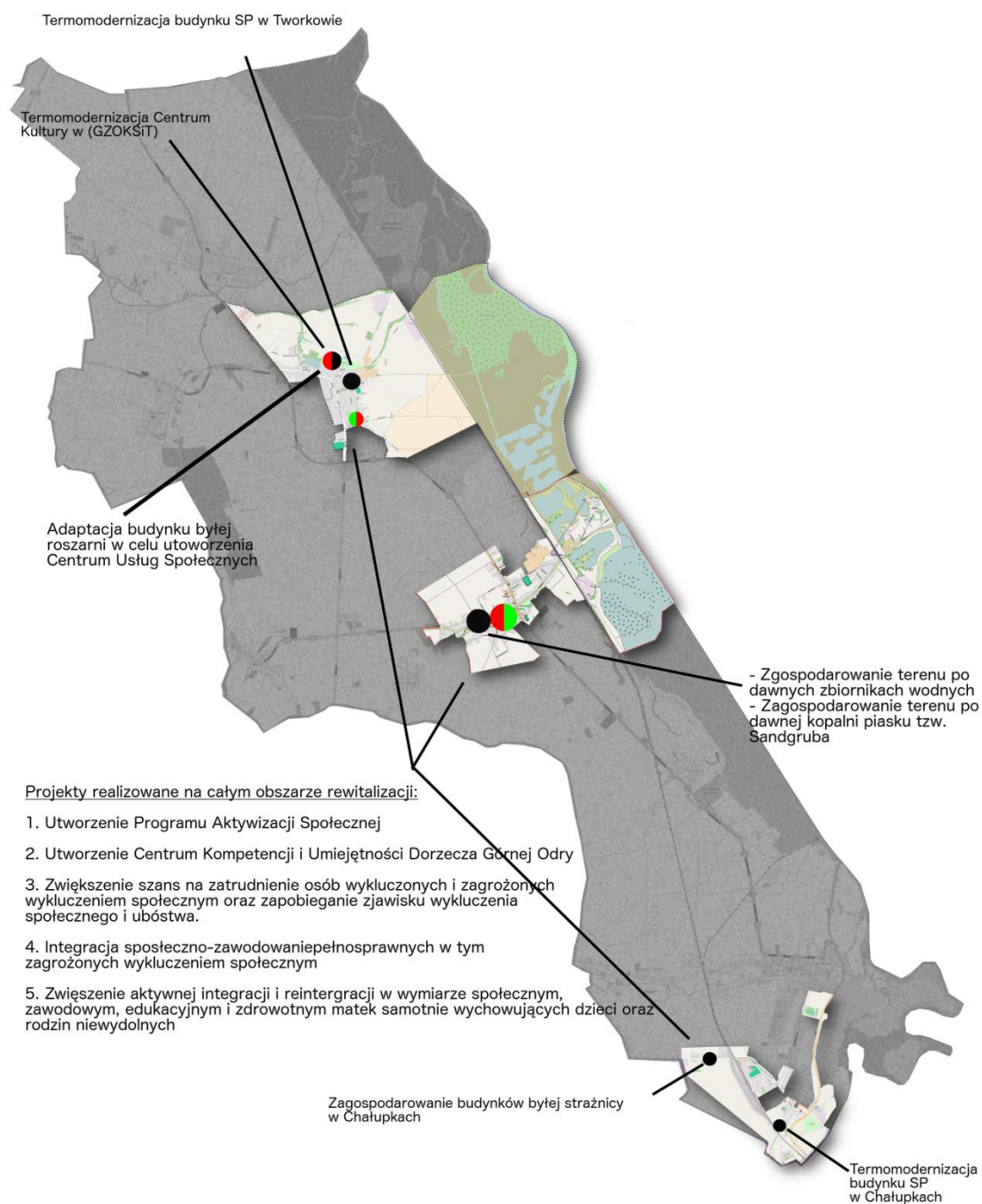
				zawodowej, organizowanie kursów i szkolenia podnoszących kwalifikacje zawodowe u osób niepełnosprawnych. Aktywne poszukiwanie pracy we współpracy z pośrednikiem pracy.			społecznych. Przełoży się to na poprawę jakości życia mieszkańców, ich wzajemną integrację oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	w celu przeciwdziałania wykluczeniu i patologiom, K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców, K9 – Przeciwdziałanie zjawiskom bierności zawodowej i bezrobocia.	pozwoli na (realizowane w ramach EFRR i EFS) przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Niniejszy projekt, nie mógłby zostać zrealizowany bez realizacji projektu z EFRR.		
12	Tworków, Chałupki, Krzyżanowice	Gmina Krzyżanowice	Zwiększenie aktywnej integracji i reintegracji w wymiarze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym matek samotnie wychowujących dzieci oraz rodzin niewydolnych	Projekt zakłada utworzenie grup edukacyjno-rozwojowych dla kobiet w ramach których organizowane będą spotkania z psychologiem, pedagogiem, lekarzem pediatrą, dietetykiem oraz zorganizowane wsparcie edukatora ds. wsparcia społecznego. Planuje się również utworzenie grup edukacyjnych dla rodziców „relacji rodzic-dziecko” oraz terapia rodzin – praca nad poprawą funkcjonowania rodziny.	2020 - 2022	Gmina Krzyżanowice i OPS.	Projekt proponuje warsztaty oraz formy spędzania czasu wolnego, adresowane do mieszkańców Gminy, a przeciwdziałające negatywnym następstwom zdiagnozowanych problemów społecznych. Przełoży się to na poprawę jakości życia mieszkańców, ich wzajemną integrację oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	K3 – Aktywizacja gospodarcza mieszkańców i promocja samozatrudnienia, K5 – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz aktywna polityka rynku pracy, K6 – Skuteczna polityka społeczna w celu przeciwdziałania wykluczeniu i patologiom, K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców, K9 – Przeciwdziałanie zjawiskom bierności zawodowej i bezrobocia.	Projekt jest bezpośrednio powiązany z projektem inwestycyjnym, polegającym na adaptacji budynku byłej roszarni na Centrum Usług Społecznych. Komplementarność obu projektów pozwoli na (realizowane w ramach EFRR i EFS) przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Niniejszy projekt, nie mógłby zostać zrealizowany bez realizacji projektu z EFRR.	Liczba osób objętych programem.	Listy obecności, dokumentacja ze spotkań, oświadczenia uczestników, sprawozdania z realizacji projektów

Źródło: opracowanie własne

XIV.2. Lokalizacja projektów

Na poniższej mapie zaznaczono lokalizację projektów na obszarze rewitalizacji. Dla projektów odnoszących się swoim zakresem do całego obszaru gminy, lokalizację oznaczono według siedziby instytucji wiodącej w realizacji projektu.

Mapa 12 Lokalizacja projektów na mapie

Źródło: opracowanie własne

XIV.3. Źródła finansowania projektów głównych

Tabela 25 Źródła finansowania

LP	Tytuł	Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł]						
		Program	Działanie/Poddziałanie	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	pochodzące z innych źródeł	Suma
1	Adaptacja budynku byłej roszarni w celu utworzenia Centrum Usług Społecznych	RPO WSL 2014 - 2020	10.3.3	534.750,00 zł	-	3.030.250,00 zł	-	3.565.000,00 zł
2	Utworzenie Programu Aktywizacji Społecznej	RPO WSL	9.2.2.	do ustalenia	-	85%	-	X
3	Utworzenie Centrum Kompetencji i Umiejętności Dorzecza Górnej Odry.	Interreg V – a Republika Czeska – Polska 2014- 2020	OP 3	506.695,14 zł	-	2.871.272,46 zł	-	3.377.967,60 zł
4	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Chałupkach	RPO WSL 2014- 2020	4.3.2	645.400,00 zł	-	1.509.600,00 zł		2.155.000,00 zł
5	Zagospodarowanie budynków byłej strażnicy w Chałupkach	RPO WSL 2014- 2020	10.3	450.000,00 zł	-	2.550.000,00 zł		3.000.000,00 zł

LP	Tytuł	Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł]						
		Program	Działanie/Poddziałanie	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	pochodzące z innych źródeł	Suma
6	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Tworkowie	RPO WSL 2014-2020	4.3.2	1.000.000,00 zł	-	1.246.000,00 zł		2.245.000,00 zł
7	Termomodernizacja Centrum Kultury (GZOKSiT) w Tworkowie	RPO WSL 2014-2020	4.3	79.500,00 zł	-	450.500,00 zł		530.000,00 zł
8	Zagospodarowanie terenu po dawnych zbiornikach wody w Krzyżanowicach	Budżet gminy	-	52.000 zł	-	-		52.000,00 zł
9	Zagospodarowanie terenu po dawnej kopalni piasku tzw. Sandgruba	Interreg V-A 2014-2020,	Oś 2	18.000,00 zł		102.000,00 zł		120.000,00 zł
10	Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstw.	RPO WSL 2014-2020	9.1.	22.605,00 zł	-	128.095,00 zł	-	150.700,00 zł

LP	Tytuł	Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł]						
		Program	Działanie/Poddziałanie	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	pochodzące z innych źródeł	Suma
11	Integracja-społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym	RPO WSL 2014-2020	9.1.	24.000,00 zł	-	136.000,00 zł	-	160.000,00 zł
12	Zwiększenie aktywnej integracji i reintegracji w wymiarze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym matek samotnie wychowujących dzieci oraz rodzin niewydolnych	RPO WSL 2014-2020	9.1.	27.450,00 zł	-	155.550,00 zł	-	183.000,00 zł
	Łącznie			3.360.400,14	-	12.179.267,46	-	15.538.667,60

Źródło: opracowanie własne

Planując działania, które uwzględnione zostały w programie rewitalizacji, wzięto pod uwagę ich komplementarność przejawiającą się zarówno w ujęciu tematycznym (działania o charakterze społecznym, infrastrukturalnym i gospodarczym), jak i przestrzennym (działania zlokalizowane na całym obszarze rewitalizacji). Należy podkreślić, iż wyłącznie spójna i kompleksowa realizacja całości działań jest w stanie wygenerować pożądane efekty i przyczynić się do osiągnięcia zakładanych celów. Podejście punktowe (skupienie działań na niewielkim obszarze) lub fragmentaryczne pod względem zakresu (np. zawężenie działań do projektów infrastrukturalnych) uniemożliwi osiągnięcie kluczowego celu programu, jakim jest neutralizacja problemów społecznych w granicach obszaru rewitalizacji i zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy.

XIV.4. Lista projektów uzupełniających (rezerwowych)

Kolejną listę projektów stanowią projektu rezerwowe. Przedstawiono je w poniższej tabeli.

Tabela 26Lista projektów uzupełniających (rezerwowych) Programu Rewitalizacji

L. p	Nazwa projektu	Opis projektu	Podmiot realizujący/zgłaszający	Lokalizacja działań	Sfera
1.	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Bieńkowicach	Projekt zakłada kompleksową termomodernizację, m.in. roboty budowlane, instalacyjne i elektryczne. Działania przewidziane w projekcie są komplementarne z Programem Ograniczenia Niskiej Emisji w Gminie Krzyżanowice. Stanowi on kontynuację działań realizowanych na budynkach. Mimo, iż działanie leży poza obszarem rewitalizacji to stanowi ono następny etap ograniczania negatywnego wpływu funkcjonowania infrastruktury na środowisko i jest ściśle powiązany z pozostałymi projektami w zakresie Ograniczenia Niskiej emisji na terenie Gminy Krzyżanowice. Przedmiotowy projekt będzie wpływał między innymi na stopień redukcji PM10 na terenie całej gminy Krzyżanowice, również tereny rewitalizacji.	Gmina Krzyżanowice	Bieńkowice ul. Szkolna	społeczna, środowiska

L. p	Nazwa projektu	Opis projektu	Podmiot realizujący/zgłaszający	Lokalizacja działań	Sfera
2.	Utworzenie Muzeum Dorzecza Górnej Odry	Projekt zakłada utworzenie w byłym budynku przejścia granicznego w Chałupkach Muzeum Dorzecza Górnej Odry. Działania realizowane w ramach projektu to przedsięwzięcia dążące do wyeksponowania i udostępnienia bogatych walorów przyrodniczych jak najszerzszemu gronu odbiorców. w zrewitalizowanym budynku będą odbywały się lekcje przyrody, wystawy, ekspozycje, powstanie biblioteka tematyczna z ekspozycją książek i mini czytelnia. Zaplanowane działania pozwolą na wykorzystanie ogromnego potencjału przyrodniczego, podniesiona zostanie aktywność społeczna i jakość życia mieszkańców. Ponadto projekt przyczyni się także do rozwoju usług turystycznych i około turystycznych. Projekt realizowany jest na obszarze zdegradowanym jednakże zasięg oddziaływania obejmuje nie tylko najbliższe otoczenie ale również całą gminę a co za tym idzie wpływa korzystanie na obszar rewitalizacji a przede wszystkim zdiagnozowane problemy w sferze społecznej przejawiające się brakiem tożsamości lokalnej. Przedmiotowy projekt wpłynie korzystnie na realizację kierunków działania m.in. tj.: K2 – Ochrona lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego. K7 – Budowanie tożsamości lokalnej,	Gmina Krzyżanowice	Chałupki, Ul. Bogumińska, budynek byłego przejścia granicznego	społeczna, przestrzenna, funkcjonalna, gospodarcza

L. p	Nazwa projektu	Opis projektu	Podmiot realizujący/zgłaszający	Lokalizacja działań	Sfera
		K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców			
3.	Wsparcie fizycznego rozwoju dzieci i młodzieży – organizacja działań integrujących środowiska	Projekt zakłada organizację działań o charakterze sportowym, m.in.: zawodów pływackich, rozgrywek sportowych, turniejów gier dla dzieci pochodzących z rodzin będących w trudnej sytuacji ekonomicznej. Realizacja przedmiotowych działań będzie możliwa dzięki modernizacji gminnego basenu w Tworkowie oraz budowie nowej hali sportowej w Krzyżanowicach. Zasięg oddziaływania działań miękkich obejmuje nie tylko najbliższe otoczenie, ale również całą gminę a co za tym idzie wpływa korzystanie na obszar rewitalizacji a przede wszystkim zdiagnozowane problemy w sferze społecznej przejawiające się brakiem miejsc rekreacyjno – wypoczynkowych na terenie gminy, czy też aktywnością społeczności. Mimo iż projekt nie jest realizowany bezpośrednio na terenie rewitalizacji z jego efektów będą mogły korzystać osoby z obszaru rewitalizacji, co wpłynie korzystnie na realizację kierunków działania m.in. tj.: K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców	Gmina Krzyżanowice	Gmina Krzyżanowice, Tworków, Krzyżanowice	społeczna, przestrzenna, funkcjonalna
4.	Szlakiem rodów Eichendorffów, Rothschildów i Reischwitzerów	Tworzenie i promocja nowych szlaków turystycznych poprzez promocję walorów historycznych i turystycznych gminy Krzyżanowice. Realizacja przedmiotowych działań będzie możliwa dzięki	Gmina Krzyżanowice	Gmina Krzyżanowice, Tworków	społeczna, gospodarcza, przestrzenna, funkcjonalna

L. p	Nazwa projektu	Opis projektu	Podmiot realizujący/zgłaszający	Lokalizacja działań	Sfera
		rewitalizacji/adaptacji byłego budynku roszarni w Tworkowie z przeznaczeniem na kompleksowe centrum turystyczne. Przedmiotowy projekt stanowi uzupełnienie działań wskazanych w projekcie pn. "Adaptacja budynku byłej roszarni w celu utworzenia Centrum Usług Społecznych" Ze względu na ogólny charakter projektu z jego efektów będą mogli korzystać wszyscy mieszkańcy gminy jednakże głównie jest on skierowany do mieszkańców obszarów rewitalizacji. Projekt wpłynie jest spójny z wyznaczonymi kierunkami tj.: wpłynie korzystnie na realizację celów m.in. tj.: K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8 – Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców			
5.	Rewitalizacja zabytkowej bramy i muru otaczającego Pałac Lichnowskich w Krzyżanowicach	Projekt zakłada przebudowę i adaptację budynku bramnego, renowację zabytkowej bramy wjazdowej i muru otaczającego Pałac Lichnowskich w Krzyżanowicach. Pałac usytuowany jest w centralnej części Krzyżanowic, przy ul. Kolejowej. z uwagi na zły stan techniczny, zabytek wymaga kompleksowej rewitalizacji. Zaplanowane działania pozwolą na wykorzystanie ogromnego potencjału historycznego, wpłyną na rozwój turystyki, poprawią wizerunek wsi, jakość życia mieszkańców oraz	Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Maryi Nieustającej Pomocy w Krzyżanowicach, Gmina Krzyżanowice	Krzyżanowice, ul. Kolejowa	społeczna, przestrzenna, funkcjonalna,

L. p	Nazwa projektu	Opis projektu	Podmiot realizujący/zgłaszający	Lokalizacja działań	Sfera
		bezpieczeństwo ruchu drogowego, usytuowanego na skrzyżowaniu Drogi Krajowej z Drogą Powiatową, zabytku. Projekt realizowany jest na obszarze zdegradowanym w bliskim położeniu obszaru rewitalizacji. Ze względu na ogromny potencjał historyczny obiektu jego realizacja pozwoli zarówno podnieść atrakcyjność turystyczną gminy jak również może pośrednio wpłynąć na przyszły rozwój gospodarczy, co w kontekście roli bezrobocia w sferze społecznej jest niezmiernie istotne. Realizacja projektu jest zgodna z wyznaczonymi kierunkami działania tj.: K4 – Wykorzystanie położenia przygranicznego i atutów turystycznych na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, K7 – Budowanie tożsamości lokalnej, K8–Aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców.			

Źródło: opracowanie własny

XV. Komplementarność

Zapewnienie komplementarności poprzez zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami jest kluczowym czynnikiem wpływającym na efektywne i trwałe wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

Jak wskazuje poniższa tabela projekty realizowane przez gminy pochodziły z różnych źródeł m.in.: programów UE, środków własnych, WFOŚiGW.

Podejmowane działania dotyczyły głównie strefy społecznej w aspekcie bezrobocia jak również ukierunkowane były na ochronę środowiska (działania termomodernizacyjne oraz wymiana źródeł ciepła) oraz zagospodarowania przestrzennego.

Projekty wskazane poniżej są komplementarne do przedsięwzięć ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Krzyżanowice do roku 2023. Zadania ujęte jako rewitalizacyjne oddziałują na siebie oraz tworzą synergię do zadań wskazanych w tabeli poniżej.

Tabela 27 Projekty komplementarne

	Zaangażowane podmioty	Lata realizacji	Wartość [zł]	Źródło finansowania	Opis projektu i zgodność z celami rewitalizacji wykazana poprzez komplementarność względem wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
Twoja szansa	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Katowicach, Centrum Kształcenia Zawodowego Racibórz, Illustro Opole, współpraca z PUP Racibórz, osoby prywatne zawarto umowy zlecenia (doradca zawodowy, psycholog, lekarz, pielęgniarka),	2008-2015	937 379,11	Środki własne, EFS, BP	Działania projektu pozostają komplementarne z planowanymi do realizacji projektami: „Utworzenie programu aktywizacji społecznej”, „Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa” „Integracja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym”, „Zwiększenie aktywnej integracji i reintegracji w wymiarze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym matek samotnie wychowujących dzieci oraz rodzin niewydolnych”.
Drugiemu człowiekowi	OKZ ZDZ, Illustro,	2016-2017	285 070,26 zł	EFS, Środki własne	Aktywna integracja osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nabycie, poszerzenie lub zmiana kwalifikacji zawodowych, zwiększenie aktywności zawodowej i umiejętności poruszania się po rynku pracy.
Przeciwdziałanie wykluczeniu	Gmina Krzyżanowice	2012-2015	7 700.000,00	Europejski Fundusz Rozwoju	Zapewnienie mieszkańcom Gminy Krzyżanowice zagrożonym wykluczeniem cyfrowym spowodowanym trudną sytuacją

cyfrowemu w Gminie Krzyżanowice				Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, w ramach działania 8.3 "Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion" osi priorytetowej 8. "Społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki".	materialną lub niepełnosprawnością, dostępu do Internetu oraz wiedzy i umiejętności potrzebnych do praktycznego korzystania z niego. Działania projektu pozostają komplementarne z planowanymi do realizacji projektami: „Utworzenie programu aktywizacji społecznej”, „Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa” „Integracja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym”, „Zwiększenie aktywnej integracji i reintegracji w wymiarze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym matek samotnie wychowujących dzieci oraz rodzin niewydolnych”.
Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących przy ul. Łąkowej 12 w Krzyżanowicach	Gmina Krzyżanowice	2009	1.400.000,00	WFOŚiGW	Przedmiotem projektu były następujące prace: remont kotłowni, wykonanie izolacji termicznych, wymiana źródła ciepła i aparatów grzewczych, wymiana zniszczonej stolarki okiennej i drzwiowej, izolacje piwnic, ocieplenie ścian oraz dodatkowe roboty zagospodarowania terenu i remonty wewnątrz. Komplementarność pomiędzy tą inwestycją a przedmiotowym projektem ma charakter funkcjonalny - oba przedsięwzięcia związane były z poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza w tym zmniejszenie niskiej emisji. Działania projektu są komplementarne ze wszystkimi projektami inwestycyjnymi, zakładającymi zwiększenie efektywności energetycznej infrastruktury komunalnej.
Termomodernizacja budynku przedszkola w Krzyżanowicach przy ul. Wyzwolenia 1	Gmina Krzyżanowice	2010	500.000,00	WFOŚiGW	Przedmiotem projektu były następujące prace: remont kotłowni, wykonanie izolacji termicznych, wymiana źródła ciepła i aparatów grzewczych, wymiana zniszczonej stolarki okiennej i drzwiowej, izolacje piwnic, ocieplenie ścian oraz dodatkowe roboty zagospodarowania terenu i remonty wewnątrz. Komplementarność pomiędzy tą inwestycją a przedmiotowym projektem ma charakter funkcjonalny - oba przedsięwzięcia związane były z poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza w tym zmniejszenie niskiej emisji. Działania projektu są komplementarne ze wszystkimi projektami inwestycyjnymi, zakładającymi zwiększenie efektywności energetycznej infrastruktury

					komunalnej.
Termomodernizacja budynku przedszkola w Tworkowie przy ul. Polnej 3	Gmina Krzyżanowice	2011	850.000,00	WFOŚiGW	Przedmiotem projektu były następujące prace: remont kotłowni, wykonanie izolacji termicznych, wymiana źródła ciepła i aparatów grzewczych, wymiana zniszczonej stolarki okiennej i drzwiowej, izolację piwnic, ocieplenie ścian oraz dodatkowe roboty zagospodarowania terenu i remonty wewnątrz. Komplementarność pomiędzy tą inwestycją a przedmiotowym projektem ma charakter funkcjonalny - oba przedsięwzięcia związane były z poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza w tym zmniejszenie niskiej emisji. Działania projektu są komplementarne ze wszystkimi projektami inwestycyjnymi, zakładającymi zwiększenie efektywności energetycznej infrastruktury komunalnej.
Termomodernizacja budynku przedszkola w Chałupkach, w którym mieści się Ośrodek Zdrowia i garaż OSP	Gmina Krzyżanowice	2012	520.000,00	WFOŚiGW	Przedmiotem projektu były następujące prace: remont kotłowni, wykonanie izolacji termicznych, wymiana źródła ciepła i aparatów grzewczych, wymiana zniszczonej stolarki okiennej i drzwiowej, izolację piwnic, ocieplenie ścian oraz dodatkowe roboty zagospodarowania terenu i remonty wewnątrz. Komplementarność pomiędzy tą inwestycją a przedmiotowym projektem ma charakter funkcjonalny - oba przedsięwzięcia związane były z poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza w tym zmniejszenie niskiej emisji. Działania projektu są komplementarne ze wszystkimi projektami inwestycyjnymi, zakładającymi zwiększenie efektywności energetycznej infrastruktury komunalnej.
Termomodernizacja budynku przedszkola przy ulicy raciborskiej 70 w Bieńkowicach, w którym znajduje się OSP	Gmina Krzyżanowice	2012-2014	688.000,00	WFOŚiGW	Przedmiotem projektu były następujące prace: remont kotłowni, wykonanie izolacji termicznych, wymiana źródła ciepła i aparatów grzewczych, wymiana zniszczonej stolarki okiennej i drzwiowej, izolację piwnic, ocieplenie ścian oraz dodatkowe roboty zagospodarowania terenu i remonty wewnątrz. Komplementarność pomiędzy tą inwestycją a przedmiotowym projektem ma charakter funkcjonalny - oba przedsięwzięcia związane były z poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza w tym zmniejszenie niskiej emisji. Działania projektu są komplementarne ze wszystkimi projektami inwestycyjnymi, zakładającymi zwiększenie efektywności energetycznej infrastruktury komunalnej.
Modernizacja kotłowni wraz z montażem instalacji	Gmina Krzyżanowice	2014	59.000,00	WFOŚiGW	Przedmiotem projektu były następujące prace: Wymiana palnika olejowego na palnik gazowy wraz z robotami elektrycznymi, ogólnobudowlanymi i demontażowymi

solarnej w przedszkolu w Zabełkowie przy ul. Rymera 7					w obrębie źródła ciepła. Zakup i montaż urządzeń technologicznych: instalacji solarnej, wyposażonej w kolektory słoneczne wraz z robotami elektrycznymi, ogólnobudowlanymi i demontażowymi w obrębie instalacji solarnej oraz licznikiem ciepła. Komplementarność pomiędzy tą inwestycją a przedmiotowym projektem ma charakter funkcjonalny - oba przedsięwzięcia związane były z poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza w tym zmniejszenie niskiej emisji. Działania projektu są komplementarne ze wszystkimi projektami inwestycyjnymi, zakładającymi zwiększenie efektywności energetycznej infrastruktury komunalnej.
Termomodernizacje Ośrodków Zdrowia w Krzyżanowicach i w Tworkowie	Gmina Krzyżanowice	2012	1.000.000,00	WFOŚiGW	Przedmiotem projektu były prace termomodernizacyjne w obu obiektach. Komplementarność pomiędzy tą inwestycją a przedmiotowym projektem ma charakter funkcjonalny - oba przedsięwzięcia związane były z poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza w tym zmniejszenie niskiej emisji. Działania projektu są komplementarne ze wszystkimi projektami inwestycyjnymi, zakładającymi zwiększenie efektywności energetycznej infrastruktury komunalnej.
Zagospodarowanie centrum wsi Krzyżanowice poprzez rekonstrukcję deptaku – łącznika ul. Głównej z Moniuszki. Obejmujące budowę i przebudowę jezdni i chodników z elementami starobruku.	Gmina Krzyżanowice	2011	603.000,00	PROW 2007 - 2013	Projekt zakładał rewitalizację historycznego traktu – Alei Lichnowskiego. Ciąg komunikacyjny został odtworzony zgodnie z jego dawnym wyglądem – zostało to zrealizowane dzięki użyciu starobruku. Działania projektu są komplementarne do: „adaptacja budynku byłej roszarni w celu utworzenia Centrum Usług Społecznych”, „Utworzenie Centrum Kompetencji i Umiejętności Dorzecza Górnej Odry”, „Zagospodarowanie terenu po dawnych zbiornikach wody w Krzyżanowicach”, „Zagospodarowanie terenu po dawnej kopalni piasku tzw. Sandgruba”.
Zagospodarowanie terenu wokół historycznego źródła w Tworkowie.	Gmina Krzyżanowice	2009	12.000,00	PROW 2007 - 2013	W wyniku realizacji projektu odtworzono naturalne zlewisko zabytkowego źródła usytuowanego w parku przylegającym do zabytkowych ruin pałacu. Działania projektu są komplementarne do: „adaptacja budynku byłej roszarni w celu utworzenia Centrum Usług Społecznych”, „Utworzenie Centrum Kompetencji i Umiejętności Dorzecza Górnej Odry”, „Zagospodarowanie terenu po dawnych zbiornikach wody w Krzyżanowicach”, „Zagospodarowanie terenu po dawnej kopalni piasku tzw. Sandgruba”.
Z Europassem do Europy	Gmina Krzyżanowice	2009-2011	1.060.000,00	Europejski Fundusz Społeczny w ramach	Celem projektu było zwiększenie szans edukacyjnych uczniów i zapewnienie im równego startu w przyszłość oraz wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej

				POKL. Priorytet: IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach Działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty Poddziałanie: 9.1.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych	szkół poprzez opracowanie i wdrożenie programu rozwojowych ukierunkowanych na wzrost kompetencji kluczowych, zagospodarowanie czasu wolnego, motywacja do aspiracji edukacyjnych i zawodowych, zapobieganie patologiom i wzrost innowacyjności metod kształcenia. Działania projektu pozostają komplementarne z planowanymi do realizacji projektami: „Utworzenie programu aktywizacji społecznej”, „Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa” „Integracja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym”, „Zwiększenie aktywnej integracji i reintegracji w wymiarze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym matek samotnie wychowujących dzieci oraz rodzin niewydolnych”.
--	--	--	--	--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: dane Urzędu Gminy Krzyżanowice

Działania ukierunkowane na źródła finansowania pochodzące ze środków EFRR muszą zawierać kontynuację działań w obszarze społecznym. Zapewnienie komplementarności pomiędzy projektowej skutkować będzie lepszym i efektywniejszym wykorzystaniem pozyskanych środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

Wspieranie działań z EFRR ma charakter uzupełniający i możliwe jest do realizacji jedynie w powiązaniu z działaniami realizowanymi z EFS, które pełnią rolę wiodącą, co potwierdza tabela poniżej.

Tabela 28 Komplementarność między projektami finansowanymi z EFRR a EFS

Projekt finansowany z EFRR	Projekt społeczny (realizowany w ramach powiązania działań realizowanych z EFS)
----------------------------	--

Adaptacja budynku byłej roszarni w celu utworzenia Centrum Usług Społecznych (CUS)	Utworzenie Programu Aktywizacji Społecznej
	Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa. Integracja-społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym
	Zwiększenie aktywnej integracji i reintegracji w wymiarze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym matek samotnie wychowujących dzieci oraz rodzin niewydolnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: dane Urzędu Gminy Krzyżanowice

XV.1. Komplementarność przestrzenna

Obszar zdegradowany i obszar do rewitalizacji gminy Krzyżanowice został wyznaczony na podstawie wyników przeprowadzonej analizy wskaźnikowej przedstawionej w pkt. VIII. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.* Wyniki tych badań zostały wzbogacone także o opinie interesariuszy zebrane w ramach konsultacji społecznych.

Dzięki powyższym działaniom trafność wybory projektów wskazanych w tabeli nr 24 na obszarze do rewitalizacji jest wysoka. Wybrane projektu odpowiadają wyznaczonym problemom oraz skupiają się na obszarze rewitalizacji lub są z nim powiązane jak również oddziałują na społeczność wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Przedmiotowa komplementarność została zapewniona dzięki realizacji projektów na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, co stanowi odpowiedź na zdiagnozowane problemy mieszkańców obszaru.

Projekty dotyczą głównie rewitalizacji terenów zielonych, zagospodarowania infrastruktury publicznej na potrzeby realizacji działań ukierunkowanych na podniesienie aktywności lokalnej społeczności.

Zaplanowane działania rewitalizacyjne będzie zapobiegać rozwojowi obecnych oraz przyszłych problemów występujących na obszarze do rewitalizacji.

XV.2. Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa w Programie Rewitalizacji została zapewniona poprzez uwzględnienie w całym procesie rewitalizacji zjawisk kryzysowych odnoszących się do wszystkich wymiarów odnowy przestrzeni gminy, tj. wymiaru społecznego, gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego i środowiskowego. Wybrane działania uwzględniają w sposób ciągły

zapewnienie procesów ponownego zagospodarowania wybranych obszarów oraz wdrożenie działań społecznych i gospodarczych. Poszczególne działania są ze sobą wzajemnie powiązane, co zostało wskazane w tabeli nr.27., a także wzajemnie się dopełniają. Wszystkie odnoszą się do zapewnienia kompleksowego przeciwdziałania zaistniałym problemom, w tym przede wszystkim zdiagnozowanym problemom społecznym w zakresie bezrobocia. Projekty realizują wyznaczone kierunki działania, które przyczynia się do niwelowania zjawisk kryzysowych. Przedsięwzięcia zawarte w dokumencie dotyczą zarówno rozwoju osobistego, jak i zawodowego mieszkańców, podnosząc tym samym wartość kapitału ludzkiego, a także działania integracyjne budujące kapitał społeczny w obszarze rewitalizacji. Planowane działania zmierzają również do wykorzystania potencjału przestrzeni publicznej, terenów zielonych na cele społeczne. Ich celem jest wzrost potencjału lokalnej tożsamości oraz integracji społecznej.

XV.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna została zapewniona poprzez możliwość współpracy różnych podmiotów działających na rzecz realizacji procesu rewitalizacji i poprawy negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizowanym m.in. mieszkańców, przedsiębiorców i organizacje pozarządowe/społeczne. Zgodnie z założeniami każdy interesariusz może stać się partnerem programu rewitalizacji, dlatego też na każdym etapie prac związanych z rewitalizacją zapewniono dostęp do danych i informacji na temat realizacji założeń programu. Szczegółowe działania wskazano pkt. XIII przedmiotowego dokumentu. Działania informacyjne prowadzone są za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Krzyżanowice tj. www.krzyzanowice.pl oraz spotkań konsultacyjnych. Dzięki temu zainteresowane podmioty mają szansę aktywnie uczestniczyć w realizacji poszczególnych zadań oraz zgłaszać zadania usprawniające realizację procesu rewitalizacji

XV.4. Komplementarność międzyokresowa

Jak wynika z danych zawarty w tabeli nr 27 Lokalny programy Rewitalizacji gminy Krzyżanowice zapewnia zachowanie ciągłości programowej. Przedsięwzięcia podnajmowane w poprzedniej perspektywnie finansowania będą kontynuowane oraz pogłębiane w ramach obecnie zdiagnozowanych problemów. Gmina Krzyżanowice realizując założenia przedstawione w przedmiotowym dokumencie będzie wykorzystywać doświadczenie nabyte w ramach realizowanych projektów.

XV.5. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania przedmiotowego dokumentu do roku 2023 została zapewniona w ramach poszczególnych projektów. w pkt.X.IV. Opis projektów w ramach każdego z projektów wykazano możliwe źródła finansowania oraz przewidziano wykorzystanie funduszy publicznych wspólnotowych (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych), publicznych krajowych oraz prywatnych. Jak wskazano w tabeli nr. 25. Program rewitalizacji w pierwszej kolejności zakłada wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji.

XVI. Nawiązania do dokumentów strategicznych

Niniejszy Program Rewitalizacji jest ściśle powiązany zarówno z dokumentami strategicznymi o charakterze nadrzędnym, zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym. Jest on także spójny z dokumentami lokalnymi o charakterze komplementarnym. Rewitalizacja rozumiana jest jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych częściach gmin, przyczyniający się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego i do ożywienia gospodarczego. Rozwój gminy wykorzystanie tkwiącego w nich potencjału są nierozdzielnie związane z potrzebą rewitalizowania obszarów zdegradowanych, dotkniętych problemami społecznymi i gospodarczymi. w konsekwencji, zgodnie z zasadą spójności, priorytety zdefiniowane w Programie Rewitalizacji Gminy Krzyżanowice są zbieżne z kluczowymi celami nakreślonymi w dokumentach strategiczno-planistycznych o zasięgu ogólnokrajowym, regionalnym oraz lokalnym.

XVI.1. Strategia Rozwoju Gminy Krzyżanowice oraz Plan zagospodarowania przestrzennego

Aktualnie gmina Krzyżanowice jest objęta MPZP w granicach administracyjnych z wyłączeniem terenu planowanego zbiornika retencyjnego „Racibórz Dolny”. Oznacza to, że możliwe jest wykorzystanie przestrzeni przy uwzględnieniu określonych granic terenów wydzielonych na funkcje społecznie i gospodarcze.

Zgodnie z zapisami „Strategii Rozwoju Gminy Krzyżanowice do roku 2015” przyjęto wizję Gminy (*Uchwała Nr 0007.XI.55.2015 Rady Gminy Krzyżanowice z dnia 29.09.2015 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzyżanowice*), która wyznacza strategiczny cel dla wszystkich działań podejmowanych przez samorząd.

W wyniku analiz zostały ustalone następujące priorytety strategiczne rozwoju gminy Krzyżanowice:

1. Atrakcyjność inwestycyjna, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz rynek pracy,
2. Turystyka i rekreacja (oferta wewnętrzna i zewnętrzna),
3. Nowoczesne rolnictwo,
4. Ład przestrzenny, ekologia i infrastruktura,
5. Usługi społeczne (oświata, zdrowie kultura i opieka dla starszych),

Sprawna i kompetentna administracja. Ten priorytet został określony jako obszar uniwersalnych działań odnoszących się do każdego z wskazanych wcześniej priorytetów i dzięki swej realizacji wspierających każdy z określonych obszarów.

Wizja rozwoju gminy definiuje tym samym obszar dla określenia celów strategicznych Programu Rewitalizacji. Oznacza to, że określone zostały w ten sposób główne kierunki, na których będzie koncentrować się samorząd w najbliższych latach:

Cel strategiczny 1 - zrównowazona pod względem ilościowym i jakościowym sytuacja na rynku pracy, pozwalająca mieszkańcom wiązać na trwałe swoją przyszłość z gminą.

Cel strategiczny 2 - urozmaicona struktura gospodarcza gminy, dobrze wykorzystująca zasoby wewnętrzne i odporna na wahania koniunkturalne.

Cel strategiczny 3 - wysoki poziom dobrobytu społecznego zwiększający tożsamość lokalną i sprzyjający napływowi nowych mieszkańców.

Ponadto Program Rewitalizacji jest zgodny ze “Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzyżanowice”, który wyznacza cel rozwoju przestrzennego gminy poprzez uzyskanie takiej struktury funkcjonalno–przestrzennej, która w harmonijny i zrównowagony sposób wykorzysta istniejące walory przyrodniczo–krajobrazowe i kulturowe dla potrzeb zrównowagonego rozwoju oraz poprawy warunków życia mieszkańców.

Na realizację tego celu składają się:

- ochrona wartości środowiska przyrodniczego krajobrazu, powiązana z utrzymaniem równowagi ekologicznej i istniejącym systemem terenów chronionych oraz wskazaniem możliwości jego rozwoju,
- ochrona wartości środowiska kulturowego oraz zabytkowych obiektów i ich udostępnienie,
- wykorzystanie walorów położenia i powiązań z głównymi szlakami komunikacyjnymi dla wielofunkcyjnego rozwoju gminy i aktywizacji ich funkcji gospodarczych,
- rozwój struktury funkcjonalno–przestrzennej i racjonalne wykorzystanie jej zasobów dla poprawy standardów i warunków zamieszkania, pracy i wypoczynku,
- rozwój przestrzenny gminy w zakresie inwestycji mieszkaniowo–usługowych i produkcyjnych, związanych z obsługą mieszkańców,
- wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich z koncentracją inwestycji przy ciągach komunikacyjnych,

- aktywizacja gospodarcza i rozwój bazy produkcyjno-usługowej oraz przedsiębiorczości lokalnej na terenach gminy,
- rozwój funkcji turystycznej,
- rozwój sieci i urządzeń komunikacji głównych dróg tranzytowych oraz infrastruktury technicznej w tym zwłaszcza kanalizacji sanitarnej,
- rozwój wyspecjalizowanych form produkcji rolniczej i przetwórstwa rolno-spożywczego.

Ponadto priorytety zdefiniowane w Programie Rewitalizacji Gminy Krzyżanowice na lata 2016-2020 są tożsame z celami nakreślonymi w dokumentach strategiczno-planistycznych o zasięgu ogólnokrajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Program Rewitalizacji spójny jest z dokumentami strategicznymi o charakterze lokalnym, takimi jak:

- „Krzyżanowice. 2020 – na skrzyżowaniu szlaków i kultur. *STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRZYŻANOWICE. DO ROKU 2020*”,
- „Plan rozwoju turystyki Gminy Krzyżanowice do 2020 roku”,
- „Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Krzyżanowice na lata 2014-2022”,
- „Wieloletni Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Krzyżanowice na lata 2015-2020”.

oraz dokumentami nadrzędnymi:

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego “Śląskie 2020+”,
- „Strategia dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020”,
- „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. „Polska 2030” (DSRK),
- „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” (KPZK 2030),
- „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie” (KSRR),

XVI.2. Krzyżanowice 2020 – na skrzyżowaniu szlaków i kultury - Strategia Rozwoju Gminy Krzyżanowice do roku 2020

Spójność Strategii z niniejszym Programem Rewitalizacji można wykazać już na poziomie Celu strategicznego zdefiniowanego jako:

- *Stabilizacja społeczno-gospodarcza Gminy Krzyżanowice dzięki budowie zrównoważonego modelu rozwojowego wykorzystującego lokalny potencjał turystyczny, przyrodniczy oraz inwestycyjny.*

Zgodność zachowana jest także w obszarze następujących priorytetów operacyjnych:

PO-I: *Podniesienie jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznej na terenie gminy,*

PO-II: *Aktywizacja gospodarcza i wykorzystanie potencjału turystycznego gminy,*

PO-III: *Wykorzystanie lokalnego kapitału społecznego, efektywna edukacja i przeciwdziałanie negatywnym procesom społecznym.*

Bezpośrednie odniesienie do działań mających charakter rewitalizacji infrastrukturalnej i społecznej znajdujemy także w zdefiniowanych kierunkach działania:

K1.4 – kompleksowa rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych,

K1.5 – działania zmierzające do poprawy efektywności energetycznej oraz ograniczenia niskiej emisji,

K3.4 – aktywna polityka społeczna ukierunkowana na walkę z patologiami i wykluczeniem społecznym,

K3.5 – przeciwdziałanie bezrobociu oraz migracji zarobkowej mieszkańców,

K3.6 – rozwój bazy infrastrukturalnej umożliwiającej skuteczną politykę społeczną w wymiarze lokalnym

XVI.2. Plan rozwoju turystyki Gminy Krzyżanowice do 2020 roku

Spójność Planu z niniejszym Programem Rewitalizacji można wykazać już na poziomie Celów generalnych zdefiniowanych jako:

- *CG1. Wysoki poziom aktywności mieszkańców gminy sprzyjający rozwojowi funkcji turystycznych i rekreacyjnych.*
- *CG2. Dobrze rozwinięta infrastruktura umożliwiająca wykorzystywanie przyrodniczych i kulturowych atrakcji gminy dla celów turystycznych, a jednocześnie pozwalająca chronić przyrodnicze i kulturowe dziedzictwo Krzyżanowic.*

- *CG3. Współzależny rozwój różnych typów turystyki wykorzystujących unikatowe walory gminy Krzyżanowice.*

Bezpośrednie odniesienie do działań mających charakter rewitalizacji infrastrukturalnej i społecznej znajdujemy także w zdefiniowanych kierunkach działania.

Ustalone kierunki zostały zorientowane na:

- odkrywanie i wykorzystywanie nowych potencjałów na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji w gminie,
- budowanie wizerunku gminy, zwiększanie zainteresowania gminą i jej ofertą w otoczeniu,
- łączenie rozwoju turystyki z innymi dziedzinami lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego,
- animowanie partnerstwa lokalnego w oparciu o rozwój nowych funkcji,
- generowanie impulsów dla rozwoju różnych typów turystyki,
- kierunkowanie rozwoju turystyki i rekreacji zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

XVI.3. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Krzyżanowice na lata 2014-2022

Najważniejszym z punktu widzenia kwestii społecznych dokumentem strategicznym dla samorządu gminy jest Strategia Rozwoju Gminy Krzyżanowice do roku 2020 oraz Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Krzyżanowice na lata 2014-2022.

Spójność Strategii z niniejszym Programem Rewitalizacji można wykazać już na poziomie celu nadrzędnego Strategii który brzmi:

- *Strategii jest rozwój kapitału ludzkiego Gminy oraz zapewnienie warunków do pełnej integracji społecznej na jej terenie.*

Jego osiągnięciu mają służyć cele operacyjne zgodne ze Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020:

- Cel 1: Wzrost zatrudnienia,
- Cel2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,

- Cel 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Cel 5: Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Program rewitalizacji jest spójny z wyznaczonymi w ramach strategii kierunkami i zadaniami zdefiniowanymi w 3 obszarach:

- Ewaluacja i doskonalenie lokalnej polityki społecznej,
- Partycypacja społeczna
- Integracja społeczna i rozwiązywanie problemów społecznych.

XVI.2. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”

Cel operacyjny: B.3 Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców, w ramach którego należy m.in. podejmować działania związane z rewitalizacją społeczną obszarów o niskiej aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz nagromadzonymi problemami społecznymi.

Cel operacyjny: C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni, uwzględniający działania w obszarze:

Rewitalizacji terenów i obiektów, w tym przemysłowych i zdegradowanych na tereny/obiekty o funkcjach społeczno-gospodarczych oraz zapewnienie ich dostępności.

Poprawy jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych, szczególnie centrów miast i centrów dzielnic oraz przestrzeni recepcyjnych.

Tworzenia i rewitalizacji obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych.

Przywracania pozycji lub nadawanie nowych funkcji obiektom zabytkowym oraz symbolicznym w życiu społeczności lokalnych.

Rewitalizacji osiedli mieszkaniowych, w tym starych dzielnic.

Wspierania powstawania atrakcyjnych terenów mieszkaniowych w miastach oraz przeciwdziałanie procesom suburbanizacji.

XVI.3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Tematyka rewitalizacji podnoszona jest w wielu miejscach RPO WSL na lata 2014-2020, niemniej jednak, kluczowa dla procesów rewitalizacyjnych jest *OŚ PRIORYTETOWA X REWITALIZACJA ORAZ INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA i ZDROWOTNA*.

Priorytet inwestycyjny 9a: inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych..

Priorytet inwestycyjny 9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

Realizacja PI 9b docelowo służy włączeniu społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane, co przekłada się na zmniejszanie się ilości obszarów wymagających kompleksowej rewitalizacji.

Jako obszary komplementarne, integralnie wpisujące się w problematykę rewitalizacyjną, należy wskazać następujące priorytety:

Priorytet inwestycyjny 3a: promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.

Preferencje uzyskają m.in. projekty położone na terenach zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.

Priorytet inwestycyjny 8i: dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.

Oczekiwanym rezultatem PI 8i będzie przede wszystkim zwiększenie poziomu zatrudnienia na terenie województwa śląskiego oraz zmniejszenie odsetka liczby osób nieaktywnych zawodowo. Działania w ramach priorytetu inwestycyjnego 8i stanowią swego rodzaju dopełnienie przewidzianego do realizacji kompleksowego katalogu działań w obszarze rewitalizacji.

Priorytet inwestycyjny 8iii: praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

Przedmiotowy cel szczegółowy przyczyni się do wzrostu liczby nowoutworzonych przedsiębiorstw a co za tym idzie także miejsc pracy. Wsparcie samozatrudnienia będzie pozytywnie oddziaływało na śląski rynek pracy a także na sytuację ekonomiczną regionu. Działania w ramach priorytetu inwestycyjnego 8iii stanowią dopełnienie przewidzianego do realizacji kompleksowego katalogu działań w obszarze rewitalizacji.

Priorytet Inwestycyjny 8iv: równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.

Dzięki realizacji PI 8iv zwiększy się dostęp do usług opieki, przez co osoby pełniące opiekę nad dziećmi do lat 3 będą miały większe szanse na zatrudnienie, powrót do zatrudnienia lub utrzymanie zatrudnienia.

Priorytet Inwestycyjny 8vi: aktywne i zdrowe starzenie się.

Dzięki realizacji PI 8vi zwiększy się upowszechnienie zdrowego i aktywnego trybu życia osób będących w wieku aktywności zawodowej, co pozwoli na wydłużenie czasu aktywności zawodowej oraz ograniczy wyłączenie osób z rynku pracy z powodów zdrowotnych jak również polepszy jakość życia w regionie przez działania na rzecz zmniejszenia ryzyka chorób zawodowych i działań na rzecz pracowników pracujących w warunkach zagrażających zdrowiu.

Priorytet inwestycyjny 9i: aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

Podejmowane będą kompleksowe działania, których zastosowanie powinno prowadzić do zwiększenia zdolności do zatrudnienia oraz integracji społeczno-zawodowej osób i grup doświadczających wykluczenia społecznego, charakteryzujących się znacznymi deficytami, które wymagają zastosowania rozbudowanej ścieżki wsparcia z włączeniem instrumentów integracji społecznej. Ponadto, będą realizowane inicjatywy lokalne wzmacniające spójność społeczności wieloprotokółowych, wykorzystujące różne formy pracy, w szczególności oparte o samopomoc, budowanie kompetencji społecznych, zawodowych.

XVI.4. Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Kierunek interwencji: Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach.

Przeciwdziałanie narastaniu niekorzystnych zjawisk na obszarach problemowych w miastach, a więc zdegradowanych dzielnic śródmiejskich, blokowisk, terenów poprzemysłowych, powojсковych i pokolejowych, a także innych obszarów miast, gdzie koncentrują się negatywne zjawiska społeczne.

Opracowanie programów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu na obszarach problemowych miast.

Lepsze dopasowanie systemu pomocy społecznej i pośrednictwa pracy do specyfiki miejskich obszarów problemowych.

Utworzenie instrumentów organizacyjnych i finansowych wspierających proces rewitalizacji m.in. poprzez ustanowienie przepisów dotyczących rewitalizacji, w szczególności nadanie temu procesowi statusu zadania publicznego, co w efekcie umożliwi zlecanie zadań publicznych w zakresie rewitalizacji np. obszarów miejskich.

Wspieranie wykorzystania zasobów lokalnych (przyrodniczych, rolniczych, kulturowych) na obszarach wiejskich oraz wspierania lokalnej przedsiębiorczości.

XVI.5. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Rozprzestrzenianiu procesów rozwojowych służyć będzie wsparcie kierowane na obszary wiejskie. Przedsięwzięcia te będą obejmować rozbudowę i modernizację infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, działania rewitalizacyjne oraz rozwój usług użyteczności publicznej i innych funkcji w zakresie dostarczaniu usług publicznych, niezbędnych do inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.

Cel III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich

Prowadzone będą działania na rzecz rewitalizacji zdegradowanych oraz najuboższych obszarów miejskich oraz wsparcia powiązań miasto-wieś. Silne i konkurencyjne miasta średnie i małe powinny bowiem stanowić centra rozwoju obszarów wiejskich, przygranicznych, peryferyjnie położonych w stosunku do głównych miast, które pośredniczą w rozprzestrzenianiu się rozwoju z miast głównych na dalsze obszary kraju.

XVI.6. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów

Problem: Obszary degradacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej. Utrata dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych pełnionych przez miasta lub ich dzielnice prowadzi do postępującej degradacji przejawiającej się niskim poziomem przedsiębiorczości, bezrobociem, niską jakością infrastruktury, a także intensyfikacją problemów społecznych związanych z depopulacją oraz często występującą koncentracją patologii i ubóstwa.

Kierunki działań 2.3. Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych 2.3.2. Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast

Działania polityki przestrzennej w odniesieniu do zdegradowanych obszarów zurbanizowanych mają na celu przywrócenie ich funkcji administracyjnych, społecznych i gospodarczych oraz stworzenie warunków sprzyjających ich powtórnemu zagospodarowaniu dzięki skorelowanym interwencjom w sferze planowania przestrzennego, inwestycjom infrastrukturalnym oraz wsparciu zasobów ludzkich i przedsiębiorczości. Dla prawidłowego przeprowadzenia działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych konieczne jest wprowadzenie obowiązku zgodności programów restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych z regulacjami oraz dokumentami planistycznymi i regionalnymi.

XVI.7. Krajowa Polityka Miejska

Cel szczegółowy 3 Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.

Celem działań w zakresie rewitalizacji jest zmiana strukturalna danego obszaru – nie tylko poprawa jakości życia i walorów estetycznych, ale przede wszystkim przywrócenie na nim aktywności gospodarczej i społecznej. Cel ten wskazuje, że odnowa najbardziej problemowych obszarów powinna stanowić element całościowej polityki rozwoju miasta i powinna być prowadzona w oparciu o powszechnie wypracowaną wizję stanu docelowego oraz dobór właściwych działań. Ważnym elementem tego celu jest wypracowanie mechanizmów powszechnego angażowania podmiotów i kapitału prywatnego w realizację działań związanych z odnową miast.

Celem działań władz samorządowych powinno być wyprowadzanie ze stanu kryzysowego najbardziej zdegradowanych obszarów miasta/gminy poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością. Działania te powinny być prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji. Działania rewitalizacyjne powinny być prowadzone w miastach/gminach, które niezależnie od wielkości, funkcji i położenia, borykają się z wewnętrznymi problemami, przy czym nadanie nowych funkcji, odnowa lub modernizacja techniczna obszarów i fragmentów przestrzeni publicznych jest środkiem, a nie celem rewitalizacji. Celami rewitalizacji są odnowa społeczna, gospodarcza, przestrzenna oraz środowiskowa.

XVI.8. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 - 2020

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej zidentyfikowano następujące cele wobec skoncentrowanych problemów rozwojowych: Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze, Do najważniejszych zagadnień, które powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu i realizacji działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych będą należały:

- działania nakierowane na wsparcie jakości kapitału ludzkiego,
- działania skierowane na modernizację struktury gospodarczej,
- działania wspierające nadrobienie zaległości w zakresie infrastruktury technicznej,
- działania wspierające modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej,
- wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych.

INDEKSY I SPISY

XVII. Indeksy i spisy

XVII.1. Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Krzyżanowice w południowej Polsce	- 13 -
Mapa 2 Gmina Krzyżanowice z podziałem na sołectwa	- 14 -
Mapa 3 Plan Gminy Krzyżanowice z uwzględnieniem głównych kategorii dróg.....	- 33 -
Mapa 4 Obszary przekroczeń średnich stężeń rocznych pyłu PM10	- 39 -
Mapa 5 Obszary przekroczeń średnich stężeń rocznych pyłu PM2,5	- 39 -
Mapa 6 Obszary przekroczeń średnich stężeń rocznych pyłu BAP	- 40 -
Mapa 7 Granice obszaru zdegradowanego	- 69 -
Mapa 8 Obszar rewitalizacji na planie gminy Krzyżanowice	- 74 -
Mapa 9 Obszar rewitalizacji, sołectwo Krzyżanowice	- 77 -
Mapa 10 Obszar rewitalizacji, sołectwo Tworków.....	- 79 -
Mapa 11 Obszar rewitalizacji, sołectw Chałupki	- 83 -
Mapa 12 Lokalizacja projektów na mapie	- 115 -

XVII.2. Spis tabel

Tabela 1 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych sołectwach na przestrzeni lat 2012-2014.....	- 21 -
Tabela 2 Poziom bezrobocia w okresie sprawozdawczym 01.01.2014- 31.12.2014	- 23 -
Tabela 3 Nadzory kuratorskie w sołectwach gminy Krzyżanowice według ilości spraw w latach 2012-2014.....	- 25 -
Tabela 4 Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS w latach 2012-2014.....	- 28 -
Tabela 5 Powód trudnej sytuacji życiowej	- 29 -
Tabela 6 Infrastruktura drogowa na obszarze Gminy Krzyżanowice.....	- 32 -
Tabela 7 lokalizacja terenów rekreacyjno – wypoczynkowych	- 41 -
Tabela 8 Zasoby mieszkaniowe gminy w stosunku do zasobów powiatu raciborskiego (stan na 2012 r 31.XII).....	- 43 -
Tabela 9 Zasoby mieszkaniowe gminy Krzyżanowice (stan IV kw. 2014r.)	- 43 -

Tabela 10 Zestawienie zawodów nadwyżkowych w powiecie raciborskim w roku 2014	- 46 -
Tabela 11 Zestawienie zawodów deficytowych w powiecie raciborskim w roku 2014.....	- 47 -
Tabela 12 Charakterystyka zasadniczych terenów inwestycyjnych w gminie Krzyżanowice	- 49 -
Tabela 13 Sołectwa obszaru zdegradowanego według natężenia zdarzeń kryzysowych.....	- 67 -
Tabela 14 Podsumowanie procesu wyznaczania obszaru rewitalizacji.....	- 70 -
Tabela 15 Liczba mieszkańców oraz powierzchnia obszarów gminy włączonych do obszaru rewitalizacji.....	- 72 -
Tabela 16 Kluczowe problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji	- 73 -
Tabela 17 Sołectwo Krzyżanowice.....	- 76 -
Tabela 18 Sołectwo Tworków	- 79 -
Tabela 19 Sołectwo Chalupki	- 82 -
Tabela 20 Działania zaradcze dla zdiagnozowanych ryzyk	93
Tabela 21 Etapy monitoringu i ewaluacji	100
Tabela 22 Wskaźniki.....	103
Tabela 23 Kryteria oceny projektów rewitalizacji.....	105
Tabela 24 Lista i opis projektów głównych, realizowanych w ramach PR.....	- 107 -
Tabela 25 Źródła finansowania.....	- 116 -
Tabela 26 Lista projektów uzupełniających (rezerwowych) Programu Rewitalizacji	- 119 -
Tabela 27 Projekty komplementarne	- 124 -
Tabela 28 Komplementarność między projektami finansowanymi z EFRR a EFS	- 128 -

XVII.3. Spis wskaźników

Wskaźnik 1 Skala przemocy w rodzinie	- 55 -
Wskaźnik 2 Poziom przestępczości	- 56 -
Wskaźnik 3 Poziom ubóstwa i wykluczenia.....	- 56 -
Wskaźnik 4 Liczba ludności w poszczególnych sołectwach według kategorii ekonomicznych....	- 57 -
Wskaźnik 5 Poziom bezrobocia.....	- 58 -
Wskaźnik 6 Obszar kryzysowy w sferze społecznej	- 59 -
Wskaźnik 7Liczba mieszkań według kategorii: niewyposażonych w łazienkę, niewyposażonych w ubikację	- 60 -
Wskaźnik 8 Depopulacja obszaru zdegradowanego.....	- 61 -

Wskaźnik 9 Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	- 62 -
Wskaźnik 10 Aktywność gospodarcza	- 62 -
Wskaźnik 11 Podmioty gospodarcze z podziałem na mikro firmy	- 63 -
Wskaźnik 12 Liczba placówek szkolnych	- 64 -
Wskaźnik 13 Liczba placówek przedszkolnych	- 65 -
Wskaźnik 14 Tereny inwestycyjne	- 65 -
Wskaźnik 15 Obszar kryzysowy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej	- 66 -
Wskaźnik 16 Obszar kryzysowy w sferze gospodarczej	- 67 -

XVII.4. Spis wykresów

Wykres 1 Zmiany liczby ludności gminy Krzyżanowice w latach 2010-2014	- 19 -
Wykres 2 Zmiany liczebności populacji poszczególnych sołectw gminy Krzyżanowice na przestrzeni lat 2010-2014.	- 20 -
Wykres 3 Liczba urodzeń i zgonów w gminie Krzyżanowice w latach 2012-2014.....	- 21 -
Wykres 4 Przyrost naturalny w poszczególnych sołectwach w latach 2012-2014.....	- 22 -
Wykres 5 Ludność według funkcjonalnych grup wieku w poszczególnych sołectwach w 2014 r. -	23 -
Wykres 6 Ilość przestępstw popełnionych w poszczególnych sołectwach w latach 2012-2014....	- 25 -
Wykres 7 Liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2012-2014 w gminie Krzyżanowice w podziale na sołectwa	- 27 -
Wykres 8 Częstotliwość przekraczania dopuszczalnego poziomu stężeń 24 godzinnych pyłu zawieszonego PM10 w latach 2014-2016.....	- 38 -

XVIII. Załączniki

XVIII.1. Raport monitoringowy realizacji zadania ujętego w Programie Rewitalizacji

1. Zadanie:

Nr	Nazwa Zadania

2. Instytucja odpowiedzialna za wykonanie zadania (sporządzająca sprawozdanie):

--

3. Partnerzy:

--

4. Beneficjenci zadania:

--

5. Realizacja zadania w okresie od do

6. Opis realizacji zadania:

Opis realizacji zadania (z wyszczególnieniem działań wszystkich wykonawców w danym okresie)	Źródła finansowania	Poniesione koszty (w zł)
RAZEM		

7. Wskaźniki realizacji zadania – wg tabeli 51 i tabeli 55:

Nazwa wskaźnika produktu / rezultatu		Wartość
Imię i nazwisko osoby wypełniającej kartę	Nr telefonu	Adres e-mail

XVIII.2. Raport monitoringowy realizacji PR

Spis zawartości raportu monitoringowego:

1. Metodologia przeprowadzenie monitoringu PR.
2. Analiza osiągniętych wskaźników poszczególnych projektów.
 - a. wyliczenia matematyczne stopnia realizacji PR pod względem rzeczowym, gdzie

$$\text{stopień realizacji wskaźników produktu} = \frac{\text{wartość uśrednionego wskaźnika produktu wszystkich projektów}}{\text{liczba projektów}}$$

oraz

$$\text{stopień realizacji wskaźników rezultatu} = \frac{\text{wartość uśrednionego wskaźnika rezultatu wszystkich projektów}}{\text{liczba projektów}}$$

1. Analiza wykonania finansowego projektów.
 - a. wyliczenia matematyczne stopnia realizacji PR pod względem finansowym, gdzie

$$\text{wskaźnik finansowy realizacji} = \frac{\text{wartość środków finansowych wydatkowanych na realizację wszystkich projektów}}{\text{wartość środków finansowych zaplanowanych w PR na realizację wszystkich projektów}} * 100\%$$

2. Analiza osiągniętych wskaźników PR w kontekście zakładanych celów.
3. Wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych na sytuację obszarów lista uwzględnionych w PR.
4. Podsumowanie i rekomendacje.